אבני חפץ

CHRESTOMATHIA

RABBINICA ET CHALDAICA.

Digitized by Google

אבני חפץ

CHRESTOMATHIA

RABBINICA ET CHALDAICA

CUM

NOTIS GRAMMATICIS, HISTORICIS, THEOLOGICIS,

GLOSSARIO

ET

LEXICO ABBREVIATURARUM,

QUÆ IN HEBRÆORUM SCRIPTIS PASSIM OCCURRUNT,

AUCTORE

JOANNE THEODORO BEELEN,

CAN. HON. ECCL. CATHEDR. LEOD., S. TH. DOCT., IN UNIV. CATH. LOVAN.
S. SCRIPT. ET LINGG. ORIENTALL. PROF. ORD.

VOL. I,

SELECTA RABBINICA ET CHALDAICA COMPLECTENS.

PARS POSTERIOR,

SELECTA CHALDAICA.

LOVANII

TYPIS VANLINTHOUT ET VANDENZANDE,

UNIVERSITATIS TYPOGRAPHORUM.

1841.

Digitized by Google

CAP. I.

LOCA SELECTA EX S. CODICE, QUA PARTE CHALDAICO IDIOMATE CONSCRIPTUS EST.

I.

DIPLOMA ARTAXERXIS.

Ex Esdræ Cap. VII, v. 12—26.

v. 12. אַרְתַּחְשַׁסְתְּא (1) מֶלֶךְ מַלְכַיָּא (2) לְעֶזְרָא
כָהֲנָא סָפַר דָּתָא דִּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא גְּמִיר וּכְעֶנֶת׃
v. 13. מִנִּי שִׂים טְעֵם דִּי כָל־מִתְנַדַּב בְּמַלְכוּתִי

---

(1) Hujus et sequentis loci pariter ex S. Codice, quà parte Chaldaico idiomate conscriptus est, selecti, habes, lector, in notis miscellaneis analysin grammaticam, quæ ità instituta est, ut nullum ferè ibi sit vocabulum, quod non explicetur. —

(2) Omissis cæteris accentibus, vocabulis non appinximus nisi duos *distinctivos* maximos, nempè *Silluk* (ֽ) cum *Soph Pasuk* (:) et *Atnach* (֑).

מִן עַמָּא יִשְׂרָאֵל וְכָהֲנוֹהִי וְלֵוָיֵא לִמְהָךְ לִירוּשְׁלֶם
עִמָּךְ יְהָךְ׃
v. 14. כָּל־קֳבֵל דִּי מִן קֳדָם מַלְכָּא וְשִׁבְעַת יָעֲטֹהִי
שְׁלִיחַ לְבַקָּרָא עַל־יְהוּד וְלִירוּשְׁלֶם בְּדָת אֱלָהָךְ דִּי
בִידָךְ׃
v. 15. וּלְהֵיבָלָה כְּסַף וּדְהַב דִּי־מַלְכָּא וְיָעֲטוֹהִי
הִתְנַדַּבוּ לֶאֱלָהּ יִשְׂרָאֵל דִּי בִירוּשְׁלֶם מִשְׁכְּנֵהּ׃
v. 16. וְכֹל כְּסַף וּדְהַב דִּי תְהַשְׁכַּח בְּכֹל מְדִינַת
בָּבֶל עִם הִתְנַדָּבוּת עַמָּא וְכָהֲנַיָּא מִתְנַדְּבִין לְבֵית
אֱלָהֲהוֹם דִּי בִירוּשְׁלֶם׃
v. 17. כָּל־קֳבֵל דְּנָה אָסְפַּרְנָא תִקְנֵא בְּכַסְפָּא דְנָה
תּוֹרִין דִּכְרִין אִמְּרִין וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן וּתְקָרֵב הִמּוֹ
עַל מַדְבְּחָא דִּי בֵּית אֱלָהֲכֹם דִּי בִירוּשְׁלֶם׃
v. 18. וּמָה דִּי עֲלָיךְ וְעַל־אֶחָיךְ יִיטַב בִּשְׁאָר כַּסְפָּא
וְדַהֲבָה לְמֶעְבַּד כִּרְעוּת אֱלָהֲכֹם תַּעַבְדוּן׃

---

v. 13. מן עמא. In Polyglottis Antverpiensibus, ex quibus hunc et sequentem locum typis exscribendum curavimus, legitur : מן עמה, quod, cum mendum typographicum esse non ambigeremus, מן עמה edidimus.

v. 19. וּמָאנַיָּא דִּי־מִתְיַהֲבִין לָךְ לְפָלְחָן בֵּית אֱלָהָךְ
הַשְׁלֵם קֳדָם אֱלָהּ יְרוּשְׁלֶם׃

v. 20. וּשְׁאָר חַשְׁחוּת בֵּית אֱלָהָךְ דִּי יִפֶּל־לָךְ לְמִנְתַּן
תִּנְתֵּן מִן־בֵּית גִּנְזֵי מַלְכָּא׃

v. 21. וּמִנִּי אֲנָה אַרְתַּחְשַׁסְתְּא מַלְכָּא שִׂים טְעֵם
לְכֹל גִּזַּבְרַיָּא דִּי בַּעֲבַר נַהֲרָה דִּי כָל־דִּי יִשְׁאֲלֶנְכוֹן
עֶזְרָא כָהֲנָה סָפַר דָּתָא דִּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא אָסְפַּרְנָא
יִתְעֲבֵד׃

v. 22. עַד־כְּסַף כַּכְּרִין מְאָה וְעַד־חִנְטִין כֹּרִין
מְאָה וְעַד חֲמַר בַּתִּין מְאָה וְעַד בַּתִּין מְשַׁח מְאָה
וּמְלַח דִּי־לָא כְתָב׃

v. 23. כָּל־דִּי מִן־טַעַם אֱלָהּ שְׁמַיָּא יִתְעֲבֵד אַדְרַזְדָּא
לְבֵית אֱלָהּ שְׁמַיָּא דִּי־לְמָה לֶהֱוֵא קְצַף עַל־מַלְכוּת
מַלְכָּא וּבְנוֹהִי׃

v. 24. וּלְכֹם מְהוֹדְעִין דִּי כָל־כָּהֲנַיָּא וְלֵוָיֵא זַמָּרַיָּא
תָרָעַיָּא נְתִינַיָּא וּפָלְחֵי בֵּית אֱלָהָא דְנָה מִנְדָּה בְלוֹ
וַהֲלָךְ לָא שַׁלִּיט לְמִרְמֵא עֲלֵיהֹם׃

v. 25. וְאַנְתְּ עֶזְרָא כְּחָכְמַת אֱלָהָךְ דִּי־בִידָךְ מֶנִּי
שָׁפְטִין וְדַיָּנִין דִּי־לֶהֱוֺן דָּאְנִין לְכָל־עַמָּה דִּי בַּעֲבַר

נַהֲרָה לְכָל־יָדְעֵי דָתֵי אֱלָהָךְ וְדִי לָא יָדַע תְּהוֹדְעוּן׃

v. 26. וְכָל דִי־לָא לֶהֱוֵא עָבֵד דָתָא דִי־אֱלָהָךְ
וְדָתָא דִי מַלְכָא אָסְפַּרְנָא דִינָה לֶהֱוֵא מִתְעֲבֵד מִנֵהּ
הֵן לְמוֹת הֵן לִשְׁרֹשִׁו הֵן־לַעֲנָשׁ נִכְסִין וְלֶאֱסוּרִין׃

II.

NABUCHODONOSORIS SOMNIUM.

Ex Danielis Libro C. 2.

v. 1. וּבִשְׁנַת שְׁתַּיִם לְמַלְכוּת נְבֻכַדְנֶצַר חָלַם
נְבֻכַדְנֶצַר חֲלוֹמוֹת וַתִּתְפָעֶם רוּחוֹ וּשְׁנָתוֹ נִהְיְתָה עָלָיו׃

v. 2. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא לַחַרְטֻמִים וְלָאַשָׁפִים
וְלַמְכַשְׁפִים וְלַכַשְׂדִים לְהַגִיד לַמֶלֶךְ חֲלֹמֹתָיו וַיָבֹאוּ
וַיַעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

v. 3. וַיֹּאמֶר לָהֶם הַמֶּלֶךְ חֲלוֹם חָלַמְתִּי וַתִּפָעֶם
רוּחִי לָדַעַת אֶת־הַחֲלוֹם׃

v. 4. וַיְדַבְּרוּ הַכַּשְׂדִּים לַמֶּלֶךְ אֲרָמִית

HACTENUS CAPUT HOC LINGUA HEBRAICA CONSCRIPTUM EST QUÆ VERO SEQUUNTUR AD FINEM USQUE CAPITIS CHALDAICO IDIOMATE EXARATA SUNT.

מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי אֱמַר חֶלְמָא לְעַבְדָיךְ וּפִשְׁרָא נְחַוֵּא׃

v. 5. עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְכַשְׂדָּיֵא מִלְּתָה מִנִּי אַזְדָּא הֵן לָא תְהוֹדְעוּנַּנִי חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ הַדָּמִין תִּתְעַבְדוּן וּבָתֵּיכוֹן נְוָלִי יִתְּשָׂמוּן׃

v. 6. וְהֵן חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ תְּהַחֲוֹן מַתְּנָן וּנְבִזְבָּה וִיקָר שַׂגִּיא תְּקַבְּלוּן מִן־קֳדָמָי לָהֵן חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ הַחֲוֹנִי׃

v. 7. עֲנוֹ תִנְיָנוּת וְאָמְרִין מַלְכָּא חֶלְמָא יֵאמַר לְעַבְדוֹהִי וּפִשְׁרֵהּ נְהַחֲוֵה׃

v. 8. עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר מִן־יַצִּיב יָדַע אֲנָא דִּי עִדָּנָא אַנְתּוּן זָבְנִין כָּל־קֳבֵל דִּי חֲזֵיתוּן דִּי־אַזְדָּא מִנִּי מִלְּתָא׃

v. 9. דִּי הֵן־חֶלְמָא לָא תְהוֹדְעֻנַּנִי חֲדָה־הִיא דָתְכוֹן

וּמִלָּה כִדְבָה וּשְׁחִיתָה הִזְדְּמִנְתּוּן לְמֵאמַר קָדָמַי עַד
דִּי עִדָּנָא יִשְׁתַּנֵּא לָהֵן חֶלְמָא אֱמַרוּ לִי וְאִנְדַּע דִּי
פִשְׁרֵהּ תְּהַחֲוֻנַּנִי׃

v. 10. עֲנוֹ כַשְׂדָּיֵא קֳדָם־מַלְכָּא וְאָמְרִין לָא־אִיתַי
אֱנָשׁ עַל־יַבֶּשְׁתָּא דִּי מִלַּת מַלְכָּא יוּכַל לְהַחֲוָיָה
כָּל־קֳבֵל דִּי כָּל־מֶלֶךְ רַב וְשַׁלִּיט מִלָּה כִדְנָה לָא
שְׁאֵל לְכָל־חַרְטֹם וְאָשַׁף וְכַשְׂדָּי׃

v. 11. וּמִלְּתָא דִי־מַלְכָּא שָׁאֵל יַקִּירָה וְאָחֳרָן לָא
אִיתַי דִּי יְחַוִּנַּהּ קֳדָם מַלְכָּא לָהֵן אֱלָהִין דִּי מְדָרְהוֹן
עִם־בִּשְׂרָא לָא אִיתוֹהִי׃

v. 12. כָּל־קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא בְּנַס וּקְצַף שַׂגִּיא
וַאֲמַר לְהוֹבָדָה לְכֹל חַכִּימֵי בָבֶל׃

v. 13. וְדָתָא נֶפְקַת וְחַכִּימַיָּא מִתְקַטְּלִין וּבְעוֹ דָּנִיֵּאל
וְחַבְרוֹהִי לְהִתְקְטָלָה׃

v. 14. בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֲתִיב עֵטָא וּטְעֵם לְאַרְיוֹךְ
רַב־טַבָּחַיָּא דִּי מַלְכָּא דִּי נְפַק לְקַטָּלָה לְחַכִּימֵי בָּבֶל׃

v. 15. עָנֵה וְאָמַר לְאַרְיוֹךְ שַׁלִּיטָא דִי־מַלְכָּא
עַל־מָה דָתָא מְהַחְצְפָה מִן־קֳדָם מַלְכָּא אֱדַיִן מִלְּתָא
הוֹדַע אַרְיוֹךְ לְדָנִיֵּאל׃

v. 16. וְדָנִיֵּאל עַל וּבְעָא מִן מַלְכָּא דִּי זְמָן יִנְתֵּן־לֵהּ
וּפִשְׁרָא לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃

v. 17. אֱדַיִן דָּנִיֵּאל לְבַיְתֵהּ אֲזַל וְלַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
וַעֲזַרְיָה חַבְרוֹהִי מִלְּתָא הוֹדַע׃

v. 18. וְרַחֲמִין לְמִבְעֵא מִן־קֳדָם אֱלָהּ שְׁמַיָּא
עַל־רָזָא דְנָה דִּי לָא יְהֹבְדוּן דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי עִם־שְׁאָר
חַכִּימֵי בָבֶל׃

v. 19. אֱדַיִן לְדָנִיֵּאל בְּחֶזְוָא דִי־לֵילְיָא רָזָא גְלִי
אֱדַיִן דָּנִיֵּאל בָּרִךְ לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא׃

v. 20. עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא
מְבָרַךְ מִן־עָלְמָא וְעַד־עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא
דִּי־לֵהּ הִיא׃

v. 21. וְהוּא מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא מְהַעְדֵּה־
מַלְכִין וּמְהָקֵים מַלְכִין יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא
לְיָדְעֵי בִינָה׃

v. 22. הוּא גָּלֵא עַמִּיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא יָדַע מָה
בַחֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּהּ שְׁרֵא׃

v. 23. לָךְ אֱלָהּ אֲבָהָתִי מְהוֹדֵא וּמְשַׁבַּח אֲנָא דִּי

חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא יְהַבְתְּ לִי וּכְעַן הוֹדַעְתַּנִי דִּי־בְעֵינָא
מִנָּךְ דִּי־מִלַּת מַלְכָּא הוֹדַעְתֶּנָא׃

v. 24. כָּל־קֳבֵל דְּנָה דָּנִיֵּאל עַל עַל־אַרְיוֹךְ דִּי מַנִּי
מַלְכָּא לְהוֹבָדָא לְחַכִּימֵי בָבֶל אֲזַל וְכֵן אֲמַר־לֵהּ
לְחַכִּימֵי בָבֶל אַל־תְּהוֹבֵד הַעֵלְנִי קֳדָם מַלְכָּא וּפִשְׁרָא
לְמַלְכָּא אֲחַוֵּא׃

v. 25. אֱדַיִן אַרְיוֹךְ בְּהִתְבְּהָלָה הַנְעֵל לְדָנִיֵּאל קֳדָם
מַלְכָּא וְכֵן אֲמַר־לֵהּ דִּי־הַשְׁכַּחַת גְּבַר מִן־בְּנֵי גָלוּתָא
דִּי יְהוּד דִּי פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדַע׃

v. 26. עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ
בֵּלְטְשַׁאצַּר הַאִיתָיךְ כָּהֵל לְהוֹדָעֻתַנִי חֶלְמָא דִּי־חֲזֵית
וּפִשְׁרֵהּ׃

v. 27. עָנֵה דָנִיֵּאל קֳדָם מַלְכָּא וְאָמַר רָזָא דִּי־מַלְכָּא
שָׁאֵל לָא חַכִּימִין אָשְׁפִין חַרְטֻמִּין גָּזְרִין יָכְלִין לְהַחֲוָיָה
לְמַלְכָּא׃

v. 28. בְּרַם אִיתַי אֱלָהּ בִּשְׁמַיָּא גָּלֵה רָזִין וְהוֹדַע
לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר מָה דִּי לֶהֱוֵא בְּאַחֲרִית יוֹמַיָּא חֶלְמָךְ
וְחֶזְוֵי רֵאשָׁךְ עַל־מִשְׁכְּבָךְ דְּנָה הוּא׃

v. 29. אַנְתְּה מַלְכָּא רַעְיוֹנָךְ עַל־מִשְׁכְּבָךְ סְלִקוּ

מָה דִּי לֶהֱוֵא אַחֲרֵי דְנָה וְגָלֵא רָזַיָּא הוֹדְעָךְ מָה־דִי לֶהֱוֵא׃

v. 30. וַאֲנָה לָא בְחָכְמָה דִּי־אִיתַי בִּי מִן־כָּל־חַיַּיָּא רָזָא דְנָה גֱּלִי לִי לָהֵן עַל־דִּבְרַת דִּי פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדְעוּן וְרַעְיוֹנֵי לִבְבָךְ תִּנְדַּע׃

v. 31. אַנְתְּה מַלְכָּא חָזֵה הֲוַיְתָ וַאֲלוּ צְלֵם חַד שַׂגִּיא צַלְמָא דִּכֵּן רַב וְזִיוֵהּ יַתִּיר קָאֵם לְקָבְלָךְ וְרֵוֵהּ דְּחִיל׃

v. 32. הוּא צַלְמָא רֵאשֵׁהּ דִּי־דְהַב טָב חֲדוֹהִי וּדְרָעוֹהִי דִּי כְסַף מְעוֹהִי וְיַרְכָתֵהּ דִּי נְחָשׁ׃

v. 33. שָׁקוֹהִי דִּי פַרְזֶל רַגְלוֹהִי מִנְּהֵון דִּי פַרְזֶל וּמִנְּהֵון דִּי חֲסַף׃

v. 34. חָזֵה הֲוַיְתָ עַד דִּי הִתְגְּזֶרֶת אֶבֶן דִּי־לָא בִידַיִן וּמְחָת לְצַלְמָא עַל רַגְלוֹהִי דִּי פַרְזְלָא וְחַסְפָּא וְהַדֵּקֶת הִמּוֹן׃

v. 35. בֵּאדַיִן דָּקוּ כַחֲדָה פַּרְזְלָא חַסְפָּא נְחָשָׁא כַּסְפָּא וְדַהֲבָא וַהֲווֹ כְּעוּר מִן־אִדְּרֵי־קַיִט וּנְשָׂא הִמּוֹן רוּחָא וְכָל־אֲתַר לָא־הִשְׁתְּכַח לְהוֹן וְאַבְנָא דִּי־מְחָת לְצַלְמָא הֲוָת לְטוּר רַב וּמְלָאת כָּל־אַרְעָא׃

v. 36. דְּנָה חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ נֵאמַר קֳדָם־מַלְכָּא׃
v. 37. אַנְתְּה מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא דִּי אֱלָהּ שְׁמַיָּא
מַלְכוּתָא חִסְנָא וְתָקְפָּא וִיקָרָא יְהַב־לָךְ׃
v. 38. וּבְכָל־דִּי דָאֲרִין בְּנֵי־אֲנָשָׁא חֵיוַת בָּרָא
וְעוֹף־שְׁמַיָּא יְהַב בִּידָךְ וְהַשְׁלְטָךְ בְּכָלְּהוֹן אַנְתְּה הוּא
רֵאשָׁה דִּי דַהֲבָא׃
v. 39. וּבָתְרָךְ תְּקוּם מַלְכוּ אָחֳרִי אֲרַעא מִנָּךְ וּמַלְכוּ
תְלִיתָאָה אָחֳרִי דִּי נְחָשָׁא דִּי תִשְׁלַט בְּכָל־אַרְעָא׃
v. 40. וּמַלְכוּ רְבִיעָיָא תֶּהֱוֵא תַקִּיפָה כְּפַרְזְלָא
כָּל־קֳבֵל דִּי פַרְזְלָא מְהַדֵּק וְחָשֵׁל כֹּלָּא וּכְפַרְזְלָא
דִּי־מְרָעַע כָּל־אִלֵּין תַּדִּק וְתֵרֹעַ׃
v. 41. וְדִי־חֲזַיְתָה רַגְלַיָּא וְאֶצְבְּעָתָא מִנְּהֵין חֲסַף
דִּי־פֶחָר וּמִנְּהֵין פַּרְזֶל מַלְכוּ פְלִיגָה תֶּהֱוֵה וּמִן־נִצְבְּתָא
דִּי־פַרְזְלָא לֶהֱוֵא־בַהּ כָּל־קֳבֵל דִּי חֲזַיְתָה פַּרְזְלָא
מְעָרַב בַּחֲסַף טִינָא׃
v. 42. וְאֶצְבְּעָת רַגְלַיָּא מִנְּהֵין פַּרְזֶל וּמִנְּהֵין חֲסַף
מִן־קְצָת מַלְכוּתָא תֶּהֱוֵה תַקִּיפָא וּמִנַּהּ תֶּהֱוֵא תְבִירָה׃
v. 43. וְדִי חֲזַיְתָ פַּרְזְלָא מְעָרַב בַּחֲסַף טִינָא מִתְעָרְבִין

לֶהֱוֺן בִּזְרַע אֲנָשָׁא וְלָא־לֶהֱוֺן דָּבְקִין דְּנָה עִם־דְּנָה
הֵא־כְדִי פַרְזְלָא לָא מִתְעָרַב עִם־חַסְפָּא׃

v. 44. וּבְיוֹמֵיהוֹן דִּי מַלְכַיָּא אִנּוּן יְקִים אֱלָהּ
שְׁמַיָּא מַלְכוּ דִּי לְעָלְמִין לָא תִתְחַבַּל וּמַלְכוּתָה לְעַם
אָחֳרָן לָא תִשְׁתְּבִק תַּדִּק וְתָסֵף כָּל־אִלֵּין מַלְכְוָתָא
וְהִיא תְּקוּם לְעָלְמַיָּא׃

v. 45. כָּל־קֳבֵל דִּי־חֲזַיְתָ דִּי מִטּוּרָא אִתְגְּזֶרֶת
אֶבֶן דִּי־לָא בִידַיִן וְהַדֱּקֶת פַּרְזְלָא נְחָשָׁא חַסְפָּא
כַּסְפָּא וְדַהֲבָא אֱלָהּ רַב הוֹדַע לְמַלְכָּא מָה דִּי לֶהֱוֵא
אַחֲרֵי דְנָה וְיַצִּיב חֶלְמָא וּמְהֵימַן פִּשְׁרֵהּ׃

v. 46. בֵּאדַיִן מַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר נְפַל עַל־אַנְפּוֹהִי
וּלְדָנִיֵּאל סְגִד וּמִנְחָה וְנִיחֹחִין אֲמַר לְנַסָּכָה לֵהּ׃

v. 47. עָנֵה מַלְכָּא לְדָנִיֵּאל וְאָמַר מִן־קְשֹׁט דִּי
אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהּ אֱלָהִין וּמָרֵא מַלְכִין וְגָלֵה רָזִין דִּי
יְכֵלְתָּ לְמִגְלֵא רָזָא דְנָה׃

v. 48. אֱדַיִן מַלְכָּא לְדָנִיֵּאל רַבִּי וּמַתְּנָן רַבְרְבָן
שַׂגִּיאָן יְהַב־לֵהּ וְהַשְׁלְטֵהּ עַל־כָּל־מְדִינַת בָּבֶל
וְרַב־סִגְנִין עַל כָּל־חַכִּימֵי בָבֶל׃

v. 49. וְדָנִיֵּאל בְּעָא מִן־מַלְכָּא וּמַנִּי עַל עֲבִידְתָּא
דִּי מְדִינַת בָּבֶל לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ וְדָנִיֵּאל
בִּתְרַע מַלְכָּא׃

Digitized by Google

CAP. II.

CHALDAICA ADDITAMENTA ESTHERIS EX PONTIFICIO CODICE

---

1 אַתְחִיל לכתוב

2 תְּפִלָּתוֹ שֶׁל מרדכי ואסתר

---

3 בשנת תַּרְתֵּין למלכות אחשורוש ומרדכי יהוד׳

4 חלם חֶילְמָא; והא זייעא רבא ואַכְלְיוּתָא וקל

---

v. 1. Inscriptio Hebraica (Rabbinica) est, non Chaldaica, quare nec ab auctore hujus narrationis profecta. — A תְּחִלָּה (rad. חלל), quæ vox *initium* notat, Rabbinis usitatissimum est verbum *denominativum* in Hiphil הִתְחִיל *incœpit*.

v. 3. יהוד׳ per scribendi compendium pro יְהוּדָאָה *Judæus*, in stat. Emphat.

v. 4. חילמא pro חֶלְמָא; insertum *Jod* est *mater lectionis*.

Ibid. זעייא. Editio de-Rossiana, quam hic repræ-

בהולתא על כל ארעא, ודחלא ורתיתא אחדו ית יתבהא, ואיתבהילו כל דיירי עלמא. באדין איתחזא תרין תניניא רברביא, ואתו דין כל קביל דין לקרבא, ותווהו כל עממי ארעא לקל איתרגושיהון. והוה בין תרין תניניא האינון עם חד זעיר, וקמו כל עממיא דארעא עילוהי לסלעמותיה ולהובדא דוכרניה מעילוי ארעא. והוה עננא וחשוכא וקיבלא על אפי כל ארעא, ועקת לעמא זעירא ההוא לחדא, וקבילו וצלו קדם יהוה בכל לבא. ותניניא מגיחין באכזריותא דרוגזיהון. ולית מפריש ביני תרויהון. ואיסתכל

---

sentamus, dat זעייא; id verò cum typographicum mendum videatur, edidimus זייעא quod est pro זִיעָא (a זוע); cf. Vol. I, p. 1, pag. 52, nota ad v. 4; et Vol. II, p. 1, pag. 13, ubi sermo est *de matribus lectionis.*

v. 4. ותווהו = ותְוָהוּ; rad. תְּוַהּ.

v. 6. עילוהי. Edit. de-Rossiana mendosè dat: עילויה.

v. 10. מגיחין rad. גוּחַ.

v. 11. לֵית ex אית et לא; cf. Hebr. לא יֵשׁ.

מרדכי, והא מַבּוּעָא דמיין חיין עביר ונגיד בֵּינֵי תרין תניניא דמגיחין, ופסקו מן קרבא: והוה מבועא לנהרא רבא וּפָתִי תְחוּמִין, הֵיךְ ימא רבא אזיל ושטיף בארעא. ודנחת שִׁימְשָׁא וְנַגְהִי נוגהא דִנְהוֹרָא על אנפי כל ארעא. וּרְבָא עמא זעירא, אִתְרוֹמַם לחדא, ועממיא רמיא וגיוותנייא מַאכּוּ. וּשְׁדוֹכַת כל ארעא, אֲרוּם רְבָת הימנותא, והוויא שלמא לְיָתְבֵי ארעא. ומן יומא ההוא וּלְהָלָן נטר מרדכי ית חילמא בליביה, ולא אִישְׁתָּעִי לגברא אילהין לאסתר בִּלְחוֹדָהּ. והוה כד עָק ליה המן וַאֲעִיקֵיהּ, ואמר מרדכי לאסתר מלכתא בת אביחיל

---

v. 2. דמגיהין. Vaticanus codex addit : ואפריש בין תרויהון h. e. *ambosque illos separarit.*

v. 4. דנחת. Edit. de-Rossiana mendosè dat : ורנחת.

v. 6. אתרומם. Cod. Vatic. dat : ואתרומם.

v. 7. הֵימָנוּתָא. Edit. Rossiana mendosè dat : הימנוהא.

v. 9. בליביה (pro בְּלִבֵּיהּ) Vatic. Cod. dat : בלבביה.

v. 10. אילהין = אֱלָהֵן *nisi*. i. q. אֶלָּא; cf. Vol. II, p. 1, pag. 13, ubi de *matribus lectionis*.

1 אח אבוהי למימר: הא אתי פיתגמי חילמא

2 דאישתעיתי ליך ביומי טליותיך, והא מעיקתא

3 דאמרית ליך. וכדון קומי כען וצליאי קדם יהוה

4 אלהא דאבהתנא, ואקדימי יתיה בבעותא למיתן

5 ליך לחיסדא ולרחמין בליבא דמלכא אחשורוש,

6 ובכן תעולי קדם אפוהי בשופריך, למיקום מטול

7 עמיך ומטול ייחוסיך. וצלי מרדכי יהודאה קדם

8 יהוה אלהיה ואמר: בבעו ריבוניה דכל עלמיא,

9 יהוה, לא איתכסי לבי מן קדמך, ולא מן גובהא

10 דרוחא ורומא דלבבי עבדית דא בגין דלא למיסגד

11 להמן עמלקאה הדין; אילהין מרחלתך עבדית

---

v. 4. למיתן. *Jod* est ad indicandum *Dagesh* forte litteræ ת imprimendum (ut mox בליבא pro בְּלִבָּא); est ergo pro לְמִתַּן Infinit. a rad. נתן.

v. 6. תעולי a rad. עלל; Codd. Vatic. et Ambros. addunt hic קדמוהי *ante eum*, deinde repetunt למקדם אפוהי.

v. 8. ריבוניה. Cod. Vatican. in statu constructo רבון כל.

v. 10. דרוחא. Codd. Vatic. et Ambrosian. legunt: דרוחי *spiritûs mei*.

1 וְאִיתְגָּרֵיתִי בִּיה מטול דלא למיגחין ליה ארום
2 דְּחֵילֵית מן קדמך אלהא עלמיא דלא לְמִיתַּן יקרך
3 לבר נשא בִּישְׂרָא וּדְמָא. בְּגִין כֵּן סריבית למגחן
4 לערלאה מְסָאֲבָא הדין, אילהין לשמך רבא וקדישא
5 דאיתקרי עלנא: ארום מאן אנא וּבִיתִי דאיכא
6 דְּלָא אסגוד לֶאֱינָשָׁא על פּוּרְקָנָא דישראל וְסִיוּעָהוֹן
7 וּלְמִלְחַךְ יַת עפר רגלוהי דהמן באתר די תדריך
8 פַּרְסַת רגלוהי דהמן? בְּרַם בְּמֵימְרָךְ סברת נפשן
9 ארום אַנְתְּ בלחודך לנא ולאבהתנא לאלהא.
10 וּכְדוּן אלהנא שֵׁיזְבָנָא כְּעַן מידיה ויפול בשיחא
11 די כְּרָא וְיִתְאַחֵד בִּמְצַדְתֵּיהּ דִּי טְמַן וּכְמַן לרגלי
12 דַּחֲסִידָךְ; דְּיִנְדְּעוּן כל עממיא דלא אִיתְנְשֵׁיתָא

---

v. 1. למיגחין. Infinit. Peal cum ל a rad. גְּחַן; duorum *Jod* quæ in hoc vocabulo cernuntur, prius est mater lectionis, alterum ex mendosâ scriptione ortum esse videtur; nam Infinit. a גחן est מגחן, ut scribitur paullò infrà.

v. 4. לערלאה. Edit. Rossiana mendosè dat: לערואלה.

v. 9. ארום. Codd. Vatic. et Ambrosian. dant: ארום עלך תליין עינינו ארום אנת וכו'.

יתקימא דקיימתא לאבהתנא עבדיך ולא מסרתנא
בגלותנא יומא הדין מחלשות ידא; אילהן בחוביינא
איזדבנא ובסורחננא גלינא ארום חבנא לך. וכדון
אלהנא רב למיפרוק פרוקינן כען מן ידיה ושיזבנן
מבישות רעינוי; ארום כד עיק לן קדמך נצלי
ולוותך נעירוק למיתרם אמטילנן. אנת בלחודך
למיקום לימינא דחשיכין ולמיפרקונן מן דקיימין
עלנא. ואדבר כדון ארום חולקך אנחנא ארום מן

---

v. 1. דקיימתא pro דקימתא 2 pers. sing. masc. Pahel a קום, quæ tamen regulariter est קימת.

v. 2. יומא. Cod. Vatic. legit : כיומא *ut hodiè*.

v. 3. איזדבנא; rad. est זבן.

v. 4. פרוקינן pro פרוקנן (*Jod* litterâ posita pro exprimendo *Scherate?* cf. Vol. 2, p. 1 pag. 13, et sqq.); נן affixum est loco נא.

Ibid. ושיזבנן est Imperativ. cum affixo. Vid. suprà.

v. 7. דחשיכין. Edit. Rossiana mendosè dat : דחשיכן, Cod Vatic. habet : דחשיכיך *pauperum tuorum*.

v. 8. ואדבר. Vatic. Cod. rectius dat : ואדכר *et recordare*.

לקדמין ומחבבין מאחסנתא דעממיא וּבְאַפְרָשׁוּתָךְ בני נשא אפרשתנא למיהוי בְּעַדְבָךְ ולאפרשותנא מן עממיא למיהוי לך לַחֲבִיבָא וקדשתנא לשמך אפרשותא מן כל עממיא. וכדון אלהנא למה יימרון מעיקנא ארום לית להון אלהא לְמִיפְרְקְהוֹן וְיִתְפַּתְּחוּן פומהון לסלעמותנא חולקך ולשבחא ית פיסליהון והיבלהון לְמֵימַר בהון אִיסְתַּיְעֲנָא למכבש ית עמא הדין. בבעו אלהנא פְּרוֹקְנָן כדון מן ידיהון וְיִבְהֲתוּן עממיא מפיסליהון והיכלהון וטעוותהון וישַׁוּון ידא לפומא במיחזיהון ית

v. 1. מאחסנתא. Vatic. Cod. cum *Beth*, et suffixo באחסנתך *in hereditate tua*. præfix. *Beth* extabat etiam in Cod. Pontif., sed *Mem* suprapositum est a scribâ. *De Rossi*.

v. 2. למיהוי=לְמֶהֱוֵי. Infinit. cum ל a הֲוָא (הֲוֵי).

v. 4. למה. Cod. Vatic. dat למא.

v. 5. ארום. ὅτι.

v. 7. פיסליהון. legendum puto : פְּסִילֵיהוֹן.

Ibid. והיבלהון. Forsè legendum est : והבליהון. Cod. Vatic. dat : היכליהון *templa sua*.

v. 9. מפיסליהון; id mendosum puto; itaque arbitror legendum : מפסיליהון.

Ibid. והיכלהון. Cod. Vatic. rectius : והיכליהון.

פורקנך יהוה. וְחוּס כדון על עמך ועל אחסנתך ולא יִסְתַּתְּמוּן פומא משבחתא דמייחדן ית שמך רמשא וצפרא תְּדִירָא ; והפוך אבלינן לבדחא וחידוא ונייחי וְנִשַׁבְּחָךְ על פורקנא טבתא די תְּפָרְקִינָן:

וכל ישראל ויהודה קַבִּילוּ כחדא קדם יהוה אֱלָהֲהוֹן על עיסק עָקְתָא דַאֲעִיק להון בזמן דאעיקינון המן בר חמדתא עמלקאה דְמִזַרְעִית אגג: וּלְהוֹד אסתר מלכתא עָקַת וְאַפְכַת עד יְהוּ לַאֲקָמוּתֵהּ בִּצְלוֹ ארוּם דחלת מן קדם בִּישְׁתָּא די צמחת מן מחשבתא דהמן בישתא: ואשלחת ית לְבוּשֵׁי מלכותא וית תִיקוּן תוּשְׁבַחְתָּא ולבשת

v. 2. פומא. Cod. Vatic. dat : פּוּמָיָא.

v. 4. וחידוא = וְחֶדְוָא,

Ibid. ונייחי = וְנֵחֵי rad. חֲיָא.

v. 9. עָקַת. Cod. Vatic. et Ambrosian. dant : ערקת *confugit.*

v. 10. Rectius Vatic. : לאקדמותיה, *ut præveniret eum.*

v. 11. בישתא. Rectius opinor Cod. Vatic. : בישא de Amane; ut sit *pessimi Amanis.*

שַׂקָּא וּפְרַעַת יַת שְׂעַר רֵישָׁהּ וּמלאתון עפר וקטם וְעַנִּיאַת בצומא וְאִיטַּמַּרַת בְּטוּמְרָא, ונפלת על אַנְפָּהָא וצליאת וַאֲמֶרֶת: בבעו יהוה אלהא דישראל מלכא על כל מלכיא וּבָרֵי כולא דְקִינְיָנֵיהּ שמיא וארעא, וְשַׁלִּיט בְּרוּם מְרוֹמֵי שמיא ועל אַרְעִית ארעא ובימיא וּבִתְהוֹמָא ובכל תניניהון. בבעו סייע כדון לְאַמְתָּא דְיָתְבָא בלחודה דלית לה סְעִיד בַּר מִינָךְ; ארום בלחודוי יָתְבֵית הַלְכָא ובלחודוי אנא יתבא בבית מלכא הדין בלא אבא ואמא; וּלְחוד כיתמתא עַנִּיתָא דְשָׁאֲלָא מְזוֹנָא בְּחִיסדא מן ביתא לביתא הַכְדֵּין שְׁאֵלֵית רחמך וחיסדך מן כוותא לכוותא בבית מלכא אחשורוש הדין למן יומא דְאִיתְדְּבָרֵית הלכא ועד יומא הדין. וכדון אלהנא הא נפשי כַּד עַל גַּב ידיי לְאִיתְקְטָלָא;

v. 5. ועל. Cod. Vatic. repetit : ושליט על.

v. 7. סייע=סַיַּע Imperativ. a סַיַּע Pa.

Ibid. דיתבא Particip. Peal. fem.

v. 14. כד על גב. *Quasi super dorsum* (superficiem).

Ibid. ידיי (repetito *Jod* in signum num. plural.) pro ידי.

סַב יתה מידיי אִין שפיר קדמך; ואין לא תִצְבֵי למיסביה שֵׁיזֵיב כדין ית עָאן רַעְיָתָךְ מן פום אריותא האילין די פתחו ית פומיהון לְמֵיכַל יתהון. ארום שְׁמַעִית מאבהתיי ולחוד אִישְׁתְּעֵי לי ארום אנת דברת ית אֲבָהָתָנָא מביני עממיא ואפיקתינון ממצרים וקטלתא כל בוכרא דמצראי בגינהון; וית עמך דברתא מביניהון וירת ידך תקיפתא ואדרעא מרמם אֲחָזֵיתָא למצראי מטול

---

v. 1. סב. Imperativ. Peal a נְסַב.

Ibid. תצבי. Fut. 2 pers. a צְבֵי. Mendosè editio Rossiana hìc dat : תצבי'.

v. 2. למיסביה. Mendosè; nam נְפַשׁ, נפשא fem. gen. est; itaque legito לְמִסְבַהּ Infinit. cum ל et affix. a rad. נְסַב.

v. 3. אריותא = אַרְיָוָתָא. Vid. אֲרִי.

Ibid. די פתחו. rectiùs Vatic. Cod. : דפתחו. Forsan in Pontif. Cod. legitur דיפתחו, ut *Jod* sit loco Schevatis sub ד legendi.

v. 6. ואפיקתינון = וְאַפֵּקְתִּנּוּן est Aphel a נפק.

Ibid. בוכרא. Cod. Vatic. in plur. : בוכריא *primogenitos*.

v. 8. ואדרעא. Cod. Vatic. et Ambros. : ואדרעך *et brachium tuum*.

עמך וְאַעֲבַרְתִּינוּן בְּיַבֶּשְׁתָּא היך סוסא במדברא והיך בעירא בְּבִקְעָתָא; וִיהַבְתְּ לחמא מן שמיא לכפנהון ולצחותהון אַפֵּיקְתָּא להון מיא מן שָׁמִיר טִינָרָא; ולְחוד מְזוֹנָא דבישרא וצפרי שמיא לְשׂוֹבַע אגיזתא להון מיא מן טינרא רבא לְאַשְׁלָמָא רְעוּתְהוֹן; וזנתהון ארבעין שנין במדברא ארעא דלא יתבא. וּמְחֵיתָא קֳדָמֵיהוֹן מלכין רברבין וגיוותנין; וְאַחְסֵנְתִּינוּן ית ארעא וִיהַבְתָּא להון ארעא משבחתא אחסנתא טבתא בְּסוּגֵי טבא. וכד חָבוּ אֲבָהָתָנָא לשמך רבא מסרתנון ביד שוביהון והא אינון בגלותא יומא הדין. ולחוד אנא איסתעא לי למימר דמלילתא בידא דמשה עבדך, ולחוד

---

v. 2. ויהבת. Cod. Vatic. : ויהבתא.

v. 6. ארעא. Cod. Vatic. בארעא *in terrâ*.

v. 7. וגיוותנין = גֵּיוְתָנִין. Cf. Vol. II, p. 1, pag. 14.

v. 8. ארעא. Codd. Vatic. et Ambros. rectius : ארעהון *terram eorum*.

v. 9. טבא. Codd. Vatic. et Ambros. טובך *bonitatis tuæ*.

1 ברם דא בְמֶהֱוֵיהוֹן בארעא בַעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן לא
2 אַרְחֵיקִינוּן במלכותא דבבל ולא אשבקינון
3 במלכותא דמדי ופרס לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן במלכות דְיָוָן
4 לְאִשְׁנָאָה קיימי עמהון במלכותא דאדום, ארום
5 אנא יהוה אלההון ביומי דגוג ומגוג: וכדון לא
6 סגי לנא גָלוּתָנָא דְהִינוּן מְפַלְחִין יתנא בְקַשְׁיוּ
7 אילהין הינון אמרין ארום לא מסרתנון אנת
8 בידיהון אילהן ית פיסליהון ידון ולהון יִסְגְדוּן
9 וִישַׁבְחוּן למימר ארום אתון מסרתון ית עמא
10 דִיהוּדָאֵי בידינן: בְגִין כד עָקַת נפשא דְאַמְתָךְ
11 לְרַחְקָא ית עמא הדין, וּלְמִיסְנֵי יתהון היך רִיחוּק
12 בְזָעָא דִלְבוּשׁ אִיתְתָא דוותא, הֵכְדֵין סְנֵיתִינוּן;
13 וברם אסני וְאַרְחֵיק ית כל לבושי תּוּשְׁבַחְתִּי וית
14 כל מָאנֵי תִיקוּנֵי שִׁבְהוֹרִי וית כלילא דמלכותא

---

v. 1. בארעא. Vatic. rectiùs in formâ constr. בארע.

v. 3. במלכות. Cod. Vatic. : במלכותא.

v. 5. אנא. Cod. Vatic. addit : הוא.

v. 8. פיסליהון. Forsè legendum est : פסיליהון.

1 דְבְרֵישִׁי, ולא חֲדֵיתִי מן יומא דאיתוני הלכא עד
2 הכא אילהן במימרך בלחודך, מלכי ואלהי! ואנת
3 אלהא אבוהון דיתמי קום כְדון לימינא דאמתך
4 יְתִימְתָא יומא דין, די סברית במימרך בטובך
5 וכרחמך. והב לי רחמין קדם אחשורוש מלכא
6 ארום דחילא אמתך יתיה הֵיכְמָה דדחיל גַדְיָא
7 מן קדם אריא. בבעו אלהא אֲמְאֵיךְ יתיה עם כל
8 יַעֲטוֹהִי לְמהוי כניע ומיתכביש קדם אמתך
9 בחינא וחסדא וּבְשִׁיבְהוֹרא וּבְשׁוּפְרָא דִי תִתֵּין
10 לאמתך, אלהי! והב בליבביה לְמִיסְנֵי ית בעלי
11 דבביהון וּלְמִרְחַם ית עבדך, ארום לְבְהון דמולכיא
12 בידך, אלהנא משבחא ודחילא ותקיפא! וְשֵׁיזְבְנִי
13 כדון מְדְחִילְתֵיה דְדְחֵילִית וְאִיסְתְפֵיתִי וַעֲלֵירת
14 קדמוהי בשום מימרך. והב דחלתך עלוהי ומיתברך

---

v. 1. דברישי. *Quod* (diadema) *in capite meo* (est).
Ibid. דאיתוני mendosum est; itaque legas: דַאֲיְתִיאוּנִי
in 3 pl. præt. Aph. a rad. אתא cum suffixo.
v. 7. אריא. Vatic. Cod. dat: אריוא.
v. 9. וחסדא. Vatic. Cod.: ובחסדא.

1 דתעיל בלבביה לְמִידְחַל מִן קֳדָמָךְ מִן בְּגְלל
2 רְאֶפּוּק מן קדמוהי בשלם.

מִנְיָין

פסוּקַיָא דספרא נ״א. סְלִיק תפלתו של מרדכי

ותפלת של אסתר וחלומותיו.

CAP. III.

SELECTA TARGUMICA.

—

A. ONKELOS.

I.

MORS ABELIS.

—

Genesis Cap. IV, v. 3—17.

v. 3. וַהֲוָה מִסּוֹף יוֹמִין וְאַיְתִי קַיִן מֵאִבָּא דְאַרְעָא
תִּקְרוּבְתָּא קֳדָם יְיָ׃
v. 4. וְהֶבֶל אַיְתִי אַף הוּא מִבּוּכְרֵי עָאנֵיהּ וּמִתַּרְבֵּיהוֹן
וַקֲבֵל יְיָ בְּרַעֲוָא לְהֶבֶל וּלְתִקְרוּבְתֵּיהּ׃
v. 5. וּלְקַיִן וּלְתִקְרוּבְתֵּיהּ לָא קַבֵּל בְּרַעֲוָא וּתְקֵיף
לְקַיִן לַחֲדָא וּנְפַלוּ אַפּוֹהִי׃

---

v. 3. אַיְתִי. Est forma *Aphel* a rad. אֲתָא *venit*.
Ibid. יְיָ; de Dei nomine יהוה hoc modo (יְיָ) litteris expresso confer not. misc. T. 2, p. 46.

v. 6. וַאֲמַר יְיָ לְקַיִן לְמָה תְקוֹף לָךְ וּלְמָה רְגַן
נְפַלוּ אַפָּךְ׃

v. 7. הֲלָא אִם תּוֹטֵיב עוֹבָדָךְ יִשְׁתְּבֵק לָךְ וְאִם
לָא תוֹטֵיב לְיוֹם דִּינָא חֶטְאָךְ נְטִיר דְּהוּא עֲתִיד
לְיִתְפְּרָעָא מִנָּךְ אִם לָא תְתוּב וְאִם תְּתוּב יִשְׁתְּבֵק לָךְ׃

v. 8. וַאֲמַר קַיִן לְהֶבֶל אֲחוּהִי וַהֲוָה בְּמֶהֱוֵיהוֹן
בְּחַקְלָא וְקָם קַיִן עַל הֶבֶל אֲחוּהִי וְקַטְלֵיהּ׃

v. 9. וַאֲמַר יְיָ לְקַיִן אָן הֶבֶל אֲחוּךְ וַאֲמַר לָא
יְדַעִית הֲנָטֵר אֲחִי אֲנָא׃

v. 10. וַאֲמַר מָה עֲבַדְתָּ קָל דַּם־זַרְעָן דַּעֲתִידִין
לְמִפַּק מִן אֲחוּךְ קָבְלִין קֳדָמַי מִן אַרְעָא׃

v. 11. וּכְעַן לִיט אַתְּ מִן אַרְעָא דִּפְתַחַת יָת פֻּמַּהּ
לְמִסַּב יָת דְּמֵי אֲחוּךְ מִן יְדָךְ׃

---

v. 7. ואם לא תוטיב. In editione hujus Paraphraseos quæ Amstelodami A° 1817 in lucem prodiit, post תוטיב legitur עובדך, quod vocabulum abest ab editione Ariæ Montani.

Ibid. דהוא עתיד. Rectiùs, opinor, in edit. Amstel. de quâ supra, legitur: דְעָתִיד *quo* (die) *futurum est.*

v. 9. ידעית edit. Amstelod. dat: ידענא *nesciens ego* (sum).

v. 12. אֲרֵי תִפְלַח יַת אַרְעָא לָא תוֹסֵיף לְמִתַּן
חֵילַהּ לָךְ מְטַלְטֵל וְגָלֵי תְּהֵא בְּאַרְעָא:

v. 13. וַאֲמַר קַיִן קֳדָם יְיָ רַב חוֹבִי מִלְּמִשְׁבָּק:

v. 14. הָא תָרֵיכְתָּא יָתִי יוֹמָא דֵין מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא
וּמִן קֳדָמָךְ אֱהֵא מִטַּמַּר וָאֱהֵא מְטַלְטֵל וְגָלֵי בְּאַרְעָא
וִיהֵא כָל דְיִשְׁכְּחִנַּנִי יִקְטְלִנַּנִי:

v. 15. וַאֲמַר לֵהּ יְיָ בְּכֵן כָּל־דְיִקְטוֹל קַיִן לְשִׁבְעָה
דָרִין יִתְפְּרַע מִנֵּהּ וְשַׁוִּי יְיָ לְקַיִן אָתָא בְּדִיל דְלָא
לְמִקְטַל יָתֵהּ כָּל־דְיִשְׁכְּחִנֵּהּ:

v. 16. וּנְפַק קַיִן מִן קֳדָם יְיָ וִיתֵב בְּאַרְעָא דְנוֹד
לְקִדּוּמָא דְעֵדֶן:

---

v. 13. רב, Ed. Amstelod. dat : סַגִּי.

v. 14. מְטַמַּר est Particip. Ithpa. a rad. טְמַר. Editio Amstelodam., de quâ suprà, hic ità habet :
ומן קדמך לֵית אֶפְשַׁר לְאִטַּמָּרָא ואהי וגו׳.

II.

EXCIDIUM PENTAPOLEOS.

Genesis Cap. XIX, v. 12—28.

v. 12. וַאֲמַרוּ גֻבְרַיָּא לְלוֹט עוֹד מַאן לָךְ הָכָא
חַתְנָךְ וּבְנָךְ וּבְנָתָךְ וְכֹל דִּי לָךְ בְּקַרְתָּא אַפֵּיק מִן
אַתְרָא׃
v. 13. אֲרֵי מְחַבְּלִין אֲנַחְנָא יָת אַתְרָא הָדֵין אֲרֵי
סְגִיאַת קְבֵילְתְּהוֹן קֳדָם ייי וְשַׁלְּחָנָא ייי לְחַבָּלוּתַהּ׃
v. 14. וּנְפַק לוֹט וּמַלֵּיל עִם חַתְנוֹהִי נָסְבֵי בְנָתֵיהּ
וַאֲמַר קוּמוּ פְּקוּ מִן אַתְרָא הָדֵין אֲרֵי מְחַבֵּל ייי יָת
קַרְתָּא וַהֲוָה כִּמְחַיֵּךְ בְּעֵינֵי חַתְנוֹהִי׃
v. 15. וּכְמִסַּק צַפְרָא הֲוָה וּדְחִיקוּ מַלְאֲכַיָּא בְּלוֹט

---

v. 12. חתנך. Edit. Amstelod. dat : חתנא.
v. 14. פקו = פוקו Imperat. plur. a radice נְפַק.
Ibid. מחיק est Partic. Pah. a radice חוּךְ.
v. 15. מִסַּק est Infinit. *Peal* verbi נְסַק.

לְמֵימַר קוּם דְּבַר יָת אִתְּתָךְ וְיָת תַּרְתֵּין בְּנָתָךְ
דְּאִשְׁתְּכָחָא מְהֵימְנָן עִמָּךְ דִּלְמָא תִלְקֵי בְּחוֹבֵי קַרְתָּא:
v. 16. וְאִתְעַכַּב וְאַתְקִיפוּ גֻבְרַיָּא בִּידֵיהּ וּבִידָא
דְּאִתְּתֵיהּ וּבִיד תַּרְתֵּין בְּנָתֵיהּ בִּדְחָס ייי עֲלוֹהִי
וְאַפְּקוּהִי וְאַשְׁרוּהִי מִבָּרָא לְקַרְתָּא:
v. 17. וַהֲוָה כַּד אַפֵּיק יָתְהוֹן לְבָרָא וַאֲמַר הוּס
עַל נַפְשָׁךְ לָא תִסְתְּכֵי לַאֲחוֹרָךְ וְלָא תְקוּם בְּכָל מֵישְׁרָא
לְטוּרָא אִשְׁתֵּזֵיב דִּלְמָא תִלְקֵי:
v. 18. וַאֲמַר לוֹט לְהוֹן בְּבָעוּ כְּעַן רִבּוֹנָי:
v. 19. הָא כְעַן אַשְׁכַּח עַבְדָּךְ רַחֲמִין בְּעֵינָךְ וְאַסְגֵּיתָא
טֵיבוּתָךְ דַּעֲבַדְתָּ עִמִּי לְקַיָּמָא יָת נַפְשִׁי וַאֲנָא לֵית
אֲנָא יָכֵל לְאִשְׁתֵּזָבָא לְטוּרָא דִּלְמָא תְעָרְעִנַּנִי בִּישְׁתָא
וְאֵמוּת:
v. 20. הָא כְעַן קַרְתָּא הָדָא קְרִיבָה לְמֵעְרַק לְתַמָּן

Ibid. מהימנן est Particip. *Aphel* a rad. אמן.

v. 16. בדחס ex ב, ד et חס quod est a חוס.

v. 18. רִבּוֹנָי. Ita edit. Ariæ Montani; Amstelodamensis verò dat : יְיָ.

v. 19. אשתזבא est infinitiv. Ithpa. a rad. שזב.

וְהִיא זְעֵירָא אִשְׁתֵּיזֵב כְּעַן לְתַמָּן הֲלָא זְעֵירָא הִיא
וְתִתְקַיֵּם נַפְשִׁי:

v. 21. וַאֲמַר לֵיהּ הָא נְסֵיבִית אַפָּךְ אַף לְפִתְגָּמָא
הָדֵין בְּדִיל דְּלָא לְמֶהְפַּךְ יַת קַרְתָּא דִּבְעֵיתָ עֲלַהּ:

v. 22. אוֹחִי אִשְׁתֵּיזֵב לְתַמָּן אֲרֵי לָא אִיכּוּל לְמֶעְבַּד
מִדַּעַם עַד מֵיתָךְ לְתַמָּן עַל כֵּן קְרָא שְׁמָא דְּקַרְתָּא
צוֹעַר:

v. 23. שִׁמְשָׁא נְפַק עַל אַרְעָא וְלוֹט אֲתָא לְצוֹעַר:

v. 24. וַיְיָ אַמְטַר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גָּפְרִיתָא
וְאֶשָּׁתָא מִן קֳדָם יְיָ מִן שְׁמַיָּא:

v. 25. וַהֲפַךְ יַת קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיַת כָּל מֵישְׁרָא וְיַת
כָּל יָתְבֵי קִרְוַיָּא וְצִמְחָא דְאַרְעָא:

v. 26. וְאִסְתַּכִּיאַת אִתְּתֵיהּ מִבַּתְרוֹהִי וַהֲוָת קָמָא
דְמִלְחָא:

v. 27. וְאַקְדִּים אַבְרָהָם בְּצַפְרָא לְאַתְרָא דְּשַׁמֵּשׁ
תַּמָּן בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ:

---

v. 22. מדעם. Edit. Amstelod. dat : פתגמא.

Ibid. מיתך est Infinitiv. Peal a verbo אתא cum affixo 2ᵉ pers.

v. 28. וְאִסְתְּכִי עַל אַפֵּי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְעַל כָּל
אַפֵּי אַרְעָא דְמֵישְׁרָא וַחֲזָא וְהָא סְלֵיק תְּנָנָא דְאַרְעָא
כִּתְנָנָא דְאַתּוּנָא:

III.

SOMNIUM JACOBI.

—

Genesis Cap. XXVIII, v. 10—22.

v. 10. וּנְפַק יַעֲקֹב מִבֵּירָא דְשָׁבַע וַאֲזַל לְחָרָן:
v. 11. וַעֲרַע בְּאַתְרָא וּבָת תַּמָּן אֲרֵי עַל שִׁמְשָׁא
וּנְסֵב מֵאַבְנֵי אַתְרָא וְשַׁוִּי אִיסָדוֹהִי וּשְׁכֵיב בְּאַתְרָא
הַהוּא:
v. 12. וַחֲלַם וְהָא סֻלְמָא נְעִיץ בְּאַרְעָא וְרֵישֵׁהּ

---

v. 11. וַעֲרַע *et attigit, pervenit in;* est forma *Pahel* rad. עֲרַע. In Polyglottis regiis mendosè hìc legitur: וִיעֲרַע.

Ibid. עאל; radix : עֲלַל.

מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא וְהָא מַלְאֲכַיָּא דַייָ סָלְקִין
וְנָחֲתִין בֵּיהּ׃
v. 13. וְהָא יְקָרָא דַייָ מְעַתַּד עִלּוֹהִי וַאֲמַר אֲנָא
ייָ אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם אֲבוּךְ וֵאלָהֵיהּ דְּיִצְחָק אַרְעָא דְּאַתְּ
שְׁכִיב עֲלַהּ לָךְ אֶתְּנִנַּהּ וְלִבְנָךְ׃
v. 14. וִיהוֹן בְּנָךְ סַגִּיאִין כְּעַפְרָא דְאַרְעָא וְתִתְקֵף
לְמַעְרְבָא וּלְמַדִּינְחָא וְלִצְפּוּנָא וּלְדָרוֹמָא וְיִתְבָּרְכוּן
בְּדִילָךְ כָּל זַרְעֲיָת אַרְעָא וּבְדִיל בְּנָךְ׃
v. 15. וְהָא מֵימְרִי בְּסַעְדָּךְ וְאֶטְּרִינָךְ בְּכֹל אֲתַר
דִּתְהָךְ וַאֲתֵיבִינָךְ לְאַרְעָא הָדָא אֲרֵי לָא אֶשְׁבְּקִינָךְ עַד
דַּאֲעֵבֵיד יָת דְּמַלֵּלִית לָךְ׃
v. 16. וְאִתְּעַר יַעֲקֹב מִשְּׁנְתֵיהּ וַאֲמַר בְּקֻשְׁטָא יְקָרָא
דַייָ שְׁרֵי בְּאַתְרָא הָדֵין וַאֲנָא לָא הֲוֵיתִי יָדַע׃
v. 17. וּדְחִיל וַאֲמַר מַה דְּחִילוּ אַתְרָא הָדֵין לֵית דֵּין

---

v. 15. דתהך in omni loco *quò ibis*; scribendum puto דִּי תְהָךְ; est autem תהך pers. 2ª Futuri formæ Peal a radice הוּךְ. —

Ibid. אתיבינך *et reducam te*; est Fut. Aphel cum affix. a rad. תוּב.

v. 17. מה דחילו. Est דחילו vox substantiva secundum

אֲתַר הֶדְיוֹט אֱלָהֵין אֲתַר דְּרַעֲוָא בֵיהּ מִן קֳדָם ייָי
וְדֵין תְּרַע קֳבֵיל שְׁמַיָּא:

v. 18. וְאַקְדֵּים יַעֲקֹב בְּצַפְרָא וּנְסֵיב יָת אַבְנָא דְּשַׁוִּי
אִיסָדוֹהִי וְשַׁוִּי יָתַהּ קָמָה וַאֲרִיק מִשְׁחָא עַל רֵישַׁהּ:

v. 19. וּקְרָא יָת שְׁמָא דְּאַתְרָא הַהוּא בֵּית־אֵל
וּבְרַם לוּז שְׁמָא דְּקַרְתָּא בְּקַדְמֵיתָא:

v. 20. וְקַיֵּים יַעֲקֹב קְיָם לְמֵימַר אִם יְהֵא מֵימְרָא
דַּייָי בְּסַעְדִּי וְיִטְּרִינַּנִי בְּאוֹרְחָא הָדֵין דַּאֲנָא אָזֵיל וְיִתֵּין
לִי לַחְמָא לְמֵיכַל וּכְסוּ לְמִלְבַּשׁ:

v. 21. וְאֵתוּב בִּשְׁלָם לְבֵית אַבָּא וִיהֵא מֵימְרָא
דַּייָי לִי לֶאֱלָהּ:

v. 22. וְאַבְנָא הָדָא דְּשַׁוֵּיתִי קָמָא תְּהֵא דִּיהֵי פָלַח

Rashi (i. h. l.), adeòque *tremorem* notat; locum hunc ex sententiâ Buxtorfii reddas : *quantus terror est* (in) *loco isto*. Equidem mallem hìc legere : מה דחיל אתרא וכו׳.

v. 18. ואריק *et effudit*; Aphel a rad. ריק.

v. 20. קיים = קְיָם; duplex Jod ibi est ut denotetur mobilem hìc esse litteram *Jod* non verò quiescentem.

Ibid. יטרינני a rad. נטר.

v. 22. ואבנא הדא וגו׳. h. e. et lapis hic quem posui (in) statuam (*quem erexi*) is erit (תהא) super quem etc.

עֲלָת קֳדָם יְיָ וְכֹל דְּתִתֵּן לִי חַד מִן עַשְׂרָה אֲפְרְשִׁנֵּהּ
קֳדָמָךְ:

IV.

HISTORIA JOSEPHI.

—

Genesis Cap. XXXVII, v. 2—36.

v. 2. יוֹסֵף בַּר שְׁבַע עֶשְׂרֵה שְׁנִין כַּד הֲוָה רָעֵי
עִם אֲחוֹהִי בְּעָנָא וְהוּא רָבֵי עִם בְּנֵי בִלְהָה וְעִם בְּנֵי
זִלְפָּה נְשֵׁי אֲבוּהִי וְאַיְתֵי יוֹסֵף יָת דִּבְהוֹן בִּישָׁא לְוָת
אֲבוּהוֹן:

v. 3. וְיִשְׂרָאֵל רְחִים יָת יוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹהִי אֲרֵי בַּר
חַכִּים הוּא לֵיהּ וַעֲבַד לֵיהּ כְּתוּנָא דְּפַסֵּי:

---

v. 2. כד הוה רעי *quando erat pascens;* כד = כאשר pro quo Rabbini usurpare solent כש; v. g. כשהגיע הדבר *cum hæc res pervenisset.*

Ibid. איתי est Aphel a rad. אתא.

v. 3. בר חכים. Hebr. בר זקונים *filius senectutis*, quod

v. 4. וַחֲזוֹ אֲחוֹהִי אֲרֵי יָתֵיהּ רְחִים אֲבוּהוֹן מִכָּל
אֲחוֹהִי וּסְנוֹ יָתֵיהּ וְלָא צָבַן לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ שְׁלָם׃

v. 5. וַחֲלַם יוֹסֵף חֶלְמָא וְחַוִּי לַאֲחוֹהִי וְאוֹסִיפוּ עוֹד
לְמִסְנֵי יָתֵיהּ׃

v. 6. וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַעוּ כְעַן חֶלְמָא הָדֵין דַּחֲלָמֵית׃

v. 7. וְהָא אֲנַחְנָא מְאַסְּרִין אֱסָרָן בְּגוֹ חַקְלָא וְהָא
קָמַת אֱסָרְתִי וְאַף אִזְדְּקִיפַת וְהָא מִסְתַּחֲרָן אֱסָרָתְכוֹן
וְסָגְדָן לֶאֱסָרְתִי׃

v. 8. וַאֲמַרוּ לֵיהּ אֲחוֹהִי הֲמַלְכוּ אַתְּ מְדַמֵּי לְמִמְלַךְ
עֲלָנָא אוֹ שָׁלְטָן אַתְּ סְבִיר לְמִשְׁלַט בָּנָא וְאוֹסִיפוּ עוֹד
לְמִסְנֵי יָתֵיהּ עַל חֶלְמוֹהִי וְעַל פִּתְגָמוֹהִי׃

v. 9. וַחֲלַם עוֹד חֶלְמָא אוּחֲרָנָא וְאִשְׁתָּעֵי יָתֵיהּ
לַאֲחוֹהִי וַאֲמַר הָא חֶלְמֵית חֶלְמָא עוֹד וְהָא שִׁמְשָׁא
וְסִיהֲרָא וְחַד עֲשַׂר כּוֹכְבַיָּא סָגְדִין לִי׃

Onkelos interpretatur : *filium sapientem ;* puta talem qui in juvenili ætate senilem quamdam præ se fert sapientiam.

v. 4. לא צבן למללא, *non volentes* (erant) *loqui.* צבן est Particip. masc. plur. a verbo צְבָה ; quod cum ל construitur ; מללא est Infinitiv. Pael verbi מַלֵּל.

v. 10. וְאִשְׁתָּעִי לַאֲבוּהִי וּלְאַחוֹהִי וּנְזַף בֵּיהּ אֲבוּהִי וַאֲמַר לֵיהּ מָה חֶלְמָא הָדֵין דִּי חֲלַמְתָּא הֲמֵיתָא נֵיתֵי אֲנָא וְאִמָּךְ וַאֲחָךְ לְמִסְגַּד לָךְ עַל אַרְעָא:

v. 11. וְקַנִּיאוּ בֵּיהּ אֲחוֹהִי וַאֲבוּהִי נְטַר יָת פִּתְגָּמָא:

v. 12. וַאֲזַלוּ אֲחוֹהִי לְמִרְעֵי יָת עָנָא דַּאֲבוּהוֹן בִּשְׁכֶם:

v. 13. וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הֲלָא אֲחָךְ רָעַן בִּשְׁכֶם אֵתָא וְאֶשְׁלְחִינָּךְ לְוָתְהוֹן וַאֲמַר לֵיהּ הָא אֲנָא:

v. 14. וַאֲמַר לֵיהּ אֱזֵיל כְּעַן חֲזֵי יָת שְׁלָמָא דְּאַחָךְ וְיָת שְׁלָמָא דְּעָנָא וַאֲתֵיב לִי פִּתְגָּמָא וְשַׁלְחֵיהּ מִמֵּישַׁר חֶבְרוֹן וַאֲתָא לִשְׁכֶם:

v. 15. וְאַשְׁכְּחֵיהּ גַּבְרָא וְהָא טָעֵי בְּחַקְלָא וְשַׁאֲלֵיהּ גַּבְרָא לְמֵימַר מָה אַתְּ בָּעֵי:

---

v. 10. אשתעי est Ithpael a rad. שעא.

Ibid. מיתי est Infinitiv. Peal a rad. אתא; ejusdem radicis fut. 3 pl. est, quod mox sequitur, ניתי.

v. 13. רען est Particip. Plur. masc. a רעה.

v. 14. אתיב est Aphel a תוב.

v. 16. וַאֲמַר יָת אֲחַי אֲנָא בָּעֵי חַוִּי כְעַן לִי אֵיכָא אִינּוּן רָעַן:

v. 17. וַאֲמַר גֻּבְרָא נְטַלוּ מִכָּא אֲרֵי שְׁמַעִית דְּאָמְרִין נֵיזֵיל לְדֹתָן וַאֲזַל יוֹסֵף בָּתַר אֲחוֹהִי וְאַשְׁכְּחִנּוּן בְּדֹתָן:

v. 18. וַחֲזוֹ יָתֵיהּ מֵרָחִיק וְעַד לָא קְרֵיב לְוָתְהוֹן וַחֲשִׁיבוּ עֲלוֹהִי לְמִקְטְלֵיהּ:

v. 19. וַאֲמַרוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי הָא מָרֵי חֶלְמַיָּא דֵיכִי אָתֵי:

v. 20. וּכְעַן אֱתוֹ וְנִקְטְלִנֵּיהּ וְנִרְמִינֵּיהּ בְּחַד מִן גּוּבַיָּא וְנֵימַר חַיְתָא בִישְׁתָא אֲכַלְתֵּיהּ וְנֶחֱזֵי מָה יְהֵא בְּסוֹף חֶלְמוֹהִי:

---

v. 16. חוי est Imperativ. Pael a חַוִּי (חֲוָא) *indicavit.*

Ibid. איכא אינון רען *ubi illi* (sunt) *pascentes;* = indica mihi ubi pascant.

v. 18. ועד לא קריב — וחשיבו *non dum ad eos appropinquaverat cum consilium inibant* etc. = antequam ad eos pervenisset, inierunt consilium eum occidendi.

v. 20. מה בסוף *quid tandem* prosint illi somnia sua.

v. 21. וּשְׁמַע רְאוּבֵן וְשֵׁיזְבֵיהּ מִידֵיהוֹן וַאֲמַר לָא נִקְטְלִנֵּיהּ נְפַשׁ׃

v. 22. וַאֲמַר לְהוֹן רְאוּבֵן לָא תֵישְׁדוּן דְּמָא רְמוֹ יָתֵיהּ לְגוּבָּא הָדֵין דִּי בְמַדְבְּרָא וִידָא לָא תוֹשְׁטוּן בֵּיהּ בְּדִיל לְשֵׁיזָבָא יָתֵיהּ מִידֵיהוֹן לַאֲתָבוּתֵיהּ לְוָת אֲבוּהִי׃

v. 23. וַהֲוָה כַּד אֲתָא יוֹסֵף לְוָת אֲחוֹהִי וְאַשְׁלַחוּ יָת יוֹסֵף יָת כִּתּוּנֵיהּ יָת כִּתּוּנָא דְפַסֵּי דַּעֲלוֹהִי׃

v. 24. וְנַסְבוּהִי וּרְמוֹ יָתֵיהּ לְגוּבָּא וְגוּבָּא רֵיקָא לֵית בֵּיהּ מַיָּא׃

v. 25. וְאַסְחַרוּ לְמֵיכַל לַחְמָא וּזְקַפוּ עֵינֵיהוֹן וַחֲזוֹ וְהָא שַׁיָּרַת עַרְבָאֵי אָתְיָא מִגִּלְעָד וְגַמְלֵיהוֹן טְעִינִין שְׁעַף וּקְטַף וּלְטוֹם אָזְלִין לְאַחָתָא לְמִצְרָיִם׃

---

v. 21. שיזביה *liberavit eum*, h. e. *nitebatur liberare eum*, ut rectè Vulgata hìc interpretata est Hebraicum וַיַּצִּלֵהוּ. — Verbum שיזיב = שֵׁיזֵב est in formâ Pael pro שֵׁזֵּב. Cf. de hoc verbo Wineri Gramm. § 14.

v. 22. תשטון est Fut. Aphel a rad. ישט. —

v. 23. ואשלחו. Est in Aphel a שלח notatque hìc *detrahere*; construitur cum dupl. acc.

v. 25. אחתא est Infinit. formæ *Aphel* a radice נְחַת.

v. 26. וַאֲמַר יְהוּדָה לַאֲחוֹהִי מַה מָמוֹן נִתְהֲנֵי לָנָא
אֲרֵי נִקְטוֹל יַת אֲחוּנָא וּנְכַסֵּי עַל דְּמֵיהּ׃

v. 27. אֱתוֹ וּנְזַבְּנִנֵּיהּ לַעֲרָבָאֵי וִידָנָא לָא תְּהֵא
בֵּיהּ אֲרֵי אֲחוּנָא בִשְׂרָנָא הוּא וְקַבִּילוּ מִנֵּיהּ אֲחוֹהִי׃

v. 28. וַעֲבַרוּ גֻּבְרֵי מִדְיָנָאֵי תַּגָּרֵי וּנְגִידוּ וְאַסִּיקוּ
יַת יוֹסֵף מִן גּוּבָּא וְזַבִּנוּ יַת יוֹסֵף לַעֲרָבָאֵי בְּעֶשְׂרִין
סִלְעִין דִּכְסַף וְאַיְתִיאוּ יַת יוֹסֵף לְמִצְרָיִם׃

v. 29. וְתָב רְאוּבֵן לְגוּבָּא וְהָא לֵית יוֹסֵף בְּגוּבָּא
וּבַזַּע יַת לְבוּשׁוֹהִי׃

v. 30. וְתָב לְוַת אֲחוֹהִי וַאֲמַר עוּלֵימָא לֵיתוֹהִי וַאֲנָא
לְאָן אֲנָא אָתֵי׃

---

v. 26. ממון a radice מנה *numeravit* notat *pecuniam*, *opes*, *divitias*; at in Targum, docente Buxtorfio, usurpatur pro vocabulis Hebræis בֶּצַע quod *lucrum*, כֹּפֶר quod *lytron pecuniarum*, שֹׁחַד quod *munus pecuniarium* et הוֹן quod *opes*, *possessiones* notat.

v. 27. ונזבנינּיה est fut. 1 pers. plur. Pahel a rad. זבן.

v. 28. גברי מדינאי תגרי *viri Madianitæ negotiatores*; ubi observa in Targumis statum *constructum*, maximè in plur. numero, frequenter usurpari pro statu *absoluto*. Cf. Winer Grammat. § 56.

v. 31. וּנְסִיבוּ יַת כִּתּוּנָא דְיוֹסֵף וּנְכִיסוּ צְפִיר בַּר עִזֵּי וּטְבַלוּ יַת כִּתּוּנָא בִּדְמָא׃

v. 32. וְשַׁלַּחוּ יַת כִּתּוּנָא דְפַסֵּי וְאַיְתִיאוּ לְוַת אֲבוּהוֹן וַאֲמַרוּ דָא אַשְׁכַּחְנָא אִשְׁתְּמוֹדַע כְּעַן הַכְּתוּנָא דִבְרָךְ הִיא אִם לָא׃

v. 33. וְאִשְׁתְּמוֹדְעַהּ וַאֲמַר כִּתּוּנָא דִבְרִי חַיְתָא בִישְׁתָּא אֲכַלְתֵּיהּ מִקְטַל קְטִיל יוֹסֵף׃

v. 34. וּבַזַּע יַעֲקֹב לְבוּשׁוֹהִי וְאַסַּר שַׂקָּא בְחַרְצֵיהּ וְיִתְאַבַּל עַל בְּרֵיהּ יוֹמִין סַגִּיאִין׃

v. 35. וְקָמוּ כָל בְּנוֹהִי וְכָל בְּנָתֵיהּ לְנַחֲמוּתֵיהּ וְסָרֵיב לְקַבָּלָא תַנְחוּמִין וַאֲמַר אֲרֵי אֵחוֹת עַל בְּרִי כַּד אֲבִילָא לִשְׁאוֹל וּבְכָא יָתֵיהּ אֲבוּהִי׃

---

v. 31. נסיבו et mox נכיסו sunt ex formis Peal נְסִיב et נכים, Cf. Winer Grammat. § 12, 2.

v. 33. אשתמודע. Ithpahel, *agnovit* (ad modum verbi medii), *sibi notum fecit.* Verbum plurilitterum שַׁמוֹדַע a מוֹדַע (rad. ידע) = מַוְדַע ut מַשְׁכֵּן, et ש.
Cf. Fürst Lehrgeb. § 106.

v. 35. אחות. Fut. a נחת.

v. 36. וּמְדִינָאֵי זַבִּינוּ יָתֵיהּ לְמִצְרַיִם לְפוֹטִיפַר
רַבָּא דְפַרְעֹה רַב קָטוֹלַיָא:

CONTINUATUR HISTORIA JOSEPHI.

Genesis Cap. XLI, v. 56. — XLVI, v. 8.

---

v. 56. וכפנא הוה על כל אַפֵּי ארעא ופתח יוסף
ית כל אוצריא די בְהוֹן עִיבוּרָא וְזַבֵּין למצרים
ותְקֵיף כפנא בארעא דמצרים:
v. 57. וכל דיירי ארעא אתו למצרים לְמִזְבַּן עיבורא
מן יוסף ארי תקיף כפנא בכל ארעא:
Cap. XLII, v. 1. וחזא יעקב ארי אית עיבור מִזְדַּבַּן
במצרים ואמר יעקב לבנוהי למא תתחזון:
v. 2. ואמר הא שמעית ארי אית עיבורא מזדבן

---

v. 36. זבינו = זבנו Pael a זְבַן.
v. 57. דיירי pro דָּיָרֵי *incolæ*; rad. דּוּר.
Cap. XLII, v. 2. חותו, Imperat. Peal, plur. a נחת.

במצרים חותו לְתַמָּן וּזְבַנוּ לנא מתמן ונחי ולא נמות:

v. 3. ונחתו אחי יוסף עשרה למזבן עיבורא ממצרים:

v. 4. וית בנימין אחוהי דיוסף לא שלח יעקב עם אחוהי ארי אמר דִּילְמָא יערעיניה מותא:

v. 5. ואתו בני ישראל למזבן עיבורא בְּגוֹ עָלַיָּא ארי הוה כפנא בארעא דכנען:

v. 6. ויוסף הוא דשליט על ארעא הוא מְזַבֵּן עיבורא לכל עמא דארעא וַאֲתוֹ אחי יוסף וסגידו ליה על אפיהון על ארעא:

v. 7. וחזא יוסף ית אחוהי וְאִשְׁתְּמוֹדְעִינוּן וְחַשֵּׁב מה דמליל עמהון ומליל עמהון קָשְׁיָן ואמר להון מנן אתיתון ואמרו מארעא דכנען למזבן עיבורא:

Ibid. נחי a rad. חֲיָא.

v. 4. יערעיניה a ערע cum affix. et *Nun epenthetico.*

v. 5. בגו עליא *in medio adscendentium* (inter adscendentes) sc. ad emendum frumentum. Sensus est : unà cum aliis qui in Ægyptum ibant ad emendum frumentum. עליא est Particip. Peal plur. emph. a עֲלָא.

v. 8. ואשתמודע יוסף ית אחוהי ואינון לא אשתמודעוהי׃

v. 9. ודכר יוסף ית חלמיא דחלם להון ואמר להון אַלִילֵי אתון למחזי ית בדקא דארעא אתיתון׃

v. 10. ואמרו ליה לא רבוני ועבדך אתו למזבן עיבורא׃

v. 11. כּוּלָּנָא בני גברא חד נחנא כֵּינֵי אנחנא לא הוו עבדך אלילי׃

v. 12. ואמר להון לא אֱלָהֵין בדקא דארעא אתיתון למחזי׃

v. 13 ואמרו תרי עשר עבדך אחין אנחנא בני גברא חד בארעא דכנען והא זעירא עם אבונא יומא דין וחד ליתוהי׃

v. 14. ואמר להון יוסף הוא דמללית עמכון למימר אלילי אתון׃

---

v. 9. להון *de ipsis;* sc. somnia quæ illos respiciebant.

v. 11. אלילי. Nota frequenter hic adhiberi statum *constructum* pro *absoluto.*

v. 14. למימר *dicendo.* Infinit. ab אמר.

v. 15. בדא תתבחרון חי פרעה אם תפקון מִכָּא
אלהין בְּמֵיתֵי אחוכון זעירא הָכָא:

v. 16. שלחו מנכון חד וִידַבַּר ית אחוכון ואתון
תתאסרון ויתבחרון פתגמיכון הקשוט אתון אמרין
ואם לא חי פרעה ארי אלילי אתון:

v. 17. וכנש יתהון בבית מַטְּרָא תלתא יומין:

v. 18. ואמר להון יוסף ביומא תליתאה דא עבידו
ואתקיימו מן קדם ייי אנא דָחִיל:

v. 19. אם כיוני אתון אחוכון חד יִתְאֲסַר בבית
מטרתכון ואתון אזילו אובילו עיבורא דחסיר
בבתיכון:

v. 20. וית אחוכון זעירא תַּיְתוּן לְוָתִי ויתהמנון
פתגמיכון ולא תמותון ועבדו כן:

v. 21. ואמרו גבר לאחוהי בקושטא חייבין אנחנא
על אחונא די חזינא עקת נפשיה כד הוא מתחנן לנא

---

v. 15. מיתי Infinitiv. ab אתא.

v. 16. וידבר *et adducat*. Pael a דַּבַּר.

Ibid. הקשוט *utrùm verum* dicitas.

ולא קבלנא מניה על כן אתת עלנא עקתא הדא:

v. 22. ואתיב ראובן יתהון למימר הלא אמרית לכון למימר לא תחטאון בעולימא ולא קַבֵּלְתּוּן ואף דמיה הא מתבעי:

v. 23. ואינון לא ידעין ארי שמע יוסף ארי מְתוּרְגְּמָן הוה ביניהון:

v. 24. ואסתחר מִלְּוָתְהוֹן ובכא ותב לותהון ומליל עמהון ודבר מנהון ית שמעון ואסר יתיה לעיניהון:

v. 25. ופקד יוסף ומלו ית מָנֵיהון עיבורא ולאתבא כספיהון גבר לשקיה ולמיתן להון זְוָדִין לאורחא ועבד להון כן:

v. 26. ונטלו ית עיבורהון על חמריהון ואזלו מתמן:

v. 27. ופתח חד ית שקיה למתן כסתא לחמריה בבית מבתא וחזא ית כספיה והא הוא בפום טועניה:

v. 28. ואמר לאחוהי אִתּוֹתַב כספי ואף הא בטועני

---

v. 27. בֵּית מְבָתָא *diversiorum.* מבתא est a בות *pernoctare.*

ונפק מדע לבהון ותְוַהוּ גבר לאחוהי למימר מה דא עבד ייי לנא:

v. 29. ואתו לות יעקב אבוהון לארעא דכנען וְחַוִיאוּ ליה ית כל דערע יתהון למימר:

v. 30. מליל גברא רבונא דארעא עִמָּנא קשין ויהב יתנא כמאללי ית ארעא:

v. 31. ואמרנא ליה כיוני אנחנא לא הוינא אלילי:

v. 32. תרי עשר אנחנא אחין בני אבונא חד ליתוהי וזעירא יומא דין עם אבונא בארעא דכנען:

v. 33. ואמר לנא גברא ריבונא דארעא בדא אידע ארי כיוני אתון אחוכון חד שבוקו לותי וית עיבורא דחסיר בבתיכון סבו ואזילו:

---

v. 28. ותוהו; rad. תְּוַהּ.

Ibid. ונפק מדע לבהון verbotenùs : *et exivit scientia cordis eorum* = facti sunt quasi insani. Hebraicè hìc legitur : וַיֵּצֵא לִבָּם ; quam phrasin subobscuriorem versio Chaldaica elucidat.

v. 29. נחויאו. Pael חַוִּי (חֲוָא) *indicavit*.

v. 30. מאללין est Particip. Pael ab אֲלַל.

v. 33. סבו Imperativ. Plur. Peal a נְסַב.

v. 34. וְאַיְתוֹ יָת אחוכון זעירא לְוָתִי ואידע ארי לא אלילי אתון ארי כיני אתון ית אחוכון אתן לכון וית ארעא תעבדון בַּהּ סחורתא:

v. 35. והוה אינון מריקין שקיהון והא גבר צְרָר כספיה בשקיה וחזו ית צררי כספיהון אינון ואבוהון ודחילו:

v. 36. ואמר להון יעקב אבוהון יָתִי אַתְכֵּלְתּוּן יוסף ליתוהי ושמעון לֵיתוֹהִי וית בנימין תִּדְבְּרוּן עלי הֲוָאָה כולהן:

v. 37. ואמר ראובן לאבוהי למימר ית תרין בני תמית אם לא איתיניה לך הב יתיה על ידי ואנא אתיביניה לך:

v. 38. ואמר לא יחות ברי עמכון ארי אחוהי מית והוא בלחודוהי אשתאר ויערעיניה מותא באורחא די תהכון בה ותחתון ית שֵׂיבָתִי בִּדְווֹנָא לשאול:

---

v. 34. אידע=אדע.

v. 37. איתיניה=איתניה; Aphel ab אתא.

v. 38. יחות a נחת a quo derivatum est etiam proximum תחתון. —

Cap. XLIII, v. 1. וכפנא תקיף בארעא:

v. 2. והוה כד שֵׁצִיאוּ לְמיכל ית עיבורא דאיתיאו ממצרים ואמר להון אבוהון תובו זבונו לנא זעיר עיבורא:

v. 3. ואמר ליה יהודה למימר אסהדא אסהיד בנא גברא למימר לא תתזון אפי אֱלָהֵין כד אחוכון עמכון:

v. 4. אם אִיתָךְ מְשַׁלַּח ית אחונא עמנא נחות ונזבון לך עיבורא:

v. 5. ואם לֵיתָךְ משלח לא נחות ארי גברא אמר לנא לא תחזון אפי אלהין כד אחוכון עמכון:

v. 6. ואמר ישראל למה אבאישתון לי לְחַוָּאָה לגברא העוד כען לכון אחא:

---

v. 2. שציאו a שֵׁצֵא quod est in formâ *Pahel* cum *tzere* pro *patach* sub priore syllabâ. Cf. Fuerstii Lehrgeb. § 137.

Ibid. מיכל est Infinit. Peal ab אכל.

v. 3. אסהדא Infinitiv. Aphel a סהד.

v. 6. העוד *an adhuc.*

v. 7. ואמרו שאלא שאל גברא לנא ולילדותנא למימר העוד כען אבוכון קַיָם האית לכון אחא וְחַוֵינָא ליה על מימר פתגמיא האלין הֲמִנְדַע הֲוֵינָא ידעין ארי יימר אֲחִיתוּ ית אחוכון:

v. 8. ואמר יהודה לישראל אבוהי שלח עולימא עמי ונקום וְנֵזֵיל וְנֵחֵי ולא נמות אף אנחנא אף את אף טפלנא:

v. 9. אנא מְעָרְבָנָא ביה מן ידי תבעְנֵיה אם לא איתיניה לך ואקימניה קדמך ואהי חטי לך כל יומיא:

v. 10. ארי אלולא פון בדא אתעכבנא ארי כען תַּבְנָא דנן תרתין זמנין:

v. 11. ואמר להון ישראל אבוהון אם כן הוא דא עבידו סְבוּ מִדִּמְשַׁבַּח בארעא בְּמָנֵיכוֹן ואחיתו לגברא

---

v. 7. שאלא שאל in Pael utrumque; nota Syntaxin verbi finiti cum Infinitivo ejusdem verbi.

Ibid. אחיתו Imperativ. Aphel a נחת.

v. 8. נחי; rad. חְיָא.

v. 9. מערבנא est Particip. *Pael* cum pron. 1[ae] pers.

תקרובתא זעיר קטף וזעיר דבש שעף ולטום בוטנין ושקדין:

v. 12. וכספא על חד תרין סבו בידכון וית כספא דְאִתּוֹתַב בפום טוענֵיכון תתיבון בידכון דלמא שָׁלוּ הֲוַת:

v. 13. וית אחוכון דברו וקומו תובו לות גבראִ:

v. 14. ואל שַׁדַּי יתן לכון רחמין קדם גברא ויפטר לכון ית אחוכון אוחרנא וית בנימין ואנא כְּמָא דְאִתְכּוֹלִית תְּכוֹלִית:

v. 15. ונסיבו גבריא ית תקרובתא הדא ועל חד תרין כספא נסיבו בידיהון ודברו ית בנימין וקמו ונחתו למצרים וקמו קדם יוסף:

v. 16. וחזא יוסף עמהון ית בנימין ואמר לדי מְמַנָּא על ביתיה אעיל ית גבריא לביתא וכוס נכסתא וְאַתְקֵין ארי עמי יֵיכְלוּן גבריא בשֵׁירותא:

---

v. 12. סבו. Rad. נסב.

Ibid. תתבון Rad. תוב.

v. 14. ויפטר. De variâ vocali *a*, *e*, *o* (ו (י)) in fut. vide Fuerstium Lehrgeb. § 122.

Ibid. אתכולית est Ithpeal a תְּכַל mediâ *o*.

v. 17. ועבד גברא כמא דאמר יוסף ואעיל גברא
ית גבריא לבית יוסף׃

v. 18. ודחילו גבריא ארי אתעלו לבית יוסף
ואמרו על עֵיסַק כספא דאתותב בטוענגא בקדמיתא
אנחנא מתעלין לְאִתְרַבְרָבָא עלנא וּלְאִסְתַּקָּפָא עלנא
וּלְמִקְנֵי יתנא לעבדין וּלְמִדְבַּר ית חמרנא׃

v. 19. וקריבו לות גברא די מְמַנָּא על בית יוסף
וּמַלִּילוּ עמיה בתרע ביתא׃

v. 20. ואמרו בְּבָעוּ רִבוני מֵיחַת נחתנא בקדמיתא
לְמִזְבַּן עבורא׃

v. 21. והוה כד אָתֵינָא לבית מבתא ופתחנא ית

---

v. 17. אעיל. Aphel a עלל.

v. 18. אִתּוֹתַב est in formâ *Ithpolal* a rad. תּוּב. Waltoniana editio dat אִתְּתָב, quod est in formâ *Ithpe.* ejusdem radicis.

Ibid. אתרברבא est Infinitiv. in formâ *Palpel*, *Ithpalpal*. Cf. Fuerstii Lehrgeb. § 159.

Ibid. אסתקפא est Infinitiv. Ithpa. a סקף.

Ibid. מקני=מִקְנֵא. Infinitiv. Peal a קנא.

טועננא והא כסף גבר בפום טוענידה כספנא
במתקליה ואתיבנא יתיה בידנא:

v. 22. וכספא אחתנא אתיבנא בידנא למזבן עבורא
לא ידענא מן שַׁוִּי כספנא בטועננא:

v. 23. ואמר שלם לכון לא תדחלון אֱלָהֲכוֹן
ואלהא דאבוכון יהב לכון סימן בטועניכון כספכון
אתא לותי וְאַפֵּיק לותהון ית שמעון:

v. 24. ואעיל גברא ית גבריא לבית יוסף ויהב
מיא ואסחו רגליהון ויהב כסתא לחמריהון:

v. 25. ואתקינו ית תקרובתא עד דעל יוסף
בשירותא ארי שמעו ארי תמן אכלין לחמא:

v. 26. ועל יוסף לביתא ואעילו ליה ית תקרובתא
די בידיהון לביתא וסגידו ליה על ארעא:

---

v. 23. אַפֵּק est in *Aphel* a נְפַק.

v. 24. אעיל = אָעֵל *Aphel* a עלל.

v. 25. אתקינו = אַתְקֵינוּ *Aphel* a תקן, quod tamen in *Peal* non occurrit; forma *Pael* est תַּקֵּן. Formæ *Pael* et *Aphel* significatione nihil differunt.

Ibid. עד דעל donec veniret = antequam veniret. על est 3 pers. Præt. a עלל.

v. 27. ושאל להון לשלם ואמר השלם לאבוכון סבא די אמרתון העוד כען הוא קיים:

v. 28. ואמרו שלם לעבדך לאבונא עד כען קיים וכרעו וסגידו:

v. 29. וזקף עינוהי וחזא ית בנימין אחוהי בר אמיה ואמר הדין אחוכון זעירא די אמרתון לי ואמר מן קדם ייי יתרחם עלך ברי:

v. 30. ואוחי יוסף ארי אתגוללו רחמוהי על אחוהי ובעא למבכי ועל לאדרון בית־משכבא ובכא תמן:

v. 31. ואסחי אפוהי ונפק ואתחסן ואמר שווּ לחמא:

---

v. 28. עד כען hucùsque, hactenùs.

Ibid. קיים = קָיָם.

v. 29. יתרחם Impersonaliter.

v. 30. אוֹחִי 3 Præt. *Aphel* ab יחה; videsis hìc Fuerstii *Lehrgeb. der aramäischen Idiome*, § 170, pag. 187.

Ibid. אתגללו est in formâ Ithpolal a rad. גְלַל.

Ibid. בעא למבכי *quærebat* (volebat) *flere*; h. e. lacrymæ illi oboriebantur.

v. 32. ושׂוּיאו ליה בלחודוהי ולהון בלחודיהון ולמצראי דאכלין עמיה בלחודיהון ארי לא יכלין מצראי למיכל עם עבראי לחמא ארי בעירא דמצראי דחלין ליה עבראי אכלין:

v. 33. ואסחרו קדמוהי רבא כרביותיה וזעירא כזעירותיה ותמהו גבריא גבר לחבריה:

v. 34. ונטל חולקין מן קדמוהי לותהון וסגי חולקא דבנימין מחולקי דכולהון חמשה חולקין ושתיו ורויאו עמיה:

Cap. XLIV, v. 1. ופַקד ית די מְמַנָא על ביתיה למימר מלי ית טועני גבריא עבורא כמא די יכלין למטען ושַׁו כסף גבר בפום טועניה:

v. 2. וית כלידי כלידא דכספא תשוי בפום טוענא דזעירא וית כסף זבינוהי ועבד כפתגמא דיוסף די מליל:

---

v. 32. לא יכלין למיכל *non possunt edere;* cur non potuerint, mox Onkelos explicat per paraphrasin reddendo verba Hebraica : כי תוֹעֵבָה הוא למצרים *abominatio est enim Ægyptiis.*

v. 3. צפרא נהר וגבריא אִתְפַּטַרוּ אִינוּן וחמריהון:

v. 4. אינון נפקו מן קרתא לא ארחיקו ויוסף אמר לְדִי ממנא על ביתיה קום רדף בתר גבריא ותדבקינון ותימר להון למא אַשְׁלֶמְתּוּן בישתא חלף טבתא:

v. 5. הלא דין דְשָׁתֵי רבוני ביה והוא בַּדָקָא מְבַדֵּק ביה אַבְאֵשְׁתּוּן דִי עבדתון:

v. 6. ואדבקינון ומַלֵיל עמהון ית פתגמיא הָאִלֵין:

v. 7. ואמרו ליה למא יְמַלֵל רבוני כפתגמיא האלין חס לעבדך מִלְמֶעְבַד כפתגמא הדין:

v. 8. הא כספא דיאשכחנא בפום טועננא אתיבנא לותך מארעא דכנען ואיכדין נגנוב מבית רבונך מָאנִין דכסף או מאנין דדהב:

v. 9. די ישתכח עמיה מעבדך יתקטל ואף אנחנא נְהֵי לרבוני לעבדין:

---

v. 4. ארחיקו Aphel a רחק.

Ibid. רְדֵף Imperativ. a רְדַף med. *e*.

v. 7. חס. Rad. חוס.

v. 9. נהי est forma apocopata fut. rad. הֲוָא.

v. 10. ואמר אף כען כפתגמיכון כן הוא די ישתכח
עמיה יהא לי עבדא ואתון תהון זכאין:
v. 11. ואוחיאו ואחיתו גבר טועניה לארעא ופתחו
גבר טועניה:
v. 12. ובלש ברבא שָׁרֵי ובזעירא שצי ואשתכח
כלידא בטוענא דבנימין:
v. 13. ובזעו לבושיהון ורמו גבר על חמריה
ותבו לקרתא:
v. 14. ועאל יהודה ואחוהי לבית יוסף והוא עד
כען תמן ונפלו קדמוהי על ארעא:
v. 15. ואמר להון יוסף מה עובדא הדין די עבדתון
הלא ידעתון ארי בדקא מבדק גברא דכותי:

---

v. 11. אוחיאו. Vide suprà pag. 55, not. ad v. 30.

v. 12. שָׁרֵי est 3 pers. masc. præteriti in Peal.

Ibid. שֵׁצֵי = שֵׁצֵא est 3 pers. masc. præt. Pael. Vid. suprà pag. 50 ad v. 2.

v. 13. רמו גבר על חמריה h. e. *Oneraverunt quisque asinum suum*. Verbotenùs autem : *injecerunt* (supple : sarcinam) *quisque super asinum suum*. Ex quo patet ellipticam esse locutionem : רמו על.

v. 16. ואמר יהודה מה נאמר לרבוני מה נמליל ומה נְזַכֵּי מן קדם ייי אשתכח חובא בעבדך הא אנחנא עבדין לרבוני אף אנחנא אף דישתכח כלידא בידיה:

v. 17. ואמר חס לי מלמעבד דא גברא דְּאִשְׁתְּכַח כלידא בידיה הוא יְהֵא לי עבדא ואתון סקו לשלם לות אבוכון:

v. 18. וּקְרֵיב לותיה יהודה ואמר בבעו רבוני יְמַלֵּל כען עבדך פתגמא קדם רבוני ולא יתקף רוגזך בעבדך ארי כְּפַרְעֹה כן ארת:

v. 19. רבוני שאל ית עבדוהי למימר הַאִית לכון אבא או אחא:

v. 20. ואמרנא לרבוני אית לנא אֲבָא סבא ובר סיבתין זעיר ואחוהי מית ואשתאר הוא בלחודוהי לאמיה ואבוהי רחים ליה:

---

v. 16. נזכי fut. Pael.

Ibid. דישתכח וכו' *in cujus manu inventus fuerit calix.*

v. 17. סקו rad. נסק.

v. 20. אִשְׁתְּאַר Ithpael a שאר.

v. 21. ואמרת לעבדך אַחֲתוּהִי לותי וְאַשְׁוֵי עיני
עלוהי׃

v. 22. ואמרנא לרבוני לא יכול עֲלֵימָא למשבק
ית אבוהי ואם ישבוק ית אבוהי וימות׃

v. 23. ואמרת לעבדך אם לא יחות אחוכון זעירא
עמכון לא תוספון לְמֶחֱזֵי אפי׃

v. 24. והוה כד סליקנא לות עבדך אבא וחוינא
ליה ית פתגמי רבוני׃

v. 25. ואמר אבונא תובו זבנו לנא זעיר עיבורא׃

v. 26. ואמרנא לא ניכול לְמֵיחַת אם אית אחונא
זעירא עמנא וניחות ארי לא ניכול למחזי אפי גברא
ואחונא זעירא ליתוהי עמנא׃

v. 27. ואמר עבדך אבא לנא אתון ידעתון ארי
תרין ילידת לי אִתְּתִי׃

---

v. 21. אחתוהי Aphel, rad. נחת.

v. 22. וימות. Nota ו apodoseos.

v. 23. לא תוספון וכו sensus : *amplius videre non licebit* etc. ubi nota usum *verbi* ad exprimendum *adverbium*.

Ibid. למחזי Infinitiv. cum ל, rad. חֲזָא (חֲזֵי).

v. 28. ותפק חד מִלְוָתִי ואמרית ברם מקטל קטיל ולא חזיתיה עד כען:

v. 29. ותדברון אף ית דין מן קדמי ויערעִנֵּיהּ מותא ותחתון ית שׂיבתי בבישתא לשאול:

v. 30. וכען כמֵיתִי לות עבדך אבא ועולֵימא ליתוהי עמנא ונפשיה חביבא ליה כנפשיה:

v. 31. ויהי כד יחזי ארי לית עֲלֵימא וימות ויחתון עבדך ית שֵׂיבת עבדך אבונא כְּדָוֹנָא לשאול:

v. 32. ארי עבדך מְעָרַב בעֲלימא מן אבא למימר אם לא אַיְתִינֵּיהּ לך ואהי חָטֵי לאבא כל יומיא:

v. 33. וכען יְתֵב כען עבדך חֲלַף עֲלֵימא עבדא לרבוני ועלימא יסק עם אחוהי:

v. 34. ארי איכדין אֶסַק לות אבא ועלימא ליתוהי עמי דִילְמָא אחזי בבישתא דתשכח ית אבא:

Cap. XLV, v. 1. ולא יכיל יוסף לְאִתְחַסָּנָא לכל

---

v. 30. מיתי rad. אתא.

v. 31. וִיהֵי. Fut. apocop. rad. הֲוָא (הֲוֵי).

v. 33. יסק rad. נסק; a quâ derivatur et proximum אסק (v. 34).

Cap. XLV, v. 1. אתחסנא Infinit. Ithpa.

דקיימין עלוהי וקרא אפיקו כל אנש מלותי ולא
קם אנש עמיה כד אתידע יוסף לאחוהי:

v. 2. ויהב ית קליה בבכיתא ושמעו מצראי
ושמע אנש בית פרעה:

v. 3. ואמר יוסף לאחוהי אנא יוסף העד כען אבא
קיים ולא יכילו אחוהי לאתבא יתיה פתגם ארי
אתבהילו מן קדמוהי:

v. 4. ואמר יוסף לאחוהי קריבו כען לותי וקריבו
ואמר אנא יוסף אחוכון דזבנתון יתי למצרים:

v. 5. וכען לא תתנססון ולא יתקוף בעיניכון
ארי זבנתון יתי הלכא ארי לקימא שלחני ייי לקדמיכון:

v. 6. ארי דנן תרתין שנין כפנא בגו ארעא ועוד
חמש שנין דלית זרועה וחצדא:

---

v. 1. אפיקו rad. נפק.

v. 3. אתבא Infinitiv. Aphel; rad. תוב.

v. 4. יתי *me* cum relativo ד; ità Hebr. אשר מכרתם אתי. De quâ syntaxi videsis Gesenii Lehrgeb. § 197, p. 745.

Ibid. למצרום *in Ægyptum* non *Ægyptiis*. Sensus: quem vendidistis iis qui eum in Ægyptum ducturi erant. Nimirùm מכרתם למצרים est constructio *prægnans*; de quâ videsis Gesenii Lehrgeb. § 222, b, pag. 825.

v. 7. ושלחני ייי קדמיכון לשואה לכון שארה
בארעא ולקיימא לכון לְשֵׁיזָבָא רַבְּתָא:

v. 8. וכען לא אתון שלחתון יתי הלכא אֱלָהֵין
מן קדם ייי ושויני לאבא לפרעה ולרבון לכל אנש
ביתיה ושליט בכל ארעא דמצרים:

v. 9. אוחו וסקו לות אבא ותימרון ליה כִּדְנָן
אמר ברך יוסף שויני ייי לרִבון לכל מצראי חות
לותי לא תתעכב:

v. 10. ותתיב בארעא דגשן ותהי קריב לי את
ובנך ובני בנך ועאנך ותורך וכל די לך:

v. 11. ואֵזון יתך תמן ארי עוד חמש שנין כפנא
דִילְמָא תתמסכן את ואנש ביתך וכל די לך:

v. 12. והא עיניכון חזין ועיני אחי בנימין ארי
בלישנכון אנא ממלל עמכון:

---

v. 7. שואה Infinitiv. Pael.

v. 8. אלהין מן קדם ייי; suppleri hìc potest : *missus sum*.
Ibid. שויני Pael (שַׁוֵּי) cum aff. 1[ae] pers.

v. 9. אבא sæpè, ut hìc, *pater meus*; aliàs אבא est status emphatic. אב *pater*; regulariter *pater meus* vertas אֲבִי.

v. 13. ותחוון לאבא ית כל יקרי במצרים וית כל די חזיתון ותוחון ותחתון ית אבא הלכא:

v. 14. ונפל על צוארי בנימין אחוהי ובכא ובנימין בכא על צואריה:

v. 15. ונשק לכל אחוהי ובכא עליהון ובתר כן מלילו אחוהי עמיה:

v. 16. וקלא אשתמע בית פרעה למימר אתו אחוהי דיוסף ושפר בעיני פרעה ובעיני עבדוהי:

v. 17. ואמר פרעה ליוסף אמר לאחך דא עבידו טעונו ית בעירכון ואזילו אובילו לארעא דכנען:

v. 18. ודברו ית אבוכון וית אנש בתיכון ואתו לותי ואתן לכון ית טוב ארעא דמצרים ותיכלון ית טובא דארעא:

---

v 13. ותוחון Aphel. rad. יחה.

v. 14. צוארי a צְוָאר *collum:* quod et in plur. num. *collum* notat.

v. 16. אחוהי דיוסף (est pleonasmus affixi sat frequens) pro אֲחֵי יוסף.

v. 17. אבילו; Aphel a יבל.

v. 18. ודברו *et adducite.*

Digitized by Google

v. 19. ואת מפקד דא עבידו סבו לכון מארעא דמצרים עֶגְלָן לטפליכון ולנשיכון ותטלון ית אבוכון ותיתון:

v. 20. ועינכון לא תחוס על מָנֵיכוֹן ארי טוב כל ארעא דמצרים דילכון הוא:

v. 21. ועבדו כן בני ישראל וִיהַב להון יוסף עגלן על מימרא דפרעה ויהב להון זְוָדִין לאורחא:

v. 22. לכולהון יהב לִגְבַר אצטלון דלבושין ולבנימין יהב תלת מאה סלעין דכסף וחמשא אצטלון דלבושין:

v. 23. ולאבוהי שלח כדין עסרא חמרין טעינין מטוב מצרים ועסר אתנן טעינן עיבור ולחם וזודין לאבוהי לאורחא:

---

v. 19. את מְפַקֵּד *tu præcipiens* (esto); forsitan legendum est את מְפַקַּד *tu jussus* (es), in Particip. passiv. Pael; nam textus Hebraicus dat : ואתה צֻוֵּיתָה.

v. 22. אִצְטְלָוָן דלבושין *Stolæ* (στολαι) *vestimentorum;* scribitur et cum ס pro ץ.

Ibid. לכולהון לגבר h. e. Unicuique.

v. 24. ושלח ית אחוהי ואזלו ואמר להון לא תתנצון באורחא:

v. 25. וסליקו ממצרים ואתו לארעא דכנען לות יעקב אבוהון:

v. 26. וְחַוִּיאו ליה למימר עד כען יוסף קיים וארי הוא שליט בכל ארעא דמצרים והוו מַלֵּיא פַּיְגָן על לִבֵּיה ארי לא הימין להון:

v. 27. ומלילו עמיה ית כל פתגמי יוסף די מַלֵּל עמהון וחזא ית עגלתא דשלח יוסף לְמִטַּל יתיה וּשְׁרָת רוח קודשא על יעקוב אבוהון:

v. 28. ואמר ישראל סַגִּי לי חֶדְוָא עד כען יוסף ברי קיים אֵיזֵל וְאַחֲזֵינֵּיהּ עד לא אמות:

Cap. XLVI, v. 1. ונטל ישראל וכל די ליה ואתא לִבְאֵר שְׁבַע וְדַבַּח דִבְחִין לאלהיה דאבוהי יצחק:

v. 2. ואמר ייי לישראל בְּחֶזְוָא דליליא ואמר יעקב יעקב ואמר הא אנא:

v. 3. ואמר אנא אל אלהא דאבוך לא תדחל מלְמֵיחַת למצרים ארי לעם סגי אֲשַׁוֵּינָךְ תמן:

Cap. XLVI, v. 3. אשוינך Pael (שַׁוֵּי) cum affix. et *Nun epenthet.*

v. 4. אנא אחות עמך למצרים ואנא אַסֵּקִינָךְ אַף אַסָּקָא ויוסף ישוי ידוהי על עינך:

v. 5. וקם יעקב מִבְּאֵרָא דשבע ונטלו בני ישראל ית יעקב אבוהון וית טפליהון וית נשיהון בעגלתא די שלח פרעה לְמִטַל יתיה:

v. 6. ודברו ית גיתיהון וית קִנְיָנֵיהוֹן די קנו בארעא דכנען ואתו למצרים יעקב וכל בנוהי עמיה:

v. 7. בנוהי ובני בנוהי עמיה בְּנָתֵיהּ ובנת בנוהי וכל זַרְעֵיהּ אַיְתִּי עמיה למצרים:

V.

JACOBI VATICINIUM DE JUDA.

Genes. Cap. XLIX, v. 8—13.

v. 8. יהודה את אוֹדֵיתָא ולא בְּהִתְתָא בך יודון

Cap. XLIX, v. 8. אודיתא. Aphel. rad. יְדָא. — Ibid. בהתתא rad. בְּהַת.

אחך ירך תְתַקֵּף על בעלי דבבך יִתְבַּדְּרוּן סָנְאָךְ יְהוֹן מחזרין קדל קדמך ויהון מְקַדְּמִין לְמִשְׁאַל בשלמך בני אבוך:

v. 9. שלטון יהי בְּשֵׁירוּיָא ובסופא יִתְרַבֵּא מלכא מִדְּבֵית יהודה ארי מדין קַטְלָא ברי נפשך סְלֵיקְתָּא יְנוּחַ יִשְׁרֵי בתקוף כאריא וּכְלֵיתָא לית מלכו דִּתְזַעְזְעִנֵּיהּ:

v. 10. לא יֶעְדֵּי עבד שולטן מדבית יהודה וספרא מבני בנוהי עד עלמא עד די ייתי משיחא דדיליה היא מלכותא וליה ישתמעון עממיא:

v. 11. יסחר ישראל לקרתיה עמא יבנון היכליה יהון צדיקיא סחור סחור ליה ועָבְדֵי אוֹרָיְתָא באולפן עמיה יהי אַרְגְוָן טב לבושוהי כסותיה מילא צבע זהורי וצבעונין:

Ibid. בעלי דבבך *domini* (*auctores*) *inimicitiarum tuarum* = inimici tui.

Ibid. יהון rad. הֲוָא.

v. 9. תזעזעניה est Palpel a זוע (זַעְזַע).

v. 10. ייתי rad. אתא.

v. 12. יסמקון טורוהי בכרמוהי יטופון נַעֲוָהִי
בחמר יְחֻוְרָן בִּקְעָתֵיהּ בעבור ובעִדרי ענא:

B. JONATHAN BEN UZIEL.

I.

Isaiæ Cap. IX.

---

v. 1. כְּעִדָּן קדמַי גלו עם ארע זבולן ועם ארע
נַפְתָּלִי ושארהון מלך תקיף יַגְלֵי על דלא אדכרו
גבורת ימא ונִסֵּי יַרְדְּנָא קרב כְּרַכֵּי עממיא:
v. 2. עמא בית ישראל דהוו מְהַלְּכִין במצרים
כִּדְבְקַבְלָא נפקו למחזי נהור סגי יָתְבִין בארעא
טולימותא נהורא אַזְהַר עליהון:
v. 3. אסגיתא עמא בֵית ישראל להון אסגיתא חֶדְוָא
חדיאו קדמך כְּחֶדְוַת נצחי קרב כמא דַהֲוו חָדָן
בפַלְגותהון בִּזְתָּא:

---

v. 2. יתבין est nominativ. absolut.

Ibid. טוּלֵימוֹתָא *umbra mortis;* vox composita est ut Hebr. צַלְמָוֶת.

v. 3. חדן est Particip. plur. masc. Peal a חֲדָא;

v. 4. אֲרֵי אַעְדֵּיתָא יָת נִיר מָרוּתֵיהּ וְיָת שׁוּלְטָן
עָקְתֵיהּ שִׁלְטוֹן דַּהֲוָה מְפַלַּח בֵּיהּ אִתְּבַר כְּיוֹם מִדְיָן:

v. 5. אֲרֵי כָל מִסַּבְהוֹן וּמִתַּנְהוֹן בִּרְשַׁע אִתְגְּעָלוּ
בְּחוֹבִין הָא כִּכְסוּ דִמְלוּשָׁא בִּדְם דְּלָא דָּכָן רִשְׁמֵי
כִתְמָא מִנָּהּ כֵּן כְּמָא דְלֵית בֵּיהּ צְרוֹךְ אֱלָהֵין לְאִתּוֹקָדָא
בְּנוּרָא כֵּן יִתֵּן עֲלֵיהוֹן עַמְמַיָּא דְתַקִּיפִין כְּאֶשָּׁתָא
וְיִקְטְלוּנוּן:

v. 6. אֲמַר נְבִיָּא לְבֵית דָּוִד אֲרֵי רָבֵי אִתְיְלִיד לְנָא
בַּר אִתְיְהַב לְנָא וְקַבֵּל אוֹרַיְתָא עֲלוֹהִי לְמִטְרָהּ וְאִתְקְרֵי
שְׁמֵיהּ מִן קֳדָם מַפְלֵיָא עֵצָה אֱלָהָא גִּבָּרָא קַיָּם לְעָלְמַיָּא
מְשִׁיחָא דִשְׁלָמָא יִסְגֵּי עֲלָנָא בְּיוֹמוֹהִי:

---

atque ità invenias apud Paraphrastas et formam חָדָיִן pro regulari חָדָיִן.

v. 4. מרותיה *dominium ejus*; a מָר *dominus*.

v. 5. דלא דכן — מנה *cujus signa macularum non* (sunt) *mundantes* (דָּכָן particip. plur. masc. a דְּכָא pro דָּכַיִן). In Waltonian. redditur hic locus : *cujus maculas fullones non possunt mnndare ab eo* (vestinento).

Ibid. אתוקדא Infinitiv. Ithpah. rad. יְקַד.

v. 7. סגי רְבוּ לְעָבְדֵי אוריתא וּלְנָטְרֵי שלמא לית סוף על כורסי דוד ועל מלכותיה לְאַתְקָנָא יָתַהּ וּלְמִבְנָא בדינא ובזכותא מִכְּעַן ועד עלמא במימרא דייי צבאות תתעבד דא:

v. 8. פתגמא שלח ייי בדבית יעקב ואשתמע בישראל:

v. 9. ואתרברבו עמא כולהון אֶפְרַיִם וְיָתֵב שֹׁמְרוֹן בְּרְבוּ וּבִתְקוֹף לב למימר:

v. 10. רֵישַׁיָא גלו וְדָטָבִין מִנְהוֹן נַמְנֵי נכסיא אתבזזו ודשפירין מנהון נקני:

v. 11. וְתַקֵּף ייי ית שנאי רְצִין עלוהי וית בעלי דְבָבוֹהִי יְעָרֵר:

v. 12. ארם ממדנחא ופלשתאי ממערבא ובזו ית נכסי ישראל בכל אתר בכל דא לא תבו מחוביהון דיתוב רוגזיה מנהון ועד כען מתקפין מרדיהון ועוד מחתיה עתידא לְאִתְפְּרָעָא מנהון:

---

v. 7. אתקנא est Infinitiv. Aphel.

v. 12. אתפרעא Infinitiv. Ithpeal.

v. 13. ועמא לא תבו לפולחן עד דאיתי עליהון מחא ואולפן מן קדם ײ צבאות לא תבעו׃

v. 14. וְשֵׁיצֵי ײ מישראל ריש והגמון שלטון וְאֶטְרוֹן יומא חד׃

v. 15. סב ונסיב אפין הוא רישא וספר מליף שקר הוא חלשא׃

v. 16. והוו מְשַׁבְּחֵי עמא הדין מטען ורברבנוהי מְסַלְעֲמִין׃

v. 17. על כן על עוּלֵימוהי לא יחדי ײ ועל יתמוהי ועל אַרְמְלָתוהי לא ירחם ארי כלהון חנפין ובישין וכל פומהון מְמַלְּלִין שקר בכל דא לא תבו מחוביהון דיתוב רוגזיה מנהון ועד כען מתקפין מרדיהון ועוד מחתיה עתידא לאתפרעא מנהון׃

v. 18. ארי תדלק כאשתא פורענות חוביהון חַיָּבַיָּא תשיצי ותשלוט בשאר עמא ותשיצי סגי מַשְׁרְיָתָא׃

v. 19. בתעבור מן קדם ײ צבאות חֲרוֹכַת ארעא והוה עמא כיקידת נור גבר על אחוהי לא חָיְסִין׃

---

v. 14. הֶגְמוֹן est Græcum ἡγεμών.

v. 16. מַטְעָן est Particip. plur. masc. Aphel a טְעָא.

v. 20. ובז מן דָּרוֹמָא וכפין וִשֵׁיצֵי מן צפונא ולא
שבע גבר נכסי קריביה יְבְזוֹן:

v. 21. דבית מְנַשֶּׁה עם דבית אפרים ודבית
אפרים עם דבית מנשה כחדא יתחברון לְמֵיתֵי על
דבית יהודה בכל דא לא תבו מחוביהון דיתוב רוגזיה
מנהון ועד כען מַתְקְפִין מרדיהון ועוד מחתיה עתידא
לאתפרעה מנהון:

II.

Isaiæ Cap. LII, v. 13 usque ad Cap. LIII, v. 12.

v. 13. הא יַצְלַח עבדי משיחא ירום וְיִסְגֵי
ויתקוף לחדא:

v. 14. כְּמָא דסברו ליי בית ישראל יומין

---

v. 20. יבזון rad. בְּזַז.

v. 21. דבית מנשה *qui* (sunt) *domûs Manassis* = Manassitæ.

Ibid. יתפרעה = יתפרעא Infinitiv. Ithpe. Vid. Fürst. Lehrgeb. § 150, pag. 155.

סגיאין דהוה חשיך בֵּינֵי עממיא חֱזֵוהוֹן וְזִיוְהוֹן מִבְּנֵי אנשא׃

v. 15. כן יְבַדַּר עממין סגיאין עלוהי ישתקון מלכין יְשַׁוּוּן ידיהון על פֻּומהון ארי דלא אשתעיאו להון חזו ודלא שמעו אִסְתַּכַּלוּ׃

Cap. LIII, v. 1. מַן האמין לִבְסוֹרְתָנָא דא ותקוף דְּרַע גבורתא דיי כְּדון על מן אִתְגְלִיאַת׃

v. 2. וְיִתְרַבָּא צדיקא קדמוהי הא כְּלַבְלְבִין דפרחָן וכאילן דִּמְשַׁלַּח שורשוהי על נגדין דמיין כן יסגון תולדת קודשא בארעא דהות צריכא ליה לא חֵזוּ חוּלָא חזויה ולא אֵימְתֵיה אימת הֶדְיוֹט וִיהֵי זיו קודשא זיויה דכל דיחזֵניה יסתכל ביה׃

v. 3. בכן יהי לְבוּסְרָן וְיִפְסֵק יקר כל מַלְכְוָתָא יהון חַלָּשִׁין וְהָוָן הא כאנש כיבין ומְזוּמַּן למרעין

---

v. 14. ביני *inter* (forma plur.) = בין.

Cap. LIII, v. 1. האמין Hebraizat; forma regularis esset אֵימִין ab אמן. Cf. Fürst Lehrgeb. § 146, pag. 146.

v. 3. כיבין pro כאבין.

וכמא דהות מְסַלְּקָא אפי שְׁכִינְתָּא מִנָּנָא בסירין ולא חשיבין:

v. 4. בכן על חובנא הוא יבעי וַעֲוָיָתָנָא בדיליה יִשְׁתַּבְּקוּן ואנחנא חשיבין כְּתִישִׁין מְחָן מן קדם ייי וּמְעַנָּן:

v. 5. והוא יבני בית מקדשא דְּאִתְחַל בחובנא אתמסר בעויתנא ובאולפניה שלמא יסגי עלנא וּכְדְנִצֵּית לפתגמוהי חובנא ישתבקון לנא:

v. 6. כולנא כענא אִתְבַּדַּרְנָא גבר לְקֳבֵיל אורחיה גלינא ומן קדם ייי הות רעוא למשבק חובי כולנא בדיליה:

v. 7. בָּעֵי והוא מִתְּתַב ועד לא פתח פומיה מתקבל תקיפי עממיא כְּאִמְּרָא לנכסתא ימסר וכרחלא דקדם גָּזְזַהָא שתקא ולית לקבליה דפתח פומיה ממלל מִלָּא:

---

v. 4. מְחָן particip. passiv. Peal, plur. masc. rad. מְחָא. Cf. Schaafii Op. Aram. pag. 197.

v. 5. וכדנצית *et cum obedierimus*. נצית est fut. I pers. plur. Aphel a rad. צות. —

v. 7. מתתב est Particip. Ithpe. a תוב.

v. 8. מִיסּוּרִין וּמִפּוּרְעֲנוּ יְקָרֵב גָלוּתַנָא וּפְרִישָׁן דִיתְעַבְדָן לַנָא בְּיוֹמוֹהִי מַן יְכוֹל לְאִשְׁתְּעָאָה אֲרֵי יַעְדֵי שׁוּלְטַן עַמְמַיָא מֵאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל חוֹבִין דְחָבוּ עַמִי עַד לְוָתְהוֹן יְמְטוּ:

v. 9. וִימְסַר יָת רַשִׁיעַיָא לְגֵהִנָם וְיָת עֲתִירֵי נִכְסַיָא דַאֲנִסוּ בְמוֹתָא דְאַבְדָנָא בְּדִיל דְלָא יִתְקַיְמוּן עָבְדֵי חַטְאָה וְלָא יְמַלְלוּן נִכְלִין בְּפוּמְהוֹן:

v. 10. וּמִן קֳדָם יְיָ הֲוָת רַעֲוָא לְמִצְרַף וּלְדַכָּאָה יָת שְׁאָרָא דְעַמֵיהּ בְּדִיל לְנַקָאָה מֵחוֹבִין נַפְשֵׁיהוֹן יֶחֱזוּן בְּמַלְכוּת מְשִׁיחֵהוֹן יִסְגוּן בְּנִין וּבְנָן יוֹרְכוּן יוֹמִין וְעָבְדֵי אוֹרַיְתָא דַייָ בִּרְעוּתֵיהּ יִצְלְחוּן:

v. 11. מִשִׁעְבּוּד עַמְמַיָא יְשֵׁיזֵב נַפְשֵׁיהוֹן יֶחֱזוּן בְּפוּרְעָנוּת סַנְאֵיהוֹן יִסְבְּעוּן מִבִּזַת מַלְכֵיהוֹן בְּחָכְמְתֵיהּ יְזַכֵּי זַכָּאִין בְּדִיל לְשַׁעְבָּדָא סַגִיאִין לְאוֹרַיְתָא וְעַל חוֹבֵיהוֹן הוּא יִבְעֵי:

---

v. 8. ימטו pro יְמְטוּן.

v. 10. יורכון Aphel a ארך. Cf. Wineri Gramm. § 21.

v. 11. שִׁעְבּוּד *servitus*; derivatur a שעבד, quod est forma *Shaphel* a rad. עבד. Cf. Wineri Gramm. § 14.

Ibid. שעבדא est Infinitiv. *Shaphel*.

v. 12. בכן אֲפַלֵּג ליה ביזת עממין סגיאין וית נכסי כרכין תקיפין יפלג עֲדָאָה חלף דמסר למותא נפשיה וית מרודיא שַׁעְבֵּד לאוריתא והוא על חובין סגיאין יבעי ולמרודיא ישתבק בדיליה:

C. PSEUDO-JONATHAN.

IN

PENTATEUCHUM.

Geneseos Cap. IV.

---

v. 1. ואדם ידע את חוה אִתְּתֵיהּ דהוא חמידת לְמַלְאָכָא וְאַעְדִיאַת וִילֵידַת ית קין וַאֲמַרַת קניתי לגברא ית מלאכא דיי:

---

v. 1. דהוא. In hoc vocabulo error grammaticus est, ut videtur; scribendum enim est דְהָוַת in 3ª fem.

Ibid. חמידת = חֲמֵדַת est 3ª femin. præteriti a rad. חֲמֵד. Cæterùm in דהות חמידת notabis Syriasmum, apud Paraphrastas posteriores obvium, quo *plusquam*

v. 2. ואוסיפת לְמֵילַד מן בעלה אדם ית תְּיוֹמָתֵיהּ
וית הבל והוה הבל רָעֵי ענא וקין הוה גבר פָּלַח
בארעא:

v. 3. והוה מסוף יומיא בְּאַרְבְּעַסַר בְּנִיסָן ואייתי
קין מאיבא דארעא מִדְּרַע כִּתְּנָא קָרְבַּן בִּכּוּרַיָא
קדם יי:

v. 4. והבל איתי אף הוא מִבְּכִירֵי ענא ומִפַּטִּימֵיהוֹן
והוה רַעֲוָא קדם יי וּסְבַר אַפִּין בהבל ובקורבניה:

---

perfectum tempus exprimitur, jungendo præteriti temporis verbo præteritum verbi substantivi הֲוָא, idque in eodem genere et numero cum verbo cui jungitur.

v. 2. וית. Ibi ו est exegeticum; verte: *scilicet.*

Ibid. פלח est Particip. præs. Peal. in Polyglottis Walton. non rectè punctatur פְּלַח.

v. 3. ארבסר ex אַרְבְּעָא עֲסַר per contractionem.

Ibid. ואייתי = וְאַיְתִי; rad. אֲתָא.

Ibid. איבא = אִבָּא.

v. 4. Corrige ומפטימיהון.

Ibid. סבר אפין *conversio vultûs* = vultûs benevoli aspectus, benevolentia, beneplacitum.

v. 5. ולקין ולקורבניה לא סבר אפין ותְקֵיף לקין לַחֲדָא וְאִתְכְּבִישׁוּ אִיקוּנִין דַאֲפוֹהִי׃

v. 6. ואמר יי לקין למה תקיף לך ולמה אתכבישו איקונין דְאַנְפָּךְ׃

v. 7. הלא אם תיטיב עובדך יִשְׁתְּבֵק לך חוֹבָךְ ואין לא תיטיב עובדך בעלמא הדן ליום דינא רבא חטאך נְטִיר ועל תַּרְעֵי לִיבָּךְ חטאה רְבִיַע וּבִידָךְ מְסָרִית רשותיה דְיִצְרָא בִישָׁא וּלְוָתָךְ יהי מתויה ואנת תהא שליט ביה בין לְמִזְכֵּי בין לְמֶחְטֵי׃

v. 8. ואמר קין לְוַת הבל אחוהי איתא וְנִפּוֹק תַּרְוֵינָן לְבָרָא והוה כד נפקו תַּרְוֵיהוֹן לברא עָנֵי קין

---

v. 5. איקונין *figuræ;* singul. אִיקוֹן (εἰκών).

v. 7. נטיר Particip. Peil.

Ibid. מְסָרִית; cum his punctis vocabulum hoc scribitur in Polyglottis Walton.; si legas: מְסָרִית = מְסָרַת forma erit regularis.

Ibid. מַתְוִיהּ *appetitus ejus.* Rad. תְּוָה.

Ibid. בין — בין *sive — sive.*

v. 8. איתא = אֱתָא Imperat. Peal ab אתא.

ואמר להבל מִסְתַּכַּל אנא דִּבְרַחֲמִין אִתְבְּרִי עלמא אֲבַל לא כְּפֵירֵי עובדין טבין הוא מידבר ומסיב אפין אית בדינא. מִן בְּגַלַל מה אִתְקַבַּל קרבנך וקרבני מִנִּי לא אתקבל ברעוא? עָנֵי הבל ואמר לקין ברחמין אתברי עלמא וכפירי עובדין טבין הוא מדבר ומסב אפין לית בדינא ועל דהוו פירי עובדַי טבין מְדִּיָּדָךְ וקדמין לדידך אתקבל ברעוא קרבני. עני קין ואמר להבל לית דין ולית דַּיָּן ולית עלם אחרן ולית לְמִתַּן אגר טב לצדיקיא ולית לְמִתְפְּרָעָא מן רַשִׁיעַיָּא. עני הבל ואמר לקין אית דין ואית דַּיָּן ואית עלם אחרן ואית למתן אגר טב לצדיקיא ואית

Ibid. מידבר i. q. infrà מְדַבַּר; est autem מְדַבַּר = מִתְדַּבַּר Particip. Ithpe. a דְּבַר *duxit;* hic verò *gubernavit.*

Ibid. ומסיב. Corrigas, meo certè judicio, et legas וּמְסַב, ut sit Infinitiv. a נְסַב. Vertas : *et τὸ accipere* (acceptio) *facierum est in judicio*, h. e. respectus personarum *(προσωποληψία).*

Ibid. ועל ד' *sed propterea quod.*

Ibid. מתפרעא est quædam forma Infinitiv. Ithpe. Vide Fürst Lehrgeb. § 150.

למתפרעא מן רשיעיא; ועל עֵיסַק פתגמיא האילין
הוו מתנצין על אנפי ברא. וקם קין על הבל אחוהי
וטבע אבנא במצחיה וקטליה:

v. 9. ואמר יי לקין אָן הבל אחוך ואמר לא
ידענא דִלְמָא נְטִיר אחי אנא:

v. 10. ואמר מה עבדת קל דמי קטילת אחוך
דְיִתְבַּלְעוּ בְּגַרְגִישְׁתָּא צְוָחִין קדמי מן ארעא:

v. 11. וכען חֲלַף דִּקְטַלְתֵּיהּ לִיט את מן ארעא
דִפְתַחַת ית פומא וקבילת ית דמי דאחוך מן ידך:

v. 12. אֲרום תפלח ית ארעא לא תוסף לְמִיתַּן
חֵיל פירהא לך מְטַלְטַל וְגָלֵי תהי בארעא:

---

v. 8. ועל עיסק — הדין *et ob negotium istorum verborum* (rerum) = ac propterea.

Ibid. מִתְנַצַּיִן Particip. Ithpe. masc. plur. rad. נְצָא.

v. 9. ידענא est Particip. cum נא ex אנא pron. 1ª pers.

v. 11. חֲלַף דְ *pro eo quòd* = quia.

Ibid. קבילת; legas קַבְּלַת.

Ibid. ית דמי דאחוך. Nota ד pleonasticum post *statum constructum*.

v. 12. מטלטל est Particip. passiv. *Palpel* a rad. טול.

v. 13. ואמר קין קדם יי סגי תקיף מרודי מלמסובלא
בְּרַם יוכְלָא קָמָךְ לְמִסְבְּלֵיהּ יתיה:

v. 14. הא טרדת יתי יומא דין מעל אנפי ארעא
מן קדמך הֶאֶפְשַׁר דאיטמר ואין אהי מטלטל וגלי
בארעא כל זַכַּי דְיִשְׁכְּחִינַנִי יִקְטְלִינַנִי:

v. 15. ואמר ליה יי הא בכן כל דְּקָטֵיל קין
לשבעא דרין יִתְפְּרַע מִנֵּיהּ ורשם יי על אפי דקין
אתא מן שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא בְּגִין דְּלָא למקטול יתיה
כל דְּיִשְׁכְּחוּנֵיהּ בְּאִסְתַּכְּלוּתֵיהּ בֵּיהּ:

---

v. 13. סַגִּי תַּקִּיף. Alterutrum horum vocabulorum delendum videtur e textu Paraphraseos.

Ibid. סוֹבָלָא est Infinitiv. *Poel* (סוֹבֵל), a rad. סבל; ejus formæ Infinitivo Jonathan passim מ præfigit; ità hic : מְסוֹבָלָא. Legesis Wineri Gramm. § 14, 1; et Fürst Lehrgeb. § 141, pag. 134, seqq.

Ibid. קמך; ex affixo et קָם per Syncopen contractum ex קֳדָם.

v. 14. דאיטמר; lego דְּאֶטַּמַּר; an fieri potest *ut abscondam me;* itaque mihi est 1. pers. Aor. 2 formæ Ithpa. a rad. טְמַר.

v. 15. מקטול Infinitiv. Peal pro formâ regulari מקטל; vide Fürst Lehrgeb. § 130, pag. 120.

v. 16. ונפק קין מן קדם יי וִיתֵיב בארעא טְלְטוּל גָּלוּתֵיהּ דהות עבידא עלוהי מִלְקַדְמִין כְּגִינוּנִיתָא דְעֵדֶן:

II.

Geneseos Cap. XLIX, v. 8—13.

v. 8. יהודה אנת אוֹדֵיתָ על עוּבְדָא דתמר בגין כן לך יהודון אֲחָךְ ויתקרון יהודאין על שמך יְדָךְ יתפרעון לך מבעלי דבבך לְמִפְתַּק גִּירִין להון כד יְחַזְרוּן קְדַל קדמך וִיהוֹן מַקְדִּימִין למשאל בשלמך בני אבוך:

v. 9. מְדַמֵּי אנא לך יהודה ברי לגור בר אריוון דְמִן קְטוֹלֵיהּ דְיוֹסֵף ברי סליקת נפשך ומִדינא דתמר

---

v. 8. אודית = אוֹדֵיתָה Aphel a rad. יְדָא.

Ibid. יְהוֹדוּן pro יוֹדוּן; cf. notas misc. part. 2, pag. 18 ad v. 5, et pag. 24 ad v. 15.

v. 9. גור בַּר אַרְיָון *Catulus filius leonum.*

תהי משזיב נייח ושרי בתקוף הא כאריא והיך ליתא דכד נח מן יקימיניה:

v. 10. לא פסקין מלכין ושליטין מדבית יהודה וספרין מאלפי אורייתא מזרעיה עד זמן די ייתי מלכא משיחא זעיר בנוי ובדיליה יתימסון עממיא:

v. 11. מה יאי מלכא משיחא דעתיד למיקום מדבית יהודה אסר חרצוי ונחית ומסדר סדרי קרבא בעלי דבבוי ומקטל מלכין עם שולטניהון ולית מליך ושולטן דיקום קדמוי מסמק טוריא מן אדם קטיליהון לבושוי מְעַגְעֲגִין באדמא מדמי לעצור דענבין:

v. 12. מה יאיין הינון עינוי דמלכא משיחא כחמרא זכיכא מן למיחמי גילוי עריין ושדיות אדם

---

v. 9. מְשֵׁזִיב legitur in Polyglott. Walton., quod sine dubio mendosum est. Itaque legas מְשֵׁיזַב, quod est particip. 2 seu passiv. Pael a rad. שֵׁיזֵיב, de quâ formâ Pael vide quæ notavimus suprà pag. 50.

Ibid. נייח = נְיַחַ; particip. Peil.

v. 11. מיקום = מֵקוּם vel מִקוּם, utraque forma est Infinitivi Peal a קוּם; forma usitatior est מְקָם.

זכאי ושנוי נקין מן חלבא דלא למיכל חטוף ואנוסא
וכדין יסמקון טורוי ומעצרתיה מן חמרא וגולמתוי
יחְורן מן עללתא ומין דירין דעאן׃

D. TARGUM HIEROSOLYMITANUM.

I.

Genesis Cap. IV, v. 7—13.

v. 7. הלא אין תיטיב עובדך בעלמא הדין יִשְׁתְּרֵי
וְיִשְׁתְּבֵק לך לעלמא דְּאָתֵי ואין לא תיטיב עובדך
בעלמא הדין ליום דינא רבא חטאך נטיר ועל
תרע לבא רביע? בְּרַם בידך מסרית רשותיה דְּיִצְרָא
בְּיִשָּׁא ואת תֱּהֱוֵי שַׁלִּיט ביה בין למזכי בין למחטי׃
v. 8. ואמר קין להבל אחוי אֵתָא וְנִפּוק לאפי
ברא והוה כד נפקו תרויהון לאפי ברא עני קין

v. 7. מחטי et מזכי duo sunt Infinitivi.
v. 8. אֲחוּי pro אֲחוּהִי.

ואמר להבל אחוי לית דין ולית דַיָן ולית עלם אוּחֲרָן ולא למתן אגר טב לצדיקיא ולא לאתפרע מן רשיעיא ולא ברחמין אתברי עלמא ולא ברחמין הוא מדבר. מן בגלל מה אתקבל קורבנך מנך ברעו ומני לא אתקבל ברעוא? עני הבל ואמר לקין אית דין ואית דין ואית עלם אוחרן ואית מתן אגר טב לצדיקיא ולאתפרע מרשיעיא וברחמין אתברי עלמא וברחמין הוא מדבר ברם כפירי עובדין טבין הוא מדבר על דהון עובדי תקינין מן דידך אתקבל קורבני מני ברעוא ומנך לא אתקבל ברעוא והוו תרויהון מנצין באפי ברא וקם קין על הבל אחוי וקטל יתיה:

. . . .

Ibid. לא לְמִתַּן *non est dare* = non futurum est ut detur.

Ibid. אִתְפְּרַע est forma Infinitiv. Ithpe. Cf. Fürst Lehrgeb. § 150.

Ibid. מדבר legi potest vel מְדַבַּר ut sit particip. 2m Pael; vel מִדַּבַּר ut sit pro מִתְדַּבַּר Particip. Ithpa.; vel tandem מִדְּבַר ut sit pro מִתְדְּבַר ut sit Particip. Ithpe.

v. 10. קל אדמיהון דאוכלוסין דצדיקיא דהון
עתידין למקסםמן הבל אחוך:

. . . .

v. 13. ואמר קין קדם יי סגין אנון חובי למסבול
ברם אית יוכלא קדמך למשרי ולמשבק לי:

II.

Genesis Cap. XLIX, v. 8—13.

v. 8. יהודה לך יודון כל אחך ועל שמך יתקרון
כל יהודאי ידך יתפרעון לך מבעלי דבבך יהוון
מקדמין ושאלין בשלמך כל בנוי דאבוך:

---

v. 10. אדמיהון. Docente Buxtorfio (Lexic. maj. a v. דם), in Jonathane in Legem, in Targum Hierosolymitano, in Targum item Psalmorum pro דְמָא, דַם sæpiùs legitur אַדְמָא, אִידְמָא, אִידַם vel אִדַם, אֲדַם.

Ibid. אוכלוסין cujus sing. est אוכלוס non est nisi græcum ὄχλος. Cf. quæ scripsimus in not. miscell. in Tom. I, part. 1, pag. 71 et seqq.

v. 9. מדמי אנא לך ברי יהודה לגור בר אריון מִן קטלוי דיוסף את הויתא משיזיב מן דינא דתמר ברי את הויתא זַכַּאי נְיַח וְשָׁרֵי בְּגוֹ קרבא היך אריא והיך אַרְיָוָתָא ולית אוּמָּא וּמַלְכוּ דתקום לקובלך:

v. 10. לא ספקין מלכין מדבית יהודה אף לא סברין מלפי אוריתא מבני בְנוֹי עד זמן דייתי מלכא משיחא דדידיה היא מלכותא וליה עתידין דישתעבדון כל מלכותא דארעא:

v. 11. מה יָאֵי הוא מלכא משיחא דעתיד למקם מדבית יהודה אסר חרצוי ונפיק לקרבא לקביל שָׂנְאוֹי ומתקטלין מלכין עם שלטונין מסמק נהריא

---

v. 9. אף לא *etiam non* = neque.

v. 10. מַלְפֵי per *contractionem* pro מְאַלְּפֵי quod est particip. *Pael*, plur. in stat. constructo a rad. אַלֵף *docuit*.

Ibid. דְדִידֵיהּ constat ex particulâ דיד, quod vide, cum præfixo ד et affixo pronom.

Ibid. ישתעבדון est *Shaphel* a עבד.

v. 11. מקם Infiniv. a קום.

מְדַם קטיליהון ומחור גולמתיה מן תרב גבריהון
לבוּשׁוֹי מעגעגין באדמא והוא מְדַמֵּי לרפוס ענבין:
v. 12. מה יָאִין אִנוּן עֵינוֹי דמלכא משיחא
לְמֶחֱמֵי מן חמרא זכיכא מלמחמי בהין גִלוּי עֲרָיוֹת
ושפיכות דם זכי שִׁנוֹי בַקְיָן בהלכה מְמֵיכַל בהין
חמסין וגזלין יסמקון טורוי מן גוּפְנִין ומעצרתיה מן
חמריה יחורון גולמתיה מן סגיות עִבוּר ועדרין דְעָן.

---

v. 11. וּמְחַוֵּר est particip. *Pael;* rad. חֲוַר.

v. 12. מחמי Infinitiv. a חֲמֵי (חֲמָא).

Ibid. מלמחמי בהין *ut intueri illis* (oculis) *nequeat.*

Ibid. מיכל Infinitiv. ab אֲכַל.

Ibid. גופנין. Mendosum est, ni fallor, τὸ גּוּפְנַי, quod exhibent Polyglot. Walton.

Ibid. מעצרתיה. In Polyglott. Walton. mendosè habetur מַעְצַרְתֵּי.

Ibid. סַגִיוֹת; ità edendum curavi pro סִיגוֹי quod in Walton. legitur, quodque pro mendo habeo.

CAP. IV.

SENTENTIÆ ET PROVERBIA.

I. עַבְדָא אַסּוּסָא רָכֵיב וּמָרֵיהּ אָזֵיל אַפְּכָא מסתברא:

II. יוֹד קַרְתָּא קְחֵזִינָא הָכָא:

III. מעלין פִּילָא בפומא דמחטא:

IV. עַמָּא קְטִילָא קְטַלְתְּ הֵיכְלָא קַלְיָא קלית קִמְחָא טְחִינָא טחנת:

V. אָמְרֵי אֱנָשֵׁי בָּתַר עַנְיָא אָזְלָא עַנְיוּתָא:

I. h. e. *Servo equo insidente et domino pedite, præposterum fieri existimatur.* h. e. Ubi servi dominos agunt et famulæ heras, ordo inversus est, et pessimè res administrantur. Ità Buxtorfius ex cujus florilegio sicuti et ex eo quod composuit Plantavitius, magnam partem transumsimus, quæ hoc capite damus, sententias et proverbia.

Ibid. אַסּוּסָא pro אַד סוּסָא *super equum.*

III. מַעֲלִין Particip. plur. Aphel. a עלל; Buxtorfius dat מעיילי, quod pro mendo habeo.

V. אמרי אנשי pro אמרין אנשין; nimirùm status *con-*

VI. אֲבָב חנותא נְפִישִׁי אחי וְרַחֲמֵי אֲבָב בְּזִיוֹנֵי לא אחי ולא רחמי׃

VII. משל הֶדְיוֹת אוֹמֵר עבדא דמלכא מלכא׃

VIII. בֵּירָא דִשְׁתִית מִנֵּיהּ לָא תִשְׁדֵי בֵיהּ קָלָא׃

IX. אָסָא דְקָאֵי בֵּינֵי חֲלִיפֵי אָסָא שְׁמֵיהּ וְאָסָא קְרוֹ לֵיהּ׃

X. אִם לָא דֵּלֵינָא חספא לָא מִשְׁתַּכַּחַת מַרְגָּנִיתָא תוּתֵיהּ׃

XI. אָסְיָא אַסִּי חגירתךְ׃

XII. אַדְמוֹקְדָךְ יָקֵיד זִיל קוֹץ קָרָךְ וּצְלִי׃

---

structus pro *absoluto*. Vide Winer. Gramm. § 56. Forsan tamen rectiùs dixerim אמרי אנשי efferendum esse אָמְרִי אֱנָשֵׁי per apocopen litteræ ן, quæ apocope solennis est Talmudicis. Cf. Fürst Lehrgeb. § 182, p. 205.

VI. אֲבָב = אַד בָּב *ad portam*.

IX. קָאֵי per apocopen pro קָאֵם, quod est particip. 1m formæ Peal a rad. קום. — בֵּינֵי = בֵּין.

X. דלינא est Particip. cum נא = אנא.

Ibid. תותֵיהּ *sub eo*; תות ex תְּחוּת *sub*.

XII. אדמוקדך *dum focus tuus*. אד *dùm*.

XIII. דְאִית לֵיהּ זְקִיפָא בְּדִיוּתְקֵיהּ לָא נֵימָא
לְחַבְרֵיהּ זְקִיף לִי בִּינִיתָא׃

XIV. חַבְרָךְ חַבְרָא אִית לֵיהּ וְחַבְרָא דְחַבְרָךְ חַבְרָא
אִית לֵיהּ׃

XV. סָבָא בְּבֵיתָא סִימָנָא טָבָא בְּבֵיתָא׃

XVI. שׁוּתָא דִינוֹקָא בְּשׁוּקָא אוֹ דַאֲבוּהִי אוֹ
דְאִמֵּיהּ׃

XVII. לְפוּם גַּמְלָא שִׁיחְנָא׃

XVIII. תְּרֵי קָלֵי לָא מִשְׁתַּמְעֵי׃

XIX. אַבְנָא חַטְרָא מְלֵי וְאַבֵי דָרֵי חוּשְׁבָּנָא׃

XX. שְׁרָגָא בְּטִיהֲרָא מַאי אַהֲנֵי׃

XXI. מָאן דְּסַיֵּיר נִכְסֵיהּ כָּל יוֹמָא כָּל יוֹמָא מִשְׁכַּח
אִיסְתֵּירָא׃

XXII. כָּל דְעָבְדִין מִן שְׁמַיָּא לְטָב׃

XXIII. גַּמְלָא אֲזַלָא לְמִבְעֵי קַרְנֵי אוּדְנֵי דַהֲווּ לֵיהּ
גָּזְזִין מִינֵּיהּ׃

XIII. נֵימָא pro יֵימַר; fut. Peal ab אמר; vide Fürst Lehrgeb. § 123.

XX. אהני Aphel a הֲנֵי (הֲנָא).

XXIII. Quûm אודנין *aures* vocabulum sit feminini generis scribendum fuisset דַּהֲוָאָה.

XXIV. אִתְּגַרַת ליה פוץ עמריה:

XXV. לא כמא דַאֲמַרַת אִמָּךְ אלא כמא דְאָמְרִין
מְגָרְיֵיא:

XXVI. דַאֲגַר גנא אכל צפרין דאגר גִּנִין צפרין
אכלין ליה:

XXVII. נְפִישִׁי גְמַלֵּי סָבֵי דִטְעִינִי מַשְׁכֵּי דְהוֹגְנֵי:

XXVIII. זוזא לעללא לא שכיח לתליתא שכיח:

XXIX. טבא צִפּוֹרתא בפחא ממאה פורחים:

XXX. תרעא דלא פתיח למצותא פתית לאסיא:

XXXI. סַקְבָא דְשַׁתָא רגלא:

XXXII. סבא בביתא פָּאחָא בביתא סבתא בביתא
סימא בביתא:

XXXIII. נַגָּרָא בסדניה יתיב מְדְוִיל ידיה משתלֵם:

XXXIV. מתלא אמר מאן דנכתיה חויא חבלא
מדחֵיל ליה:

XXXV. נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב:

XXIX. פורחים; Chald. esset פָּרְחִין.

XXX. מצוה, docente Buxtorfio, quandoque, ut hic, sumitur Synecdochicè pro *eleëmosynâ*.

XXXVI. בְּשָׁעַת עָקְתָא נִדְרָא בשעת רְוָחָא שִׁטְפָא׃

XXXVII. מאן דלא לָעֵי לא נָגֵים׃

XXXVIII. זָוְדִין קלילין ואורחא רחיקתא׃

XXXIX. לא מסקי מניה אלא כד מסיק תעלא מבי כְּרָבָא׃

XL. מאן דְּאָכֵל קידרא ידע מה טעמא דתבשילין׃

XXXIX. מסקי; Aphel, particip. plur. a נְסַק.

Ibid. מבי כרבא *ex inter arationem* = ex agro arato; מבי = מִבֵּין.

CAP. V.

ACUTÈ DICTA.

I.

חד מְאַתֵינַס אתא לירושל׳ אשכח חד מַיְנוּקָא ויהיב ליה פְּרִיטִין. א״ל זִיל ואייתי לי מַא דאכול ואשבע ויותיר ונסב לְאַסְטְרַטָא. אזל הוא ואייתֵי ליה מִילְחָא. אמר ליה מלחא אמר׳ לך דתייתֵי לי? א״ל: ולא כן אמרת לי זיל אייתֵי לי מא דניכול ונשבע ונותיר ונסיב לאסטרט׳? חייך אית ביה דתיכול ותשבע ותותר ותיסב לאסטרטא.

---

v. 2. ואייתי = וְאַיְתִי Aphel. rad. אתא.

Ibid. ויהיב; mallem hlc legere וִיהַב.

v. 4. אמר׳ = אמרין quod verlas *impersonaliter*.

v. 7. חייך = חַיָּךְ. Cf. notam ad v. 4 (Vol. I, part. 1, pag. 52).

II.

חַד מִירוּשְׁלֶם אזל גַּבֵּי תַּגָּרָא בְּאַתֵּינַס אתא אִתְקַבַּל בַּחֲנוּ׳ אשכח בני נש שרון יתבין ושתיין חמרא. מִדְּאכל ושתא בעא לְדְמוֹךְ תַּמָּן. אמרין ליה עבדי׳ בינן דלא נְקַבֵּל בר נש אכסנאי אלא עד דְּקָפֵץ תְּלָת קפיצין. אמר לון וּמִי אנא ידע איך אתון קפצין? אלא קום עביד קוֹדָמוֹי ואעבד אנא בַּתְרָךְ כְּוָתָךְ. קם חד מנהון וקפץ ואשתכח בְּמַצְעֵי דחנותא וקפץ אחרן אישתכח על תרעא פומא דחנותא קפץ אחרן ואישתכח לברא. קם וטרד תרעא באפיהון אמר לון חֲיֵיכוֹן מה דבעית למיעבד לי עֲבַדִית לכון.

---

v. 1. אתינס Athenæ.

v. 2. שְׁרוֹן h. e. *qui incœperant*; 3 plur. præt. Peal a שְׁרָא.

v. 3. מדאכל = מִן דְּאָכַל. מן hic notat *postquam*.

v. 4. אַכְסְנָאִי *hospes*, *viator*; est græcum ξένος.

v. 5. וּמִי *quid enim?*

III.

1 חד מאתינס אתא לירושלם אשכח חד מינוקא
2 יהב ליה פריטין. א״ל זיל ואייתי בֵּיעִין וְחוּבְּצִין.
3 מִן דְּאַתָא א״ל: אַחְמֵי לִי אֵידָא היא חובצא
4 דעִיזָא חִיוָּרתי ואידא, היא דעיזא אוּכְּמְתי? א״ל
5 אִיהוּ: את גבר סב ואחמי לי את אידא היא
6 בֵּיעֲתָא דְתַרְנְגוֹלְתָא חיורתי ואידא היא דאוכמתי?

IV.

7 חד מאתינס אתא לירושלם עֲבַד תלת שנין
8 ופלג לְמֵילַף לישן דחוכמתא ולא יליף. בתר

---

v. 3. אחמי est Imperativ. Aphel a חמא.

v. 7. עבד *transegit, moratus est* ibi; ità Rabbinicè עשה adhibetur; cf. Vol. I, part. 1, pag. 92, not. ad v. 6.

v. 8. ופלג *et dimidium.*

Ibid. מילף Infinitiv. Peal ab אלף vel ילף, nam utrâque formâ radix hæc occurrit; a posteriore verò derivatum est quod sequitur יליף.

תלת שנין ופלג זָבֵין חד עבד והוא עַוִּיר. אמר: בתר תלת שנין ופלג זבנית עבד עויר! אמר ליה: חייך דהוא חכים טְפֵי סַגִּיא וְצַפֵּי מרחוק. מִן דְּנַפְּקוּן מן פִּילִי אמר ליה: גוּד דְּנִמְטֵי לוייתא. אמר ליה: ואית לוייתא קוֹמָינָן? אמר ליה: אֵין ואית קומינן אַנְקָא חדא עוירא בחדא פרגה ובְטְנָא תְרֵין; וְטוֹעֲנִיה תרין זיקין חד דַּחֲמַר וחד דבסים ורחיקא ארבע מילין, וגמלא עִמָּם. אמר ליה: עמא דתביר קדל בחדא עינא! מִנָּן את ידע דהיא

---

v. 1. עויר *cæcus;* sed hìc intelligas *unoculum*, ut notat Scholiastes, qui in eum locum scribit: קנה עבד שהיה עור בא׳ מעיניו.

v. 2. אמר ליה scil. is qui servum monoculum vendiderat illi qui eumdem emerat.

v. 3. סגיא; mihi videtur esse nota marginalis ad explicandum טפי vocabulum obscurius; quæ nota, ut fieri solet, deinde in contextum irrcpserit.

Ibid. מרחוק hebraizat; mallem hìc legere מרחיק.

v. 4. פילי est græcum πύλη, sc. *porta* urbis.

v. 5. קומינן *ante nos;* ex קוֹם (pro קוֹדֵם) et affix. plur.

v. 7. טוענִיה; legito טוענָה.

סמיא מחד עינא? אמר ליה חמי דחד נבה דאורחא רעי וחד לא רעי. ודבטנה תרין מנין את ידע? אמר ליה רבעית לה וחמית אתריהון דתרויהון. אמר ליה: מנין את ידע דטעינה תרין זיקין חד דחמר וחד דבסים? אמר ליה: מן מטפייתא; דחמרא ספיג ובסימא תסיס. דגמלא עמם מנן את ידע? דאישתון במיסוון דאורחא. (ויהודאי לא משתין במיסוון דאורחא אלא בחד

---

v. 2. רעי — רְעֵי. Ità hìc edendum curavi pro ריע quod bina mea exemplaria hoc in loco dant bis mendosè. רעי est Particip. Peil a רְעֵי (רְעָא).

v. 3. רבעית mendosum est; legito רבעת.

v. 5. תרין. Mallem hìc legere בתרין, cum præp. ב, ut 1 Sam. Cap. XVI, v. 20 : טעין בְּלַחְמָא *oneratus cum pane* asinus.

v. 7. אישתון; ni fallor, mendosum hoc; itaque lego אישתין vel אשתין; hoc verò putem esse formam hebraizantem השתין *minxit*, nempè *Hiphil* a שָׁתַן.

Ibid. במיסוון = בְּמֵיסוֹן *in medio;* מֵיסוֹן autem est ipsum Græcum *μέσον*.

v. 8. ויהודאי — זוייא. Hæc intra parenthesin claudenda existimavi; porrò pro מישתין, quod legitur in

זויא.) ורחקא ד׳ מילין מנן את ידע? אמר ליה: עד ארבעה מילין פרסתיה דגמלא מינכרא, מִכָּאן וּלְהַלָּן לית הוא מינכרא.

V.

חד מירושלם אזל לִמְדִינְתָּא, ארע זִימְנֵיהּ לְמֵימַת; אַיְתֵי מרי דביתא וְאַפְקֵיד בִּידֵיהּ מִדִּילֵיהּ, ואמר ליה: אִין הֲוָא אתי ברי מן ירושלם ויעביד לך תלת מילין דחכמתא הב ליה מה דִּלִי, ואין לא תהיב ליה מה דלי. ועבדין

---

duplici meo exemplari, edendum curavi משתין. Cæterùm de eo quod hìc dicitur confer si placet Mishnæ סדר מועד tractat. עירובין Cap. X, Mishn. 5.

v. 1. זוייא = זְוִיָּא.

Ibid. רחקא ד׳ מ׳ *distantia quatuor milliarium* רחק; *Emph.* רחקא; usitatius est רִיחוּק *Emphat.* ריחוקא.

v. 2. מינכרא = מִתְנַכְּרָא Particip. fem. sing. Ithpa. a rad. נכר.

v. 3. הוא scribendum fuisset היא.

v. 8. עבדין ביניהון *fecerunt inter sese* = convenerunt,

ביניהון דלא להוי חד מנהון מחמי ביתא דחבריה לגבי אכסנאי. נח נפשיה ואיתפטר לבית עלמין. לבת׳ יומין אתא בריה; כיון דמטא בתרע פילי דההיא מדינתא חמא חד טעין מובלא דקיסין. אמר ליה: מְזַבֵּן את מובלא דקיסין? אמר ליה: אין. סב לי טִימְיָתְהוֹן, אוביל יתהון גַּבֵּי פְּלָן. נסב טימיתהון ואובל יתהון גבי פלן. הֲוָה אָזֵל הוא והוא אָזֵיל בתריה עד דמטא גבי דרתיה. א״ל: אי! פלן! תא סב מובלא דקיסין. א״ל: ומי מובלא דקיסין אמרי

---

scil. cives ejus urbis. Locum hunc sic interpretatur Scholiastes : תקנה עשו ביניהם בני אנשי אותו עיר שמת שם שלא יהיה אחד מהם מראה לאכסנאי בית חברו אם ישאלנו האכסנאי.

Ibid. אַכְסְנָאי est Græc. ξένος, *hospes*, *viator*.

v. 6. לי est dativ. commodi; cf. Gallic. *recevez-moi.*

Ibid. טימיתהון *pretium eorum*, scil. lignorum quæ emerat. Esse autem mihi videtur græcum vocabulum τιμή cum terminatione fæmininâ (טִימְיָה).

Ibid. אוביל Imperativ. Aphel a יבל.

v. 7. פְּלָן h. e. ὁ δεῖνα.

v. 8. דרתיה; mallem דירתיה.

v. 9. אמרי; legito אמרי׳ h. e. אמרית, vel impersonaliter אמרין.

לך דתיתי לי? אמר ליה: אין דלא אמרת לי את אלא הדין בר נש דאתי בתראי ליה הינון. לאלתר אפתח ליה ביתיה ונכנס ויהבו שלמא דין לדין. הא מילא חדא. אמר ליה מאן את? א״ל אנא הוא בריה דההוא גברא דמית גבך. אעילה ועבד ליה מגיס. והוה לההוא גברא תרין בנין

---

v. 1. אמר ליה אין דלא וגו׳. Vellem *το* אין exularet a textu; idem dico de vocabulis ליה הנון quæ leguntur infrà v. 7; vide notas miscellan. i. h. l.

Ibid. אמרת reposui pro אמרה, quod mendosè dant exemplaria mea.

v. 3. נכנס Hebraizat; est enim Niphal a כנס, נכנס vocabulum est in scriptis Rabbinicis tritissimum.

v. 4. מילא=מלא. Scholiastes: הרי דבר אחד של חכמה; debebat autem filius, uti convenerat inter patrem et virum in cujus domo pater obierat, tria dare suæ sapientiæ specimina.

v. 5. אעילה; id mendosum puto; itaque legas אעליה. Aph. a עלל cum affix.

v. 6. מגים est ipsum Græc. μαγίς quod notat *lancem*, *paropsidem* et mox *cibum*. Cf. אור אסתר, auctoribus fratribus *Bondi*, et עיר דוד auct. de *Lara*. Forsan tamen cum Buxtorfio (Lexic. maj.) vocabulum hoc rectè quis derivaverit a נגס *masticavit*, *comedit*; tum verò

ותרתין בְּנָתָן. כד מטא ·עִנְתֵּיהּ דארסטוון אייתֵי קוֹמֵיהּ בסעודתא חמשא פריגין בְּתַבְשִׁילָא. כמא דשריו למיכל א״ל סב ופלג. א״ל: לא היא דידי. אמר ליה אנא צָבֵי דתיסב ותפלג. ויהב פריגא בין גברא ואיתתיה ונסב פריגא תנייתא ויהב בין תרי גברי, דהן תרין בנוי; נסב תליתאה ויהב בין תרתין בנתיה; נסב תרין פריגין ויהב קוֹמֵיהּ דִּידֵיהּ. אכלון ולא אמרו ליה ולא מֵידֵי. הא מילתא תניינא. לְעִדָּן רמשא אייתי תַּרְנְגוֹלָא פַּטִּימְתָּא בסעודתא. אמר ליה: סב פלג. אמר ליה: לא היא דידי. א״ל סב פלג ברעותי. נסב

---

scribendum esset מְנָיִם. Sensus est : *introduxit eum et paravit ei prandium.*

v. 1. ארסטוון = אַרִסְטוֹן; est Græc. ἄριστον *prandium.*

v. 5. ויהב בין *dedit inter* = divisit inter.

Ibid. תנייתא. Ni fallor scribendum hìc est תִּנְיָנָא.

v. 6. גברי. Lego hìc גברין.

Ibid. דהן. Mallem hìc דְּהִנּוּן.

v. 9. תניינא. Mallem hìc תִּנְיֵיתָא. Ità mox legito תרנגולתא, ut suprà. At similia observare deinceps ferè sumus prætermissuri.

ופלג ויהב רישא קומֵיה גברא. נסב בְּנֵי מעי׳ ויהב קדם אתתיה. נסב תרין אטמאתא ויהב לתרין בנוהי; נסב תרין גַפּוֹי ויהב לתרתין בנותיה; נסב גופא כולה ויהב קָמֵיה דִידֵיה. הא מילא תליתאה. אמר: הֲכְדֵין פָלגין באתריכון? פלגת זִימְנָא קַמָּא ולא אמרית לך ולא מידי, וְהָאִידְנָא את עָבֵיד כדין! אמר ליה: לאו אמרית לך דלאו דידי היא? ואף על גב דְפַלְגֵית יָאות פלגית. זִימְנא קַמָּא חמשא פריגין איתירת בסעודתא. את וְאִיתְתך ופריגא הא תְלָתָא; תרין בנך ופריגא הא תלתא; תרתין בנתך ופריגא הא

v. 1. מעי׳ = מְעָיָא. בני מעיא notat id quo fartus erat gallinacei ventriculus. Scholiastes notat in Aruch locum hunc ità recitari, ut pro בני מעיא legatur חובטא ומעיא *ventriculus et intestina.*

v. 4. בנותיה. Corrige בנתיה; et mox pro כולה scribito כולא vel illud legito כוליה = כֻּלְיָה.

v. 7. ואדנא ut Hebr. וְעַתָּא. Est autem אִדָּנָא pro עִדָּנָא; nimirùm א pro ע. Notat autem idem quod עַשְׁכָּיו *nunc, modò.*

v. 9. אייתית = אַיְתִית.

תלתא; ואנא ותרתין פריגין הא תלתא. נְסֵבֵית מידי מן חוּלַקְכוֹן. הָאִידָּנָא איתת תַּרְנְגוֹלְתָּא; נסבית רישא ויהבית לך דְּאַתְּ רישא דבייתא; נסבית בני מעיָא ויהבית קדם אִיתְּתָךְ דְּמִינָּהּ יפקון בניא מן מעיא; נסבית תרין אטמאתא ויהבית לתרין בנך דְּאִינּוּן עַמּוּדַיָּא דביתא; נסבית תרין גַּפַּיָּא ויהבית קדם בנתך דְּלְמָחָר יפקון ויפרחון מן בֵּייתך וייְזלון לון לבעליהון; נסבית אנא הדין אִילְפָּא, באילפא אֲתֵינָא באילפא אנא אֵיזֵיל; וְקוּם והב מִדְּלִי דאַפְקד אֲבָא גַּבָּךְ ואֵיזֵיל לאלתר. יהב ליה מה דִּלֵיה ואזל ליה לִשְׁלָם.

VI.

חד מאתינס אתא לירושלם, אשכח חד מדוכא

---

v. 1. ותרתין. Scribendum fuisset תְּרֵין in mascul. genere. Atque ità sæpissimè occurrit anomalia generis, quod deinceps lector velim ipse observet.

v. 5. מן מעיא. Duo hæc vocabula videntur mihi esse scholion marginale quod in textum irrepserit.

v. 11. אזל ליה. Cf. gallicum : *il s'en alla.*

מטלקא. נסביה ואוביליה גַבֵּי חייטא. א"ל: חייט לי הדין מדוכא תבירא. אַפֵּיק ליה איהו מְלָא קומְצֵיה חָלָא; אמר ליה: שְׁזור לי חוטין ואנא חייט ליה.

VII.

חד מאתינס אתא לירושלם; על לְבֵי ספרא. אשכח מיינוקיָא דיתבין תמן ורביהון לא הוה תמן גביהון. הוה שָׁאֵל לון והינון משיבין. אמרין ליה: תא נעבִיד בינינן דכל דשאל שאלתא ונצח

---

v. 1. מטלקא legi potest מְטַלְּקָא, ut sit Particip. passiv. femin. formæ *Pael*, vel מְטַלְּקָא pro מִתְטַלְּקָא ut sit Particip. fem. formæ Ithpael; rad. טְלַק.

Ibid. נסביה ואוביליה. Utrumque verbum scribendum fuisset cum affix. femin. generis ob מדוכא, quod ejus generis est.

Ibid. חייט = חַיֵּט Imperativ. *Pael* a חוט.

v. 3. חלא *arena*.

v. 4. חייט = חָיֵט est Particip. *Peal* a חוט.

v. 5. על a עֲלַל.

Ibid. לבי pro לבית. Vide Fürst Lehrgeb. p. 71, § 80.

לחבריה, דנסבין ליה מָנוֹי. אמר לון: אֵין; אמר: אתון דִּבְנֵי אתרא מְקַדְּמִין. אמרין ליה: אמו' את דְּאַתְּ גבר סב. אמרי' ליה: הדין מִילַיָּא מה אינון: תשעה נפקין וּתְמַנְיָא עָלְלִין, ותרין מָזְגִין, וחד שָׁתֵי, ועשרים וארבעה מְשַׁמְּשִׁין. ולא יכיל משיב לון ונסבין מנוי. אתא לגבי רַבִּי יוחנן רביהון, א"ל: אהא! רבי! כָּל־חֲדָא בִּישְׁתָּא רַבְּתָא אית גַּבֵּיכון. דְּכַד אתא בַּר נַשׁ אַכְסְנָיָא לביניכון אתון נסבין מנוי. א"ל: דִּלְמָא מילא אמרון לך ולא יכלת מְגִיב להון ונסיבין מָנָךְ? א"ל: אֵין.

---

v. 1. אמרו Imperativ. plur.

v. 2. מקדמין. Expunxi ליה quod exemplaria mea exhibent post vocabulum מקדמין.

Ibid. אמו' = אֱמוֹר vel אֱמַר vel tandem hebraizando אֱמוֹר; regulariter est אֱמַר.

v. 4. תשעה pro תשעא *novem*; ה pro א ut sæpissimè.

v. 7. רביהון; legito רַבְּהוֹן; forsan י hìc pro matre lectionis est.

v. 10. מגיב Particip. Aphel. rad. גּוֹב.

Ibid. ונסיבין. Mallem וְנָסְבִין.

אמר: ומה אמרון לך? א״ל כן וכן אמרון לי. א״ל: בני תשעה נפקין, אילין יַרְחֵי דביטנתא דילידתא; וּתְמַנְיָא עללין, תמניא יומין דִגְזִירְתָּא; ותרין מזגין, אילין תרין דדא, תרויהון מזגין; וחד שתי, הוא מינוק׳ דאתיליד; ועשרין וארבעא משמשין, עשרי׳ וארבעא ירחי מֵינָקוּתָא. לְאַלְתַּר אתא ומגיב לון ונסב מנוי. וּקְרוֹן עליה: « לוּלֵא חרשתם בעגלתי, לא מצאתם את חידתי. »

---

v. 4. דדא; legendum puto דַדַיָא dual. Emphat. a דַד.

v. 7. וקרון est 3 plur, Peal a קְרָא cum *Nun* paragogico.

v. 8. לולא — חידתי Judicum Cap. XIV, v. 18.

CAP. VI.

THEOLOGUMENA ZOHARICA.

I.

DE MYSTERIO SS. TRINITATIS.

Ex libro *Zohar*, Part. 2, pag מ"ג, column. 2ᵃ edit. Amstelodamensis anni 1718; in Lublinensi verò, pag. יט, column. 3ᵃ, partis secundæ, quæ inscribitur ספר שמות.

קב"ה ברא עלמא כד אתעטף בעטופא דזהרא ודא דקא מייחד ייחודא; ובגין כך שמע סמיך לוה"יה. יחודא דכל יומא איהו יחודא דקרא: ״ אלדינו ״; הא כלהו חד, וע"ד אקרי אחד. הא תלת שמהן אינון היך אינון חד? ואע"ג דקרינן אחד

---

v. 2. מייחד Particip. Pahel.

v. 3. Post vocabulum ״ (=יהוה) expunxi קדמאה quod hìc esse videtur nota marginalis; vult enim auctor recitare verba Deuteron. Cap. VI, 5. יהוה אלהינו יהוה. Nota אלדינו scriptum esse pro אלהינו.

v. 4. אִקְרֵי pro אתקרי.

אינון חד? אלא בחזינא דרוח קדשא אתיידע. ואינון בחיזו דעינא למנדע דתלתא אלין אחד; ודא איהו רזא דקול; דאשתמע קול, איהו חד ואיהו תלתא גוונין: אשא ורוחא ומיא, וכלהו חד ברזא דקול, ולאו אינון אלא חד. אוף הכא י״י אלהינו י״י אינון חד; תלתא גוונין דאינון חד..... ודא איהו יחודא דכל יומא אתגלי ברזא דרוח קדשא. וכמה גוונין דיחודא אתערו וכלהו קשוט; מאן דעביד האי עביד ומאן דעביד האי עביד.

---

v. 2. ואינון. Mallem legere ובחיזו, expuncto scil. vocabulo ואינון. Opponit auctor *risionem Spiritus S.* (חזיונא דרוח קדשא) i. e. quam dat Spiritus S., seu visionem ope revelationis divinæ concessam, *visioni oculorum* (חיזו דעינא) seu humanæ rationis. Ni fallor, vult dicere : quamquam mysterium SS. Trinitatis ex Spiritûs S. revelatione nobis innotuerit, sitque suprà rationem, posse tamen idem mysterium humanæ rationi quodammodo pervium fieri, similitudine ductâ a voce humanâ ore prolatâ, in quâ *tria* distinguuntur, quæ tamen non sunt nisi *unum*.

v. 4. גוונין = גוונין.

v. 5. הכא *hic* scil. in loco Deut. VI, 5, quem mox etiam recitat.

v. 8. אתערו; rad. ערה *adhæret, cohæret*.

II.

DE EODEM ARGUMENTO.

Ex *Zohar*, Part. 3ª, pag. ר״ג, column. 2ª in edit. Amstelodam.; apud Sommer in *specimine Theologiæ Zoharicæ* pag. 71.

הן עם לבדד ישכון. ביחודא בלא ערבובי׳ אחרא. כל יחודא שלים הכא איהו: י״י אלדינו י״י דהא רזא דיליה מראש צורים איהו. ואתייחד ברישא בגזעא ושבילא: י״ דא רישא עלאה אוירא דסלקא; אלהינו דא גזעא דאתמר גזע ישי; י״ דא שבילא דלתתא׳ ועל רזא דא אתייחד ביה כדקא יאות.

III.

DE EODEM ARGUMENTO.

Ex *Zohar*, Part. 3ª, pag. קסב, column. 1ª in edit. Amstelodam.; apud Sommer, ibid. pag. 72.

מאן דאמר אחד יצטריך לחטפא אלף ולקצרא

Digitized by Google

קריאה דיליה, ולא יעכב בהאי את כלל. ומאן דעביד דא יתארכון חייו׳. אמרו ליה: תו אמ׳, תרין אינון וחד אשתתף בהו ואינון תלת׳. וכד הוו תלת׳ אינון חד׳? אמר לון: אלין תרין שמהן דשמע דישראל דאינון יי׳ יי׳; אלהינו אשתתף בהו ואיהו חותמא דְגוּשְׁפַּנְקָא אמת וכד מתחברן כחדא אינון, חד ביחודא חדא.

IV.

DE ORIGINALI PECCATO.

—

Ex *Zohar*, ed. Amstelod. Part. 1, p. רלז, column. 1ª. In Lublinensi Part. 1, sive ספר בראשית pag. קבו, columnâ 3ª.

—

רבי יהודה ורבי יצחק הוו קאזלי בארחא. אמר רבי יצחק: נפתח בְמִלֵי דְאוֹרַיְתָא וְנֵיזִיל. פתח

---

v. 8. הוו קאזלי = הוו קא אזלין *erant euntes* (בארחא) *per viam* = ambulabant. קא est particula expletiva nunc separatim nunc conjunctim præfixa Præterito sæpè sed sæpiùs Participio.

1 רבי יצחק ואמר: ויגרש את האדם אפילו הכי
2 וישכן מקדם לג״ע וגו׳. האי קרא אוקמוה חבריא!
3 אבל ויגרש כבר נש דגריש לאנתתיה את האדם
4 דייקא. תא חזי רזא דמלא אדם. במה דחטא
5 אתפס וגרים מותא ליה ולכל עלמא.

V.

DE EODEM ARGUMENTO.

—

Ex *Zohar*, Part. I, pag. ל״ה column. 2ᵃ in editione Amstelodamensi.

—

6 כתי׳ והנחש היה ערום. דא יצר הרע, דא מלאך
7 המות, ובגין דנחש איהו מלאך המות גרם מותא

---

v. 1. In edit. Lublinensi non leguntur verba אפילו הכי. Sunt autem verba ויגרש — לג״ע ex Gen. Cap. III, v. 24.

v. 2. אוקמוה est 1 pers. fut. formæ *Aphelicæ* a קום cum suffixo. Vide Fürst Lehrgeb. pag. 173 et 196.

v. 6. והנחש — ערום. Gen. Cap. III, v. 1.

לכל עלמא. ודא הוא רזא דכתיב: קץ כל בשר בא לפני. דא הוא קצא דכל בשרא דנטיל נשמתא מכל בשרא ואִקְרִי הכי.

VI.

DE MESSIA EJUSQUE DUPLICI NATURA, OFFICIO, DOLORIBUS, CET.

—

Ex *Zohar*, Part. I, pag. רלז, column. 2ª in edit. Amstelodam.; in Lublinensi Part. I, pag. קכו, column. 4ª.

—

עד כי יבא שילה.... באתר אחרא שִׁלוֹ, באתר אחרא שִׁלֹה בלא ו׳, והכא שִׁילֹה בי״וד ה״א; רמז לשמא קדישא עלאה, דשכינתא תקום ששמא די׳ ואיהו רזא די׳ כדקאמרִינן.

---

v. 2. קץ — לפני. Gen. Cap. VI, v. 13.

v. 4. עד — שילה *donec veniat Shilo;* sunt verba Genes. Cap. XLIX, v. 10.

v. 7. כדקאמרינן *sicut dicentes nos* (fuimus) = sicut

VII.

Ibid. paullò inferiùs.

—

1 אסרי לגפן עירה. דא מלכא משיחא דזמין
2 לשלטאה על כל חילי עממיא, חילין די מְמַנָן
3 על עמין עע״ז, ואינון תוקפא דלהון לאתתקפ׳.
4 וזמין מלכא משיחא לאתגברא עלייהו, בגין דהאי
5 גפן שליט על כל אלין כתרין תתאין דשלטי
6 בהו עממיא עע״ז. האי נצח לעילא. ישראל
7 דאינון שורקה ישצון וינצחון חילין אחרנין לתת׳.

(*suprà*) diximus. Compositum vocabulum est ex כ, ד, (כד = Hebr. כאשר), voculâ expletivâ קָא = קָ (cf. suprà notam pag. 112) et participio plur. Peal verbi אמר cum affixo plur. 1ª personæ.

v. 1. אסרי — עירה verba sunt ex Genes. Cap. XLIX, v. 11.

v. 2. לשלטאה; mendosè, ni fallor. Itaque legito לְשַׁלָטָא, ut sit Infinitiv. Pael a שלט.

v. 3. אתתקפ׳ = אִתְתַּקָפָא. Infinitiv. Ithpa. a תקף.

v. 4. עלייהו = עליהון. Vide Fürst. Lehrgeb. § 79.

v. 5. תַּתָאִין contractè ex תַּחְתָּאִין.

ועל כלהו יתגבר מלכא משיחא. הה״ד עני ורוכב על חמור ועל עיר. עיר וחמור תרין כתרין אינון דשלטין בהו עממיא ע״ז ואינון מסטר שמאלא סטרא דמסאבא. ומה דאמר עני? וכי מלכא משיחא עני אקרי? אלא הכי אמר ר״ש בגין דלית ליה מדיליה וקרינן ליה מלך המשיח. דא הוא סיהרא קדיש׳ לעילא דלית לה נהורא אלא משמשא. מלכא משיחא דא ישלוט בשלטני׳ ויתייחד בדוכתיה וכדין הנה מלכך יבא לך סתם אי לתתא עני הוא דהא בסטרא דסיהרא הוא אי לעילא עני אספקלריא דלא נהרא.

---

v. 1. עני — עיר. Leguntur Zachariæ Cap. IX, v. 9.
v. 9. הנה — לך. Zachar. Cap. IX, v. 9.
v. 11. אַסְפַּקְלַרְיָא est Latinum substantiv. *speculare* (speculum).

VIII.

DE EODEM ARGUMENTO.

Ex *Zohar*, Part. I, pag. כב, column. 1ª, in edit. Amstelodam., in Lublinensi verò Part. I, pag. כו, columnâ 2ª.

ויאמר אלהים נעשה אדם. סוד יי׳ ליראיו וגו׳ פתח ההוא סָבָא דְסָבִין ואמר: שמעון! שמעון! מאן הוא דאמר נעשה אדם? ויאמר אלהים. מאי ניהו הכא האי אלהים? אֲדְהָכִי פרח ההוא סבא דסבין ולא חמא ליה. ובמה דשמע ר״ש דהוה קרי ליה שמעון, ולא ר׳, אמר לחברוי: וַדַּאי האי הוא קב״ה דאתמ׳ ביה: ועתיק יומין יתיב. הא

---

v. 1. ויאמר—אדם. Verba sunt Genes. Cap. I. v. 26. Ibid. סוד וגו׳. Hæc leguntur Psalm. XXV (Hebr.) v. 14.

v. 3. ויומר אלהים. Verba sunt Gen. Cap. I, v. 26 suprà citati.

v. 7. ועתיק—יתיב. Hæc leguntur Dan. Cap. VII, v. 9.

כען איהו שעת׳ למפתח בהאי רזא. דודאי הכא אית רזא דלא איתיהיב רשו לאתגליא; וכען משמע דרשותא אתיהיב לאתגליא. פתח ואמר למלכא דהוה ליה כמה בניינין למבני, והוה ליה אומנא, וההוא אומנ׳ לא הוה עֹבֵד מִדַּעַם אלא מרשו דמלכא, כד״א: ואהיה אצלו אמון. מלכא ודאי איהו חכמה עלאה, ועמוד׳ דאמצעיתא מלכא לתתא. אלדים אומנא לעילא ודא אימא עלאה. אלד״ים אומנא לתת׳ ודא שכינת׳ דלתתא. ואתתא לית לה רשו למעבד מדעם בלא רשו בעלה; וכל בניינין דהוו בארח אצילותא, הוה

---

v. 1. איהו. Quùm שעה *hora* sit feminei generis, scribendum fuisset non אִיהוּ sed אִיהִי.

v. 2. רשו pro רשות per apocopen.

Ibid. לאתגליא pro לְאִתְגַּלָּאָה. Infinit. Ithpa. rad. גלא.

v. 6. ואהיה — אמון. Verba sunt Proverb. Cap. VIII, v. 30.

v. 7. עלאה. Explicatur illud עלאה in דרך אמת per לעילא.

v. 11. בניינין. Est nominativ. absolut.

אמר אב"א באמירה לגבי אימ"א: יהא כדין וכדין, ומיד הוה, כד"א: « ויאמר אלדים יהי אור ויהי אור.» ויאמר. הוה אמר לאלדים. יהי אור; מָארֵיהּ דבניינא איהו אומר, ואומנא עביד מיד; והכי כל בניינין בארח אצילותא; הוה אמר: « יהי רקיע, יהי מארת,» וכלא אתעביד מיד. כד מטא לעלמא דפרודא, אמר אומנא למארי בניינא: « נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. » אמר מארי בניינא: ודאי טב הוא למעבד ליה; אבל עתיד הוא למחטי קמך.... איהי אמר': בתר דחוביה תליא באי"מא ולא בא"בא; אנא בעינא למברי לי' בדיוקנא דילי. הה"ד ויברא אלדים את האדם בצלמו. ולא בעא לאשתתפא ביה אב"א בזמנא דחב. אמר מלכא לאי"מא: ולא אמרית לך דעתיד הוא למחטי; בההוא זמנא תריך ליה ותריך אימא עמיה.

---

v. 2. 'ויאמר וגו. Genes. Cap. I.

IX.

DE EODEM ARGUMENTO.

Ex *Zohar*, Part. 3ª, pag. רד, columnâ 2ª, in edit. Amstelodam. Apud Sommer, laud. op. pag. 90.

אצטריך לזמנא דאתי, כד ייתי מלכא משיחא לנטלא ליה גבעת עלאה ולאעלה ליה גו גדפהא, בגין לאתקפא ליה ולאוקמא ליה בחיין עלאין. ומנה יפיק בההוא יומא משיחא דדויד. ורזא דא: אספרה אל חק יי אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. בההוא יומא ממש יפיק ליה מתחות גדפהא בכמה חיין בכמה עטרין בכמה ברכאן כדקא יאות. וההוא חק לא ישתאר בלחודוי; יתתקף ולא משיחא אחרא, בריה דיוסף, ותמן יתכליל ביה באתר אחרא. ובגין דאיהו גבעה תתאה דלית בה חיין, ימות משיח דא ויתקטיל ויהא מית זמנא עד דתלקוט חיין גבעה דא ויקום.

v. 5. אספרה — ילדתיך: Verba sunt Psalm. II, v. 7.

X.

DE EODEM ARGUMENTO.

Ex *Zohar*, Part. I[a], fol. פח, columnâ 4[a], in edit. Lublinensi. Apud Sommer, op. cit. pag. 43. In editione verò Amstelodamensi ad calcem Part. I, in שיך לחלק א׳, pag. יא׳, columnâ 1[a].

ע״ב ק״ל מאתן ותרין בְחוּשְׁבָן ב״ר. אנת הוא בר רעיא מהימנא עלך אתמר: נשקו בר. ואנת הוא רבן דישראל, רב לתתא, רבן דמלאכי השרת, בר לעילא, ברא דקב״ה ושכינת׳ חסד. גם לאשלמ׳ רמה עלייהו אתמ׳ לגבי משיח בן יוסף: גם יהוה העביר חטאתך לא תמות. בהאי גם אתכפר דוד.

---

v. 1. ע״ב ק״ל. Verba sunt desumpta ex Isa. Cap. XIX, v. 1. הנה ״ רוכב על עב קל; vocabula autem עב קל exponuntur hìc per *supputationem* (בחושבן) scil. per Kabbalam quam *Gematriam* vocant, de quâ vide not. miscell.

v. 2. נשקו בר; leguntur Ps. II, v.

v. 6. גם — תמות. Vide 2 Sam. XIII, v. 13.

XI.

DE EODEM ARGUMENTO.

—

Ex *Zohar,* Part. III, pag. ריח, columnâ 1ª, in edit. Amstelod., in Lublinensi verò ad ספר במדבר, pag. קא, column. 2ª. Apud Sommer cit. op. p. 89.

—

1 בשעתא דיתפסון צדיקייא במרעין או במכתשין,
2 בגין לכפרא על עלמא הוי, כדין יתכפרון כל
3 חובי דרא. מנלן? מכל שייפי גופא. בשעתא
4 דכל שייפין בעאקו ומרע סגי שריא עלייהו,
5 שייפא חדא אצטריך לאלקאה בגין דיתסון כלהו.
6 ומנו? דרועא. דרועא אלקי ואפיקו מיניה דמא כדין
7 הא אסוותא לכל שייפי גופא; אוף הכי בני עלמא
8 אינון שייפין דא עם דא. בשעתא דבעי קב״ה

---

v. 3. מְנָלָן = מְנָא לָן *undè nobis* id constat?
v. 5. אלקאה. Infinitiv. Aphel; rad. לקא.
Ibid. יתסון. Ithpe. ab אָסָא.

למיהב אסוותא לעלמא אלקי לחד צדיקא ביניהו, ובגיניה יהיב אסוותא לכלא. מנלן? דכתי׳: והוא מחולל מפשעינו מדוכא מעוונותינו וגו׳ ובחבורתו נרפא לנו. ובחברותו אקזותא דדמא כמאן דאקיז דרועא. ובההוא חבורה נרפא לנו אסוותא הוא לנא לכל שייפין דגופא.

---

v. 2. והוא — וגו׳ — לנו. Isaiæ Cap. LIII, v. 5.

CAP. VII.

SELECTA TALMUDICA.

A. GEMARA BABYLONICA.

I.

Ex Gemarâ in Mishnam tract. ברכות, Cap. IX, ad verba Mishnica: הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר: ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. Pag. נד, in edit. Francof., columnâ 1ª.

מְנָא הָנֵי מִילֵי? אמר רבי יוחנן דאמר קרא: ויאמר יתרו ברוך יי׳ אשר הציל וגומר. אֲנִיסָא דרבים מברכינן; אניסא דיחיד לא מברכינן. והא ההוא גברא דהוה קא אזיל בעבר ימינא, נפל

---

v. 1. ויאמר וגו׳; verba sunt Exod. Cap. XVIII, v. 10.

v. 2. אניסא pro אַל ניסא, per *assimilationem*; porrò אל pro על. — Est autem ניסא דרבים miraculum quod non in *unius* (דיחיד) sed in *plurimorum* utilitatem patratum est.

v. 3. והא inducit objectionem contra præmissa.

v. 4. ההוא גברא est nominativ. absolut.

Digitized by Google

עליה אריא; איתעביד ליה ניסא, ואיתצל מִינֵּיהּ. אתא לְקַמֵּיהּ דרבא וא״ל: כל אֵימַת דמטית לְהָתָם, בָּרֵיךְ: ברוך שעשה לי נס במקום הזה. ומר בְּרֵיהּ דרבינא הוה קאזיל בפקתא דערבות וצחא למיא; איתעביד ליה ניסא; אִיבְּרִי ליה עינא דמי׳ ואישתי. ותו זימנא חדא הוא קא אזיל ברסתק׳ דמחוזא ונפל עליה גמלא פריצא; אתפרקא ליה אשיתא על לגוה. כי מטא לערבות בריך: ברוך שעשה לי נס בערבות ובגמל; כי מטא לרסתקא דמחוזא בריך: ברוך שעשה לי נס בגמל ובערבות. אמרי׳: אניסא דרבים כולי עלמא מחייבי לברוכי, אניסא דיחיד איהו חייב לברוכי.

---

v. 1. איתצל. Ittaphal; rad. נצל.

v. 2. וא״ל *et* (Rabba) *dixit illi.*

Ibid. בריך. Imperat. Pahel. Sensus: recita formulam: laudatus sit etc. (ברוך וגו׳); est autem Hebraico idiomate concepta formula.

v. 5. איברי pro אתברי. Ithpah. a ברא.

Ibid. ותו = ותוב.

II.

Ibid. pag. נד, columnâ 2.

—

אבן שֶׁבִּקֵּשׁ עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל. גמרא גמירי לה אמר מחנה ישראל כמה הֲוֵי? תְּלָתָא פַּרְסֵי. אֵיזִיל ואיעקר טוּרָא בַּר תְּלָתָא פַּרְסֵי ואישדי עלייהו ואיקטלינהו. אזל עקר טורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה. ואייתי קודשא בריך הוא עליה קַמְצֵי ונקבוה ונחית בצואריה. הוה בעי למשלפה; משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא, ולא מצי למשלפה. והיינו דכתיב: שיני רשעים שברת. וכדרבי שמעון בן לקיש דאמר ר' שמעון בן לקיש: מאי דכתיב שיני רשעים שברת, אל תקרי שברת אלא שרבבת.

---

v. 3. איעקר. Mendosè, ni fallor, pro אֶעֱקַר Fut. Peal 1 pers. sing. a עקר.

Ibid. טורא — פרסי. Mons qui in latitudine habet tria milliaria.

v. 4. ואישדי = וְאַשְׁדֵּי; rad. שְׁדָא *jecit, projecit.*

v. 9. שברת — שִׁנֵּי. Psalm. III, v. 8.

III.

Ibid. pag. נח, columnâ 2ª, in verba Mishnæ על הזיקין.

—

מאי זיקין? אמר שמואל: ככבא דשביט; ואמר שמואל: נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא, לבר מככבא דשביט, דלא ידענא מאי ניהו. וגמירי דלא עבר כסלא, ואי עבר כסלא חרב עלמא. והא קא חזינן דעבר. זיויה הוא דעב׳ ומתחזי כדעבר איהו.

IV.

Ibid. p. נט, columnâ 1ª, in verba Mishnæ ועל הרעמים.

—

מאי רעמים? אמר שמואל: ענני בגלגלא שנ׳: קול רעמך בגלגל, האירו ברקים תבל, רגזה ותרעש הארץ. ורבנן׳ אמרי: ענני דשפכי מיא

---

v. 3. נְהַרְדֵעָא. *Nehardeah ;* nomen urbis in finibus Babyloniæ, in quâ celebris fuit Academia.

v. 8. קול — הארץ. Psalm. CXXVII (Hebr.) v. 19.

להדדי, שנא׳ לקול תתו המון מים בשמי׳. רב אחא בר יעקב אמר: ברקא תקיפא דבריק בעיננא ומתבר גזיזי דברזא. רב אשי אמ׳: ענני חלחולי מחלחלי ואתי זיקא ומנשב אפימייהו ודמי כזיקא על פום דני. ומסתברא כרב אחא בר יעקב דבריק ברקא ומנהמי ענני ואתי מטרא.

V.

Ibid. in verba Mishnæ : ועל הרוחות.

—

מאי רוחות? אמר אביי; זעפא; ואמר אביי: גמירי דזעפא בלילי׳ לא הוי. והא קא חזינן. דהוי ההו׳ דאתחילי ביממא. ואמ׳ אביי: גמירי דזעפא תרתי שעי לא קאי, לקיים מא שנאמר: לא תקום פעמים צרה. והא קא חזינן דקאי. דמפסיק ביני ביני.

---

v. 1. לְהֲדָדֵי *sibi invicem.*

Ibid. לקול — בשמ׳ Jerem. Cap. X, v. 12.

v. 11. לא — צרה. Nahum Cap. I, v. 9.

VI.

Tract. מנחות, Cap. IX, Mishn. 8, pag. צג, in edit. Francof. column. 1 et 2.

—

מתני'. הכל סומכין חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ונכרי והעבד והשליח והאשה. וסמיכה שירי מצוה על הראש בשתי ידים; במקום שסומכין שוחטין ותכף לסמיכה שחיטה.

גמרא. בשלמא חרש שוטה וקטן דלאו בני דיעה נינהו, נכרי נמי; בני ישראל סומכין ואין נכרים סומכין; אלא סומא מאי טעמא לא? רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי: חד אמר: אתיא סמיכה סמיכה מזקני עדה; וחד אמר: אתיא סמיכה סמיכה מעולת ראיה. ולמאן דאמר

v. 1. מתניתא. Præmissa hìc sunt, eo modo quo id fit in opere Talmudico, verba Mishnæ (מתניתא), quibus dein subjicitur Gemara (גמרא).

v. 5. בשלמא חרש וגו'; verbotenùs: *in pace est surdus* etc. h. e. concedatur de surdo etc.

v. 6. דלאו וגו'; *quia non sunt* (surdus, stultus et minorennis) *præditi intellectu*, ut notat Bartenora.

מעולת ראייה מאי טעמא לא יליף מן זקני עדה? דנין יחיד מיחיד ואין דנין יחיד מציבור. ולמאן דיליף מזקני עדה מאי טעמא לא יליף מעולת ראייה? דנין מידי דכתב ביה סמיכה כגופיה ממידי דכתב ביה סמיכה בגופיה; לאפוקי עולת ראייה דהיא גופה מעולת נדבה גמרה דתני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא: ויקרב את העולה ויעשה כמשפט. כמשפט עולת נדבה לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה.

והעבד והשליח והאשה. תנו רבנן: ידו ולא יד עבדו; ידו ולא יד שלוחו; ידו ולא יד אשתו; כל הני למה לי? צריכא. אי כתב רחמנא חד הוה אֲמֵינָא לְמְעוֹטֵי עבד דלאו בר מצוה; אבל

v. 1. יליף מן *elicit, colligit ex.*

v. 2. דָנִין — מִצִּיבּוּר h. e. *dijudicant privatum ex privato, non verò dijudicant privatum ex cœtu.* דנין Buxtorfio videtur esse 3 plur. præt. a דּוּן; forsan דנין erit pro דָאנִין vel דָיְנִין Particip. plur. Peal a דּוּן.

v. 5. לְאַפּוּקֵי *ad excludendum.* Infinitiv. Aphel forma Talmudica; rad. נפק.

v. 7. ויקרב — כמשפט. Levitic. Cap. IX, v. 16.

v. 13. אמינא Part. 1, Peal ab אמר cum pron. 1^{m} pers.

שליח דבר מצוה הוא שלוחו של אדם כמותו אימא ליסמוך; ואי אשמעינן הני תרתי דלאו כגופיה דמי; אבל אשתו·דכגופיה דמיא אימא תיסמך; צריכא.

סמיכה שירי מצוה. תנו רבנן: וסמך ונרצה; וכי סמיכה מכפרת? והלא אין כפרה אלא בדם; שנאמר: כי הדם הוא בנפש יכפר. אלא לומר לך שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר: ותניא גבי תנופה כי האי גונא לתנופה לכפר. וכי תנופה מכפרת? והלא אין כפרה אלא בדם; שנאמר: כי הדם הוא בנפש יכפר. אלא לומר לך שאם

v. 2. אִימָא *possem dicere*, pro אֵימַר.

v. 5. וסמך ונרצה. Verba sunt Levitic. Cap. I, v. 4.

v. 6. וכי. *Mais comment?* Sensus horum est : Quid autem! an impositio manûum expiat? atqui expiatio non fit nisi per sanguinem (effusum).

v. 7. כי — יכפר. Levitic. Cap. XVII, v. 11.

v. 10. גַּבֵּי *de, super, circa.*

Ibid. גונא = גַּוְנָא; Emphat. a גַּוָּן.

עשאה לתנופה שירי מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר.

על הראש. תנו רבנן: ידו על הראש ולא ידו על הצואר; ידו על הראש ולא ידו על הגביים; ידו על הראש ולא ידו על החזה. כל הני למה לי? צריכי; דאי כתב רחמנא חד למעוטי צואר דלא קאי בהדי ראשו אבל גבו דקאי להדי ראשו, אימא לא צריכא; ואי אשמעינן הני תרי משום דלא איתרבי לתנופה אבל חזה דאיתרבי לתנופה, אימא לא צריכא. איבעיא להו: ידו על הצדדין מהו? תא שמע דתניא: אבא ביראה ברבי אליעזר בן יעקב אומר: ידו על ראשו ולא ידו על הצדדין. בעי רבי ירמיה: מטלית מהו שתחוץ? תא שמע: ובלבד שלא תהא דבר חוצץ בינו לבין הזבח. ובשתי ידים. מנא הני מילי? אמר ריש לקיש:

v. 5. כל — לי sensus : cui bono *omnia hæc* (verba)? respondetur : צריכי = צריכין *necessaria erant*, *nam si* etc.

v. 10. **אִיבַּעְיָא.** Quæsitum fuit להון *ab ipsis*; verbotenùs *ipsis*; ut Lat. *illis* pro *ab illis*, in hoc Ovidii : *Barbarus his ego sum, quia non intelligor illis.*

v. 11 אבא ביראה *Abba Biraah*; nomen proprium.

דאמר קרא: וסמך אהרן את שתי ידיו. כתב ידו וכתב שתי. זה בנה אב: כל מקום שנאמר ידו הרי כאן שתים עד שיפרט לך הכתוב אחת. אזל רבי אלעזר אמרה להא שמעתה בבי מדרשא ולא אמרה משמיה דריש לקיש. שמע ריש לקיש ואיקפד אמר ליה: אי סלקא דעתך כל היכא דכתב ידו תרתי ניגהו, למה לי למכתב ידיו ידיו? אקשי ליה עשרים וארבע ידיו; ידיו תביאנה; ידיו רב לו; שכל את ידיו. אישתיק לבתר דנח דעתיה; אמר ליה: מאי טעמא לא תימא לי ידיו דסמיכה קאמרי בסמיכה נמי כתב: ויסמך את ידיו עליו ויצוהו. סמיכה דבהמה קאמרי: ובמקום שסומכין

v. 1. וסמך — ידיו, Levitic. Cap. XVI, v. 21.

v. 8. ידיו תביאנה, Levitic. Cap. VII, v. 30.

Ibid. ידיו רב לו, Deuteron. XXXIII, 7.

v. 9. שכל — ידיו, Genes. Cap. XLVIII, 14.

v. 10. תֵּימָא = תימר.

v. 11. ויסמך — ויצוהו, Numer. Cap. XXVII, v. 23.

v. 12. ובמקום — שחיטה sunt postrema verba Mishnæ de quâ hìc fuit sermo.

שוחטין ותכף לסמיכה שחיטה. מאי קאמר? הכי קאמר: במקום שסומכין שוחטין שתכף לסמיכה שחיטה.

VII.

In Tract. ברכות, Cap. I, Mishn. 1, pag. ב, in edit. Francofurtensi.

—

תנא היכא קאי דקתני מאימתי? ותו מאי שנא דתני בערבית ברישא? לתני דשחרית ברישא! תנא אקרא קאי, דכתיב: « בשכבך ובקומך; » והכי קתני: זמן קרי' שמע דשכיב' אימת? משעה

---

v. 4. היכא קאי *ubi stans* (est) דקתני *quòd docet* h. e. quæ causa est doctori Mishnico (תנא), cur exordium docendi ducat ab agendo de tempore quo lectio *audi Israel* debeat recitari. — Porrò quæritur (ותו = ותוב *ac rursùs*) : cur priùs agat de tempore vespertinæ recitationis quam matutinæ.

Ibid. מאי שנא *quam fecit diversitatem*, *quòd docet* (דתני) h. e. *cur voluit priùs agere* de tempore vespertinæ orationis?

v. 6. בשכ' וגו. Deut. VI, 7.

שהכהני׳ נכנסין לאכול בתרמתן. ואי בעית אימא יליף מברייתו של עול׳, דכתי׳: « ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. » אי הכי, סיפא דקתני, בשחר מברך שתים לפניה ואחת לאחריה, בערב מברך שתי׳ לפניה ושתים לאחרי׳? לתני דערבית ברישא. תנא פתח בערבי והדר תני בשחרי׳ עד דקאי בשחרי׳ פריש מילי דשחרי׳, והדר פריש מילי דערבית.

---

v. 2. ויהי—אחד. Genes. Cap. I, v. 5.

v. 3. אי הכי וגו׳. Proponitur hìc objectio : si res sic se habet, cur in fine (סיפא) hujus capitis Mishnici (scilicet primi, Mishnâ 4ª) dicitur : *manè recitant preces duas ante* (lectionem *audi*) *et unicam post; vesperi duas ante, duas itidem post?* debuisset enim dixisse : *manè recitant* etc. et deinde *vesperi* etc.

v. 5. לְתָנֵי ; est enim, ni fallor, Infinitiv. a תנא, præcisâ præformativâ מ ; verto autem לתני *ad docendum* (erat) h. e. *debuisset docere priùs* (ברישא) *tempus* (quod vocabulum hìc latet in ד ante ערבית) *precationis vespertinæ.*

B. GEMARA HIEROSOLYMITANA.

—

In tractatûs מועד קטן Capitis III verba Mishnica hæc:
ואילו מגלחין במועד.... היוצא מבית האסורין והמנודה שהתירו לו חכמים.

—

היוצא מבית האסורים. הוינן סברין מימר בשהיה חבוש אצל הגוים. אבל אם היה חבוש אצל ישראל לא אתא מימר לך ואפילו חבוש אצל ישראל אינו ערב לאדם לגלח בבית האסורים.

והמנודה שהתירו לו חכמים. מה אנן קיימים? אם בשהתירו לו קודם לרגל יגלח. אם בשלא התירו לו קודם לרגל אל יגלח. אלא כי נן קיימים בשהתירו לו קודם לרגל וחל יום שלשים שלו להיות ברגל שאין נידוי פחות משלשים ואין נזיפה פחותה משבעת ימים. אין נידוי פחות משלשים יום: עד חדש ימים עד אשר יצא

v. 12. עד — מאפכם. Numer. Cap. XI, v. 20.

מאפכם . ואין נזיפה פחותה משבעת ימים: הלא תכלם שבעת ימים. רבי הוה מוקר לבר אלעשא. אמר ליה בר קפרא: כל עמא שאלין לרבי ואת לית את שאל ליה. אמר ליה: מה נישאול? אמר ליה: שאול משמים נשקפה, הומיה בירכתי ביתה, מפחדת כל בעלי כנפים, ראוה נערים ונחבאו, וישישים קמו עמדו; הנס יאמר הוי! הוי! והנלכד נלכד בעונו. הפך רבי וחמתיה גחיך. אמר רבי: איני מכירך זקן. וידע דלית הוא מתמנייא ביומוי. ביקשו לנדות את רבי מאיר. אמר להם: איני שומע לכם עד שתאמרו לי את מי מנדים, ועל מה מנדים, ועל כמה דברים מנדים. ביקשו לנדות את רבי ליעזר. אמרין: מאן אזל מודע ליה? אמר רבי עקיבה: אנא אזיל מודע ליה. אתא לגביה, אמר ליה: רבי! רבי!

---

v. 1. הלא — ימים. Numer. Cap. XII, v. 14.

v. 2. מוקר est Particip. Aphel a יקר.

v. 3. בר קפרא. *Bar Kaphra*, nomen proprium. Cf. Wolfii Bibl. Hebr. Tom. II, pag. 879.

v. 5. הומיה. Ni fallor, corrigendum est : המיה.

חביריך מנדין לך. נסתיה נפק ליה לברא, אמר: חרוביתא חרוביתא. אין הלכה כדבריהם איתעוקרין ולא איתעקרת; אין הלכה כדבריי איתעוקרין ואיתעקרת. אין הלכה כדבריי חוזרים ולא חזרת; אין הלכה כדבריי חוזרים וחזרת. כל הדין שבחא; ולית הלכה כרבי אליעזר. אמר רבי חנינה: משניתנה לא ניתנה אלא אחרי רבים להטות. ולית רבי אלעזר ידע שאחרי רבים להטות. לא הקפיד אלא על ידי ששרפו טהרותיו בפניו. תמן תנינן: חיתכו הוליות ונתן חול בין חולייא לחולייא, רבי ליעזר מטהר, וחכמים מטמים. וזה תנורו של חכינאי. אמר רבי ירמיה: חכך גדול

---

v. 1. נסתיה pro נסביה a נסב, docente Buxtorfio in Lexic. maj. ad voc. נסת.

v. 3. איתעוקרין; mendosum, ni fallor. Itaque lego יתעקרון, Fut. 3 pl. masc. Ithpa. a עקר; vel מתעקרין Particip. Ithpa.; idem sentio de vocabulo איתעוקרין mox repetito.

v. 4. כדבריי. Mendum est, ni fallor. Lego itaque כדבריהם ut mox suprà.

v. 5. שבחא. Ego verò שבחו legendum arbitror.

v. 7. אחרי — להטות. Verba sunt Exodi Cap. XXIII, 2.

נעשה באותו היום; כל מקום שהיתה עינו של רבי ליעזר מבטת, היה נשדף; ולא עוד אלא אפילו חיטה אחת חציה נשדף וחציה לא נשדף; והיו עמודי בית הוועד מרופפים. אמר להם רבי יהושע: אם חברים מתלחמים אתם, מה איכפת לכם? ויצאה בת קול ואמרה: הלכה כאליעזר בני. אמר רבי יהושע: לא בשמים היא. רבי קריספי רבי יוחנן בשם רבי: אם יאמר לי אדם כך שנה רבי ליעזר, שונה אני כדבריו; אלא דתניא מחלפין. חד זמן הוה עבר בשוקא וחמת חדא איתא סחותה דבייתה וטלקת ונפלת גו רישיה; אמר: דומה שהיום חבירי מקרבין אותו, דכתיב:

---

v. 5. מה איכפת לכם = איתכפת : *Quid ligatur vobis* h. e. Quid vestrâ interest?

v. 7. קריספי, alibi קריספא, nomen proprium est doctoris cujusdam Gemarici.

v. 10. וחמת. Mendosum hoc, ni fallor. Itaque lego והמא vel וחמה *et vidit quandam portantem*; nam lego מיתיא pro איתא.

v. 11. סחותה; mallem סחיתא quod notat *sordes*.

v. 12. מקרבין אותו. Series orationis postulare videtur: מקברין אותי.

מאשפות ירים אביון. רבי יהושע בן לוי שלח בתר הד נש תלתא זימנין, ולא אתא; שלח אמר ליה: אילולא דלא חרמית בר נש מן יומוי, הוינא מחרם להחוא גוברא; שעל עשרים וארבעה דברים מנדים, וזה אחד מהם: וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים, יחרם כל רכושו, והוא יבדל מקהל הגולה. אמר רבי יצחק בי רבי לעזר: אית סגין מיניהון מבדרין במתניתא. תמן תנינן: שלח לו שמעון בן שטח אמר לו: צריך אתה לנדות; שאילו נגזרה גזירה כשם שנגזרה בימי אליהו, לא נמצאת מביא את הרבים לידי חילול השם? שכל המביא את הרבים לידי חילול השם צריך נידוי. תניא: אמר רבי יוסי: תודוס איש רומי הנהיג את אנשי רומי שיהו אוכלים

---

v. 1. מאשפות — אביון. Verba sunt 1 Sam. Cap. II, 8.

v. 7. מקהל; mallem מִקְּהִלָּה; quod verò sequitur הגולה mendum esse puto, ut scribendum sit הגדולה.

v. 13. תודוס et infrà תוודס nomen proprium est. איש רומי *Romanus*.

1 גדיים מקולסים בלילי פסחים. שלחו חכמים
2 ואמרו לו: אילולי שאת תוודס לא היינו מנדים
3 אותך? ומהו תוודס? אמר רבי חנניה דהוה משלח
4 פרנסתהון דרבנן. לא נמצאתה מביא את הרבים
5 לידי אכילת קדשים בחוץ; שכל המביא את
6 הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ צריך נידוי.
7 תמן תנינן: את מי נידו את אלעזר בן הנד?
8 שפיקפק בטהרת הידים. הדא אמרה: המפקפק
9 בדבר אפילו מדברי סופרים צריך נידוי.

---

v. 1. מקולסים *Galeati.* מְקוּלָס apud Talmudicos epitheton est Agni paschalis, qui totus assabatur, juxta præceptum Exod. Cap. XII, v. 9, cum capite, cruribus et intestinis. Pedes autem et intestina ad latera ligabantur inter assandum, et circa caput, undè agnus iste dicebatur גְּדִי מְקוּלָס *agnus galeatus*, et quasi armatus, instar hominis galeâ in capite et ense in femore muniti. Ita Buxtorf. lexic. maj. a. v. מקולס, sub rad. קלס.

CAP. VIII.

CARMINA SACRA
ET FORMULÆ PRECATORIÆ.

I.

1 יָהּ רִבּוֹן עָלַם וְעָלְמַיָּא,
2 אַנְתְּ הוּא מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא,
3 עוֹבֵד גְּבוּרְתֵּךְ וְתִמְהַיָּא,
4 שַׁפִּיר קֳדָמָךְ לְהַחֲוָיָא.

יָהּ רִבּוֹן וכולי

---

v. 1. Desumsimus hoc carmen ex libro cui titulus : תפלה מכל השנה (edit. Amstelodami apud Salomonem Proops, A. 1755), in quo legitur inter זמירות ליל שבת pag. פט.

v. 3. עוֹבֵד. Mendosè, ni fallor. Itaque legas עֲבֵד, ut edidit Julius Fürst, qui hoc carmen itidem insertum voluit suis *Perlenschnüre Aramäischer Gnomen und Lieder*, *Leipzig*. 1836.

v. 4. לְהַחֲוָיָא (Infinitiv. Aphel a חַוֵּי (forma Pael) pro לְהַחֲוָיָא; in edit. Amstelod. de quà suprà, mendosè scribitur לְהַחֲוָיָא.

1 שְׁבָחִין אֲסַדֵּר צַפְרָא וְרַמְשָׁא

2 לָךְ אֱלָהּ קַדִּישָׁא, ברא כל נפשא,

3 עִירִין קדישין ובני אנשא,

4 חֵיוַת בָּרָא ועוֹפֵי שְׁמַיָּא.

יָהּ רִבּוֹן וכולי

5 רַבְרְבִין עוֹבָדָךְ וְתַקִּיפִין,

6 מָכֵיךְ רָמַיָּא, זָקֵיף כְּפִיפִין;

7 לוּ יִחְיֶה גְבַר שְׁנִין אַלְפִין

8 לָא יֵיעוֹל גְּבוּרְתֵּךְ בְּחוּשְׁבְּנַיָּא.

יָהּ רִבּוֹן וכולי

---

v. 2. ברא. Edit. Amstelod. dat בְּרָא; Fürst verò בָּרֵא, idque rectius.

v. 6. Edit. Amstelod. mendosè dat : מַכִּיךְ רְמָיָא; ità mox זַקִּיף, quod itidem legitur in edit. Furstianâ, mihi verò pariter mendosum videtur. Verto : *humilians excelsos* (superbos), *erigens depressos;* מכיך et זקיף sunt Participia activa formæ Pael a radd. מכך et זקף.

v. 7. לוּ hìc vertas *si*, ut in hoc Judic. Cap. XIII, v. 23. לו חפץ יהוה להמיתנו לא לקח מידינו עולה ומנחה, quod Vulgata rectè reddit : *si Dominus nos vellet occidere, de manibus nostris holocaustum et libamenta non accepisset.*

v. 8. ייעול rad. עלל.

Digitized by Google

1 אֱלָהָא דִּילֵיהּ יְקָר וּרְבוּתָא,
2 פְּרוֹק יַת ענך מִפּוּם אַרְיָוָתָא,
3 וְאַפֵּיק יַת עַמָּךְ מִגּוֹ גָּלוּתָא;
4 עַמָּךְ דִּי בְחַרְתְּ מִכָּל אֻמַּיָּא!

יָהּ רִבּוֹן וכולי

5 לְמַקְדְּשָׁךְ תּוּב וּלְקֹדֶשׁ קוּדְשִׁין.
6 אֲתַר דִּי בֵיהּ יֶחֱדוּן רוּחִין וְנַפְשִׁין,
7 וִיזַמְּרוּן לָךְ שִׁירִין וְרַחֲשִׁין.
8 בִּירוּשְׁלֵם קַרְתָּא דְשׁוּפְרַיָּא.

יָהּ רִבּוֹן וכולי

---

v. 2. ענך; ed. Amstel. dat : עָנָךְ, Fürst verò עָנָךְ; neutrum placet; certè mallem legere : עֲנָיָיךְ *afflictos tuos* a עֲנִי, plur. emphat. עֲנָיַיָּא. —

v. 7. לך legitur apud Fürst; deest verò in edit. Amstelodam.

II.

1 יִתְגַּדַּל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דִּבְרָא
2 כִּרְעוּתֵיהּ, וימליך מלכותיה, וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ,
3 וִיקָרֵב מְשִׁיחֵיהּ בְּחַיֵּיכוֹן ביומיכון ובחיי דכל בית
4 ישראל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קריב. (ואמרו אמן).
5 יהא שמיה רבא מְבָרַךְ לעלם לעלמֵי לעלמיא.
6 יִתְבָּרַךְ וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר
7 ויתעלה ויתהלל שמיה דקודשא, בריך הוא,
8 לְעֵילָא מכל ברכתא שִׁירָתָא תּוּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא
9 דאמרן בעלמא (ואמרו אמן).

---

v. 1. Legitur hæc formula precatoria in libro cui titulus : מאה ברכות (edit. Amstel. apud Albertum Magnum , pag. רטו) ; eamdem inseruit Furstius suis *Perlenschnüre Aramäischer Gnomen und Lieder,* pag. 62.

v. 3. ויקרב משיחיה *faciat* (Deus) *appropinquare* (adducat) *Messiam suum.* Desunt hæc vocabula in edit. Fürstianâ , de quâ suprà.

v. 4. ואמרו אמן ; hæc intra parenthesin clausi ; notant enim superiori formulæ populo respondendum esse *Amen ;* omittuntur in Fürstianâ.

v. 9. דאמרן . Mendosum hoc , ni fallor ; itaque le-

1 תִּתְקַבַּל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל
2 קדם אבוהון דבשמיא (ואמרו אמן).
3 יהא שלמא רבא מן שמיא, חיים וְשָׂבָע
4 וישועה ונחמא ושזבא ורפואה וגאולה וסליחה
5 וכפרה וְרֵיוַח והצלה לנו ולכל ישראל (ואמרו אמן).
6 עושה שלום במרומיו הוא ברחמיו יעשה
7 שלום עלינו ועל כל ישראל (ואמרו אמן).

III.

8 יְקוּם פּוּרְקָן מן שמיא, חנא וחסדא ורחמי

---

gito דְּאָמְרִינַן; atque hoc modo legendum esse omninò suadet interpretatio hispanica quæ hìc habet : *que dezimos*. Furstius dat : דְּאָמְרָן.

v. 6. Quæ sequuntur hebraico idiomate conscripta sunt. —

v. 8. Formulam hanc precatoriam, quam Judæi ferunt tempore Babylonicæ captivitatis fuisse compositam, desumsimus ex סידור שפה ברורה fol. סו verso, edit. Roedelheimen. 1826.

Ibid. יקום פורקן *sit salus*, מן שמיא *a cœlo* (h. e. a Deo).... למרנן *magistris nostris* etc.

וחיי אריכי ומזוני רויחי וסיעתא דשמיא ובריות
גופא ונהורא מעליא זרעא חיא וקימא, זרעא
די לא יפסוק ודי לא יבטול מפתגמי אוריתא,
למרנן ורבנן חבורתא קדישתא די בארעא
דישראל ודי בבבל, לרישי כלה ולרישי גלותא
ולרישי מתיבתא ולדיני די בבא, לכל תלמידיהון
ולכל תלמידי תלמידיהון ולכל מן דעסקין
באוריתא; מלכא דעלמא יברך יתהון, יפיש
חיי׳הון ויסגא יומיהון ויתן ארכא לשניהון ויתפרקון
וישתזבון מן כל עקא ומן כל מרעין בישין;

---

v. 4. חבורתא; forsan rectiùs dixeris חֲבֻרְתָא.

Ibid. מָרָן cum ן adformativo, idem quod מָר; ità etiam dicitur רַב et רַבָּן. — Porrò מָרָנָן *domini, magistri nostri est* pro מָרָנָנָא.

v. 5. כַּלָּה; edit. Roedelheim. mendosè dat כַּלֵּי.

v. 9. ויתן לשניהון — *det protractionem* (אַרְכָּא) *annis eorum* (prolonget dies ipsorum).

v. 10. ישתזבון *liberentur*, *eripiantur*; Ithpahel a שיזיב = שֵׁיזֵב. Cf. not. pag. 50.

מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְּהוֹן כָּל זְמַן וְעִדָּן. וְנֹאמַר אָמֵן.

IV.

וִיהֵא רַעֲוָא מִן קֳדָם עַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּכָל קַדִּישִׁין, טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין, סְתִימָא דְּכֹלָּא, דְּיִתְמְשַׁךְ טַלָּא עִילָּאָה מִנֵּיהּ לְמַלְיָא רֵישֵׁיהּ דִּזְעִיר אַנְפִּין. וּלְהַטִּיל לַחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין בִּנְהִירוּ דְאַנְפִּין, בִּרְעוּא וּבְחֶדְוָתָא דְּכֹלָּא, וְיִתְמְשַׁךְ מִן קֳדָם עַתִּיקָא, קַדִּישָׁא דְּכָל קַדִּישִׁין, טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין, סְטִימָא דְּכֹלָּא, רְעוּתָא וְרַחֲמֵי חִנָּא וְחִסְדָּא בִּנְהִירוּ עִילָּאָה בִּרְעוּתָא וְחֶדְוָה עָלַי וְעַל כָּל בְּנֵי

---

v. 3. Desumpsimus precationem hanc ex libro inscripto : תפלה מכל השנה (Amstelod. apud Salom. Proops, A. 1755), in quo legitur pag. פה.

v. 5. עילאה = עִלָּאָה.

v. 6. ולהטיל; forma hebraica est, quales et aliæ infrà occurrunt.

Ibid. נהירו per apocopen pro נהירות.

v. 9. ורחמי = ורחמין = ורחמי. Exemplar meum dat : וְרַחֲמֵי.

1 ביתי, ועל כל הנלוים אלי, ועל כל בני ישראל
2 עמיה; ויפרקינא מכל עקתין בישין, דייתון
3 לעלמא, ויזמין ויתיהב לנא מזונא ופרנסתא
4 טבתא בלי צרה ועקתא; וישזבינא מעינא בישא
5 ומחרבא דמלאך המות ומדינה של גיהנם,
6 ויתי לנא ולכל נפשתנא חנא וחסדא וחיי אריכי
7 ומזוני רויחי ורחמי מן קדמיה; אמן כן יהי רצון
8 אמן אמן.

V.

9 ארכין יי שמיא לסיני,
10 ואמר למושה מהמניה: תא סק:

---

v. 1. הנלוים. Particip. Niphal plur. a rad. לוה; occurrit bis : scil. Esther Cap. IX, v. 27, et Jes. Cap. LVI, v. 6; construitur autem cum אל et cum על.

v. 2. ויפרקינא est, ni mendum sit, pro ויפרקננא *et servet, liberet nos*; idem dicito de וישזבינא (v. 4), quod adeò sit pro וישזבננא *et liberet nos*, a rad. שזב.

v. 6. יתי fut. Peal ab אתא.

v. 9. ארכין וגו'. Canticum hoc desumpsimus ex מחזור מכל השנה (Amstelod. ap. Athiam, A. 1738), pag. רצט versâ.

1 בְּנֵי פלטין דִּידִי לא יבהלונך,
2 דִּכְבַשׁ יתהון סָבָךְ מן רֵישׁ:
3 נוּמְרִין דְּאַתּוּן הֲוַת נוּרִיהּ דנמרוד,
4 ולא יכיל למכוה רַגְלוֹי דסבך:
5 דבק לית הוא נורא דמלאכַי בך,
6 דעִמָּךְ אֶשָּׁא אָכְלָא אֶשָּׁא:
7 הָא אנא מלביש לך פורפירין דִּידִי,
8 דְּאִין קריב מלאכא תנגשיניהּ בְּהוֹן:
9 וקבעית קַרְנֵי הוֹדָא בְּרֵאשָׁךְ,
10 דלית גבר דיקְרַב לְוָתָךְ:
11 זְעִירָא לא תֶהֱוֵי באפך, משֶׁה!
12 דלית את יָדַע מא חִבתך עלי:

---

v. 1. בני פלטין דידי *filii palatii mei* = angeli. פַּלָטִין est ipsum Latinum *palatium*.

v. 4. מִכְוֵה Infinitiv. Peal a כְּוָה.

v. 5. Lego : דָּבֵק לֵית הֲוָא וכו׳.

v. 7. Pro פורפִירון quod dat meum exemplar, edidi פורפירין plur. a פורפירא, quod est ipsum Græcum πορφύρα; *purpureum vestimentum* interpretatur Cohen de Lara in suo עיר דוד, dum ad vocabulum פורפירא notat : פי׳ בגד ארגמן.

v. 8. תנגשיניה=תְּנַגְּשִׁנֵּיהּ.

1 חַי וְקַיָּם אנא דבראית אִקוּנָךְ,

2 עד לא שַׁכְלְלִית רוּמָא ומוּכָא:

3 טירוּנֵי מרומא קמו להון

4 תמהין דין אכסנאה הכא מאן הוא:

5 יהּ יְהַב רְשׁוּ לבשׂרא וּדְמָא לְמִקְרַב הָכָא,

6 ומן כדו אִנְפְּרֵטִין:

7 כד חמון מלאכַיָּא דְעָנֵי כדין להון,

8 דין אכסנאה אנא מוֹדַע לְכוֹן

9 לְעִנְוְתָנוּתָא דאתקרי משה,

10 רעיהון דבניא מְהֵימְנֵיהּ דְבֵיתִי:

11 מכו שמיא וְרמת ארעא

12 וְאִשְׁתַּבַּח דקאים בין חֵיוָתָא:

13 נָעוּ מַלְאָכִין וּדְחִילוּ אוֹפַנִּין,

14 כַּד חֲמוֹן משה דְקָרֵב לְעַרְפֶלָא:

---

v. 2. שכללית, Forma *Shaphel* a כלל.

v. 5. לבשרא ודמא *carni et sanguini*, h. e. hominibus רשו = רשות.

v. 8. אכסנאה est forma emphatica ab אַכְסְנַאי quod ipsum est Græcum ξένος.

v. 9. Furstiana edit. habet לְעִנְוְתָנָא.

v. 12. קאים = קָאֵם Particip. Peal a קוּם.

1 שַׂעֲרוּת רֵישֵׁיהּ קָמוּ לְהוֹן כַּחֲדָא,

2 דְיוֹקְנִין דִיעֲקוֹב חֲזָא מוּזְקַף לְקִבְלֵיהּ:

3 עוּל וּקְרַב לָךְ הכא רעיהון דבני,

4 צוח מִן כורסיה מלכא רמא:

5 פְּסַל לָךְ תְּרֵין לוחין מן סַנְפִּירִינוֹן,

6 דִּתְחוֹת כורסיה דמלכא חַיָּא:

7 צְהֵיל הֲוָה לִבֵּיהּ דמֹשֶׁה וַחֲדֵי,

8 דהוה אֵל רַחוּם אפילגוס דִּידֵיהּ:

9 קריבו מלאכיא לְוָת כורסיה דקרים, ואמרין,

10 בְּבָעוּ מִנָּךְ דלא יִשְׁלוֹט בָּן:

---

v. 5. מן סנפירינון tabulæ *ex Adamante*. Mandatum sculpendi duas tabulas *lapideas* legitur Exod. Cap. 34, 1.

v. 7. וחדי; mendosè in edit. Amstel. legitur וְחַדֵּי.

v. 8. אַפִּילְגוֹס habetur in edit. Amstel.; Furstiana dat אַפִּילֵגוֹס. Vocabulum nuspiam in lexicis obvium est. Græcum ἀπίλογος, quod hìc in mentem veniat, non satis in rem præsentem quadrat.

v. 9. דקרים; mallem דקירים; est autem קִירִיס ipsum Græcum κύριος; occurrit idem vocabulum in Paraphrasi Chaldaicâ, potissimùm Psalmorum et Jobi; Cf. Buxtorfii Lexic. maj.

v. 10. בבעו מנך *obsecro te;* verbotenùs: *cum petione a te.*

1 רישא דכפא בחוטריה תבר,

2 ואנן קשין ליה למנגשיה:

3 שדי אמר ליה: לא תדחל משה,

4 דממרי יהוי לך בסעדך:

5 תסב אוריתי ותחות לך,

6 דלא אשכחית בנביאי מהימן כותך:

VI.

7 אקדמות מלין ושריות שותא,

8 אולא שקילנא הרמן ורשותא:

---

v. 1. רישא דכפא *vertex petræ.*

v. 2. למנגשיה dat edit. Amstelod., Fürstiana verò למנגשא; meâ quidem sententiâ scribendum est למנגשיה, ut sit Infinit. Peal a נגש cum affixo et ל post קשין.

v. 4. יהוי Fut. ab הוי *fuit.*

v. 5. תחות Fut. Peal rad. נחת.

v. 6. אשכחית. *Inveni*, in formâ Aphel; forma Peal quæ idem notat rariùs occurrit.

v. 7. שריות edidi pro שריות quod mendosum est. Etiam Buxtorf. (in Lex. maj.) et Fürst. malunt שריות.

Ibid. שותא in formâ contractâ pro שועתא.

1 בבבי תרי ותלת דאפתח בנקשותא ,
2 בברי דברי וטרי עדי לקשישותא :
3 גבורן עלמין ליה ולא ספק פרישותא ,
4 גויל אלו רקיעי קני כל חרישותא :
5 דיו אלו ימי וכל מי כנישותא ,
6 דירי ארעא ספרי ורשמי רשותא :
7 הדר מרי שמיא ושליט ביבשתא .
8 הקם עלמא יחידאי וכבשיה בכבשותא :
9 ובלא לאו שכלליה ובלא תשישותא .
10 ובאתא קלילא דלית בה מששותא :

---

v. 4. חרישותא. Ed. Amstelod. dat : חורשתא ; Fürstius : חורשותא ; Buxtorfius verò (in Lex. maj), allato exemplo ex paraphrasi Chald. Gen. Cap. XXII, v. 13, habet חרישותא.

v. 8. הקם = אקם Aphel a קום.

v. 9. שכלל est forma *Shaphel* a כלל.

v. 10. בה. Fürstius edidit ביה. Videtur autem vocabulum את utriusque generis esse. In plurali numero certè dicitur et אתין et אתון. Sic Genes. Cap. I, v. 14. לאתין ולזמנין *in signa et in tempora* (h. e. per hendiaden : *in signa temporum*); et Numer. Cap. II, 2. באתון *cum signis.*

1 זמין כל עֲבִידְתֵּיהּ בְּהַךְ יוֹמֵי שִׁתָּא ,
2 זהור יְקָרֵיהּ עִלִּי עֲלֵי כּוּרְסֵיהּ דְאֶשָּׁתָא :
3 חיל אֶלֶף אַלְפִין וְרִבּוֹא לְשַׁמְשׁוּתא ,
4 חַדְתִּין גבוט לְצִפְרִין סַגִּיאָה טְרָשׁוּתָא :
5 טְפֵי יְקִידִין שְׂרָפִין כלול גַּפֵּי שִׁתָּא .
6 טְעֵם עַד יִתְיְהֵב להון שתיקין בְּאַדְשְׁתָּא :
7 יְקַבְּלוּן דין מן דין שׁוי דְלָא בְּשַׁשְׁתָּא ,
8 יְקָר מְלֵי כל ארעא לתלותי קְדוּשְׁתָּא :
9 כְּקָל מן קדם שַׁדַּי , ככל מֵי נפישותא ,
10 כְּרוּבִין קָבֵל גִּלְגְּלִין מרוממין בְּאַוּשְׁתָּא :
11 לְמֶחֱזֵי בְּאַנְפָּא עין כְּוָת גירי קשתא ,
12 לכל אֲתַר דִּמְשְׁתַּלְּחִין זְרִיזִין בְּאַשׁוּתָא :

---

v. 1. זַמִּין. (*Pael*) ità mihi videtur legendum; edit. Amstelod. dat זַמִּין, Fürstius זְמִין.

v. 2. עלי. Edit. Amstelod. עֲלֵיהּ; Fürstius עֲלִי.

Ibid. דְאֶשָּׁתָא pro דְּאֶשְׁתָּא ex Poeticâ licentiâ.

v. 5. יקידין. Var. Lect. יקירין.

v. 7. שוי דלא; in Cod. mst° quodam, notante Fürstio, legitur דלא שוי.

1 מברכין: בריך יקריה בכל לשן לחישותא.
2 מאתר בית שכינתיה דלא צריך בחישותא:
3 נהים כל חיל מרומא מקלסין בחששתא.
4 נהירא מלכותיה לדר ודר לאפרשתא:
5 סדירא בהון קדושתא וכד חלפא שעתא.
6 סיומא דלעלם ואוף לא לשבועתא:
7 עדב יקר אחסנתיה חביבין דבקבעתא.
8 עבידין ליה חטיבא בדנח ושקעתא:
9 פרישן למנתיה למעבד ליה רעותא.
10 פרישות שבחיה יחוון בשעותא:
11 צבי וחמיד ורגיג דילאון בלעותא.
12 צלותהון בכן מקבל והגיא בעותא:

---

v. 1. מברכין *benedicentes* (sunt) h. e. Dei laudem cantant, dicentes בריך etc.

v. 9. פרישן *segregati, selecti;* est Particip. mascul. plur. Peil, pro פרישין. Heidenheimius etiam eo modo interpretatur, dum ad vocabulum פרישן notat: פרושי' ונבדלים לחלקו.

v. 10. פרישות *mirabilia;* formâ plurali constructâ a פרישות; hæc lectio, quam et Fürstius habet præferenda est aliis, scil. פרישתי vel פרישותה.

v. 11. Legendum puto: צבו וחמוד ורגוג, quam-

1 קטירא לחי עלמא בתגא בשבועתא,
2 קבל יקר טוטפתא יתיבא בקביעתא:
3 רשימא היא גופא בחמתא ובדעתא,
4 רבותהון דישראל קראי בשמעתא:
5 שבח רבון עלמא אמירא דכותא,
6 שפר עלי לחוויה כאפי מלכותא:
7 תאין ומתכנשין כחיזו אדותא,
8 תמהין ושילין ליה בעסק אתותא:
9 מנן ומאן הוא רחימך שפירא בריותא,
10 ארום בגיניה ספית מדור אריותא:
11 יקרא ויאיא את אין תערבי למרותא,
12 רעותיך נעביד ליך בכל אתותא:

---

quam editiones meæ habeant צבי וחמיד ורגיג. Tamen Fuerstius etiam sic edendum voluit.

v. 4. 'קראי בש. Israelitæ *legentes precationem* שמע quotidianam; quâ precatione unitas Dei laudibus extollitur. Cf. not. miscell. Vol. II, part. 1, pag. 215.

v. 6. לחוויה. Ità editt. meæ et Fürstius. Ast, ni fallor, לחוויה est pro לחויה, ut sit Infininit Pael a חוי. — עלי. Var. Lect עליה.

1 בחכמתא מתיבתא להון קצת להודעותא,

2 ידעתון חכימין ליה באשתמודעותא:

3 רבותכון מה חשיבא קבל ההיא שבחתא,

4 רבותא דיעבד לי כד מטיא ישועתא:

5 במיתי לי נהורא ותחפי לכון בהתא,

6 יקריה כד אתגלי בתוקפא ובגבורתא:

7 ישלם גמליא לסנאי ונגותא,

8 צדקתא לעם חביב וסגי זכותא:

9 חדו שלמא במיתי ומנא דכיתא,

10 קריתא דירושלם כד יכנש גלותא:

11 יקריה מטיל עליה ביומי ולילותא,

12 גגוניה למעבד בה בתושבחן כלילתא:

---

v. 2. חשיבא, Particip. Peil. fem.

v. 4. ישועתא, Edit. Metensis (Hadamard) dat שעתא.

v. 6. בתוקפא = בתקפא.

Ibid. ובגבורתא, Ed. Roedelheim. dat : ובגיותא.

v. 11. מטיל dat Fürstius, et legitur etiam in edit. Roedelheim., in Metensi verò habetur מטול; Mallem ego legere מטיל, ut sit Particip. Pael a rad. טול.

1 דזיהור ענגיא למשפר כילתא,

2 לפומיה דעבידתן עבידן מטללתא:

3 בתכתקי דהב פיזא ושבע מעלתא,

4 תחימין צדיקי קדם רב פעלתא:

5 וריויהון דמי לשׂבעה חדותא,

6 רקיעא בזיהוריה וכוכבי זיותא:

7 הדרא דלא אפשר למפרט בשׂפותא,

8 ולא אשתמע וחמי נביאן חזותא:

9 בלא שלטא ביה עין בגו עדן גנתא,

10 מטילי ביה חנגא לבהדי דשכינתא:

11 עליה רמזי דין הוא ברם באמתנותא,

12 שׂברנא ליה בשביין תקוף המנותא:

13 ידבר לן עלמין עלימין מדמותא,

14 מנת דילן דמלקדמין פריש בארמותא:

15 טלולא דלויתן ותור טור רמותא,

16 וחד בחד כי סביך ועביד קרבותא:

17 בקרנוהי מנגח בהמות ברבותא,

18 יקרטע נון לקבליה בציצוי בגבורתא:

---

v. 2. לפומיה, Edit. Metensis dat : לפומא.

1 מְקָרֵב לֵיה בְּרִיָה בחרביה רברבותא ,

2 אֲרִסְטוֹן לצדיקי יתקן ושֵׁרותא:

3 מְסַחֲרִין עֲלֵי תַכֵּי דְכַדְכּוֹד וגומרתא ,

4 נגידין קמיהון אֲפַרְסְמוֹן נַהֲרָתָא:

5 וּמִתְפַּנְקִין ורוו בכסי רְוָיָתָא ,

6 חמר מְרַת דמבראשית נטיר בֵּי נַעֲוָתָא:

---

v. 5. ורוו. Edit. Metensis dat ורוי = ורוין Particip. Pael plur.

VOLUMINIS I

PARTIS POSTERIORIS

FINIS.

MONITUM.

Ut habeant tyrones quo exerceantur in legendis iis quae litteris exarata sunt rabbinicis, (ut sunt scripta Rabbinorum tantum non omnia) loca selecta duo, unum ex Maimonide, alterum ex Pseudo-Gorionide, illis litteris impressa, hic, ad modum appendicis, subjicimus. —

APPENDIX.

MAIMONIDES. DE QUODAM PSEUDO-PRAECURSORE MESSIAE.

....ועל עסקי המשיח, אשר זכרתם שהגיעו לכם דברים משמי, לא היה כך המעשה כמו ששמעתם. ולא במזרח היה, אלא בארץ תימן עמד איש אחד, יש לדבר זה כ"ב שנה, ואמר שהוא שלוחו של משיח, מישר דרך לפני ביאתו; ואמר להם כי המלך

---

v. 2. משמי Meo nomine.

v. 4. יש לדבר זה כ"ב שנה = Viginti duobus abhinc annis.

v. 5. מְיַשֵּׁר

המשיח הוא יתגלה בארץ תימן. ונתקבצו אנשים רבים יהודים וערביים עמו, והיה מַטְעֶה אותם ואמר להם: בואו עמי, ונלך לקראת המשיח, כי הוא שלחני אליכם, לישר דרך לפניו. וכתבו אלי אחינו שבארץ תימן כתב גדול, והודיעו לי משפטו ודרכו, וחידושיו שחדש להם בתפלות, ומה היה אומר להם. ואמרו לי שכבר ראו מנפלאותיו כך וכך, ושאלו לי על זה. והבנתי כל הדברים, והבנתי מתוך דברי כתבם שאותו האיש הֶעָנִי

---

v. 1. נתקבצו rad. קבץ forma Rabbinica composita ex Niphal et Hithpael.

v. 6. וְחִדּוּשָׁיו.

v. 7. שֶׁכְּבַר.

ibid נפלאותיו כך וכך ad litt. miracula ejus sic et sic. h. e. talia et talia.

v. 9. מִתּוֹךְ וגו' e medio verborum epistolæ eorum = ex litteris ipsorum.

ibid. אותו. Pronom. demonstrat. Rabbin. אותו ille. ipse. fem. אותה Pl. m. אותם fem. אותן.

חסר דעת, אבל היה ירא שמים, ואין בו חכמה כלל, וכל מה שאומרים שעשה או נראה על ידו, הכל שקר וכזב. ופחדתי על היהודים משם, וחברתי להם כמו שלשה קונדרוסים בענין המלך המשיח וסימניו, וסימני הזמן שיתראה בו. והזהרתי אותם שיזהירו זה האיש, שמא יאבד הוא ויאביד הקהלות. כללו של דבר, לאחר שנה נתפש, וברחו ממנו כל הנלוים אליו. ויאמר לו מלך אחד ממלכי הערביים, אחר שתפשו: מה זאת עשית? אמר לו: אדוני

---

v. 1. חסר דעת non satis mentis compos.
ibid. ירא שמים Deum timens. כְּלָל.
v. 2. על ידו ab ipso.
v. 3. פחדתי על פ׳. timui alicui, de aliquo.
ibid. מִשָּׁם, וְחִבַּרְתִּי.

v. 4. כמו ש׳ fermè tres.
ibid. קוּנְדְּרוֹסִים quaterniones.

v. 6. הקְהִלּוֹת.

v. 7. כְּלָלוֹ של ד׳ Sensus: ut paucis rem absolvam.

.v 8. הנלוים rad. לוה.

המלך! אמת אני אומר כי בדבר ה' עשיתי. אמר לו המלך: מה המופת שלך? ענה ואמר לו: אדוני המלך! חתוך ראשי, ואחר כך אני אחיה, ואקום ואהיה כבראשונה. אמר לו המלך: אין לך מופת גדול מזה, ואם הוא, אני וכל העולם נאמין בודאי, שדבריך כלם אמתיים וטובים ונכוחים, ושקר נחלו אבותינו, הבל, ואין בם מועיל. מיד גזר המלך וצוה ואמר: קחו לי חרב; ויביאו החרב לפני המלך, וצוה, וחתכו את ראשו, ונהרג אותו העני. תהא מיתתו כפרה עליו ועל כל ישראל.

---

v. 3. אחר כך praeciso capite.

v. 5. ואם הוא. et si patraveris hoc miraculum.

v. 6. אֲמִתִּים.

v. 10. תְּהֵא, כַּפָּרָה.

1 **וישמע** ענני הכהן את הדבר, ויעל על החומה, וידבר
2 אל אדום, ויוכיחם כי באו לעזרת אנשים רשעים.
3 ויענו אדום במרמה, ויאמר כי הם נכלמים מאד, ולא
4 באו כי אם לעזרת ירושלים. ומיד בא אספסינוס,
5 כי שמעו כי קרב אליה עודם מדברים עם ענני. ויהי
6 קולות אלהים וברקים וברד ואש מתלקחת, וינס העם
7 מעל החומה, כי אומר, כי ה' נלחם בנו.
8 **אחר** הדברים האלה, שמע אספסינוס כי מת נירון,
9 כי אש אלהים נפלה עליו מן השמים. וימלוך
10 תחתיו גלבא. ויכוהו רומיים, ויתייעצו להמליך את
11 אספסינוס, וישלחו אליו יועצי רומי. ויולך את

---

v. 1. ענני Anani Sacerdos.

v. 2. אדום Idumaei. nom. coll. construitur cum Verbo plur. num.

v. 4. אספסינוס, וּמִיַּד Vespasianus.

v. 6. מִתְלַקַּחַת.

v. 7. נלחם ב׳ pugnat contra aliq.

v. 8. נירון Nero.

v. 10. גלבא Galba.

ibid. רומיים Romani. וַיִּתְיָעֲצוּ.

v. 11. יועצי רומי Senatores Romani. וַיּוֹלֶךְ.

יוסף בן גוריון עִמּו אסור בכבלי ברזל; כי ירא, אם יברח יוסף לירושלים, יחזקו ידיהם בגבורתו וגדולתו וימליכוהו, ויהיה להם לשטן. וכאשר הגיע לרומי, והמליכוהו רומיים, היה יוסף בן גוריון במושבם אסור בכבליו, וראה את הכל. ולקץ ימים אחר שֶׁבֶת אספסינוס על כסא מלכותו, הכה את אגריפס מלך ישראל ואת מונבז בנו לפי חרב, ג׳ שנים ומחצה לפני חרבן הבית. וקודם לכן בטל התמיד, קודם חרבן הבית אלף יום ור״ל יום, כמו שכתוב: ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם, אלף מאתים ותשעים.

---

v. 1. יוסף בן גוריון Josephus Gorionides.

v. 2. יְחַזְּקוּ.

v. 4. רומי Roma.

v. 6. הִכָּה. מונבז. אגריפס Agrippa. Munabas.

v. 8. התמיד Juge Sacrificium.

v. 10. הוסר rad. סור.

ibid. שִׁקּוּץ.

ויגש עוד טיטוס אל החומה , ויוכיחם , ויאמר אליהם : עד מתי תפצירו להשחית עירכם ומקדש אלהיכם , למות אתם וכל אשר לכם בחרב . לאו אלי ועשו אתי ברכה , ואכרות לכם ברית ותחיו . ולא אבו לשמוע אליו . ויגש יוסף בן גוריון וידבר אליהם דברי תוכחות , וחמלה ועצות טובות ; ולא הניח תוכחה שלא אמר להם , עד אשר בכו כל שומעי דבריו מאנשי ירושלם . והוא נשא קולו , ויבך בכי גדול . וטיטוס , נכמרו רחמיו עליהם ; ויאמר לפתח את כל היהודים האסורים במחנהו , ולפדות את כל הנכבשים לעבדים ולשפחות . ויעשו להם כן ; ויבואו אל ירושלים . וכראות אנשי ירושלים את מעשה

v. 1. תפצירו וגו׳ Sensus: quamdiu contumaciter mihi resistetis, quo tandem fiet ut (ל) civitas vestra diruatur, vos vero etc.

v. 7. ולא הניח non prætermisit etc.

v. 9. וטיטוס Nominatum absolut. cf. Gesenii Lehrgebäude der Hebräischen sprache p. 723.

טיטוס, אמרו לפתוח שערי העיר, ולצאת אליו. ויקומו שרי הפריצים יוחנן ושמעון הרשעים, וישלפו חרבותם, ויכו את כל אשר ראו כי הוא נופל אל מחנה רומיים, וימיתוהו. ויסגרו השערים עד תום הלחם מן העיר, עד אכלו נבלות הכלבים ועכברים, ואיש את בנו ואת בתו.

אבגדהוזחטיכךלמםנןסעפף
צץקרשת.

אבגדהוזחטיכךלמםנןסעפף
צץקרשת.

אבגדהוזחטיכךלמםנןסעפף
צץקרשת.

אבגדהוזחטיכךלמםנןסעפף
צץקרשת.

INDEX CAPITUM

VOL. I

PARTIS POSTERIORIS.

MONUTUM.

Index typographicorum erratorum habetur ad calcem Vol. III.

5682414